

Ungdomars hälsa och drogvanor 2011

**Undersökning i Gullspång, Mariestad
och Töreboda**

**Anita Boij
Rapport 2012:1**

A. BOIJ AB

Idé- och produktutveckling

Ungdomars hälsa och drogvanor 2011

Rapport 2012:1
ISBN 978-91-979424-6-1
1:a upplagan 30 mars 2012
© 2012 Anita Boij
A. BOIJ AB – Idé- och produktutveckling, Tranås

Innehåll

Inledning	4
Gullspångs kommun	7
Elever som svarat på enkäten	8
Elevernas livssituation	8
Tobak	13
Alkohol.....	15
Sniffning.....	20
Narkotika.....	20
Spel	20
Mariestads kommun	23
Elever som svarat på enkäten	24
Elevernas livssituation	24
Tobak	29
Alkohol.....	32
Sniffning.....	37
Narkotika.....	37
Spel	37
Töreboda kommun.....	41
Elever som svarat på enkäten.....	42
Elevernas livssituation	42
Tobak	47
Alkohol.....	50
Sniffning.....	55
Narkotika.....	55
Spel	55
Några jämförelser	57
Elevernas livssituation	58
Elevernas skolsituation	58
Drogvanor	61
Undersökningens metod	65
Referenser	67
Bilaga 1. Enkäten	66
Tidigare rapporter	78

Inledning

Både lokalt i olika kommuner, regionalt, nationellt och internationellt genomförs regelbundet undersökningar om ungdomars drogvanor.

I Skaraborg genomförde Forskningsstation Mösseberg med Anita Boij som utredare och forskare, en hälso- och drogvaneundersökning bland niondeklassare i sex kommuner under hösten 2002 (Boij 2003a). De medverkande kommunerna var: Falköping, Götene, Hjo, Mariestad, Skövde och Tidaholm. Våren 2003 genomfördes undersökningen i Töreboda kommun (Boij 2003b).

Hösten 2008 var det dags att återigen genomföra undersökningen. Den här gången i A. BOIJ AB:s regi och med samma forskare. År 2008 deltog Essunga, Falköping, Grästorp, Gullspång, Hjo, Mariestad och Tidaholm i undersökningen. Fyra kommuner var alltså med för andra gången och tre för första gången (Boij 2009).

År 2011 genomfördes återigen undersökningen tillsammans med Gullspångs, Mariestads och Töreboda kommuner. Nytt för år 2011 var att den, förutom elever i år 9 i grundskolan, även omfattade elever i år 2 på gymnasiet i Mariestad och Töreboda.

Undersökningen

Syftet med undersökningen var att få kunskap om ungdomars hälsa och drogvanor i grundskolans år 9 och gymnasiet år 2 hösten 2011 samt att göra en del jämförelser med resultaten från Mariestad och Gullspång år 2008, Töreboda år 2003 och Mariestad år 2002.

Både undersökningen 2008 och andra tidigare undersökningar har visat att ungdomars drogvanor (tobaks-, alkohol- och narkotikavanor) behöver sättas i ett större sammanhang (Boij 2003, Boij 2009, Forster 2003, Sundell 2003, Molin 2008). Områden såsom hälsa, familj, vänner, skola med mera har visat sig vara mycket betydelsefulla för ungdomars vanor och beteenden.

I den här undersökningen har dock undersökningen begränsats till några frågor om livssituationen, framför allt skolsituationen, och drogkonsumtionen. Enkäten i sin helhet finns i bilaga 1. För den mer forskningsintresserade läsaren kommer sist i rapporten ett kapitel om undersökningens metod och genomförande.

Totalt har 567 elever medverkat i undersökningen. I diagram A visas antalet elever fördelat på flickor och pojkar, årskurs och kommun.

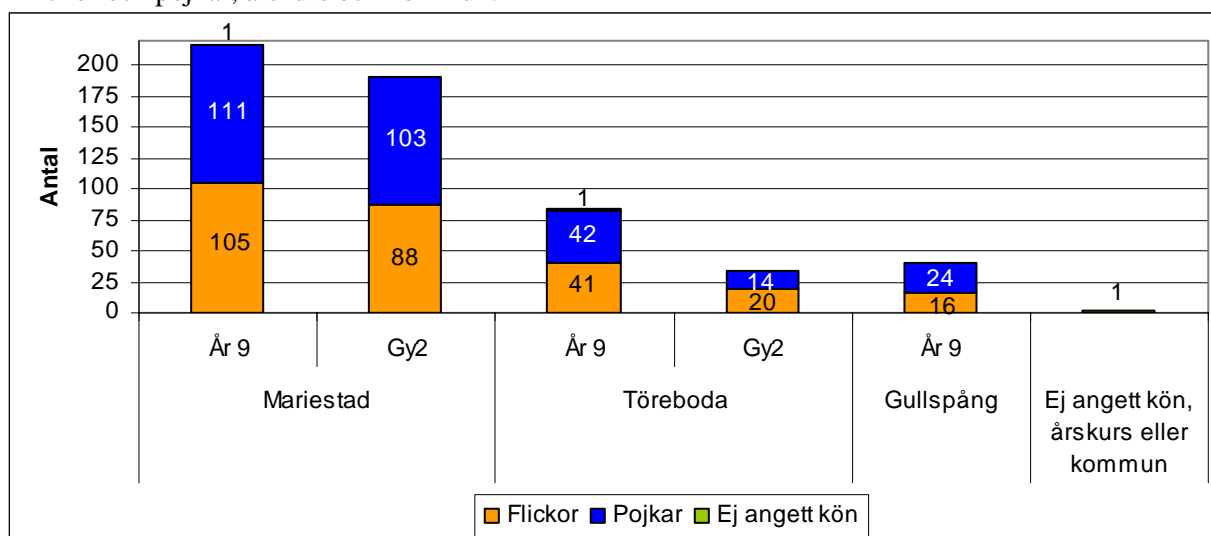

Diagram A. Hur många flickor och pojkar som deltagit i undersökningen år 2011, fördelat på årskurs och kommun. Procent.

Den kommun som hade minst antal svarande var Gullspång där 40 elever deltog i undersökningen och den kommunen som hade störst elevantal var Mariestad med 408 deltagande elever.

Definitioner

I den här rapporten används en del begrepp och här följer en förklaring till dem:

- **Rökare.** Som rökare betraktas alla som svarat att de röker ibland, på fest, vid veckosluten, nästan varje dag och varje dag. Detta är också den definition som CAN använder.
- **Snusare.** De som snusar ibland, nästan varje dag eller varje dag betraktas som snusare. Det är samma definition som CAN har.
- **Alkoholkonsument.** Som alkoholkonsument betecknas alla som svarat att de druckit alkohol någon gång det senaste halvåret.
- **Alkohol.** Med alkohol menas öl, alkoholisk, stark cider, vin eller sprit. Med sprit menas brännvin, vodka, gin, konjak, whisky, likör, punsch och liknande, även utblandat i drinkar eller shots. Till alkohol räknas inte lättöl eller svag cider.
- **Intensivkonsument av alkohol.** Att dricka alkohol motsvarande minst 18 cl. sprit (en halv "kvartering") eller en hel flaska vin eller 4 stora flaskor stark cider/alkoholisk eller 4 burkar starköl eller sex burkar folköl vid samma tillfälle och någon gång i månaden eller oftare, betraktas som att vara en intensivkonsument av alkohol. Det är samma definition som CAN har.
- **Problem på grund av alkohol.** De olika problemen som kan uppstå på grund av alkoholkonsumtion har samlats i fyra områden. CAN har samma uppdelning av problemområden:
 - **Individuella problem** avser här om personen tappat pengar eller andra värdesaker, och/eller förstört saker eller kläder, och/eller råkat ut för någon slags olycka eller skadats och/eller haft huvudvärk eller mått illa dagen efter (så kallad baksmälla).
 - **Relationsproblem** avser om personen grälat och/eller haft problem med förhållandet till föräldrar, och/eller vänner och/eller lärare.
 - **Sexuella problem** avser om personen haft oönskat sex, och/eller oskyddat sex och/eller blivit sexuellt utnyttjad.
 - **Brottsrelaterade problem** avser om personen råkat i slagsmål, och/eller blivit bestulen eller rånad och/eller råkat i bråk med polisen.

I enkäten har flera ord använts som inte definierats såsom mobbning, trivsel och stress. Det har istället varit upp till den som fyllt i enkäten att tolka orden utifrån sin föreställningsvärld och besvara frågan. Detta är också det vanligaste sättet att hantera den typen av frågor i liknande undersökningar.

Jämförelser med CAN

I den här undersökningen görs en del jämförelser med Centralförbundet för alkohol- och narkotiska upplysnings (hädanefter CAN) senaste nationella undersökning år 2011 (Henriksson & Leifman 2011). Det bör dock noteras att den undersökningen görs i mars månad. Det innebär att eleverna är ungefär ett halvår äldre än i den här undersökningen som gjordes i november. Eftersom ungdomars drogvanor ökar med åldern, kan antas att drogvanorna ökat något från höstterminen till vårterminen. Om siffrorna i den här undersökningen ligger något under siffrorna i CAN:s undersökning är det i

linje med CAN:s resultat och beror på tidsskillnaden i undersökningarna. För att det ska finnas verkliga skillnader mellan den här undersökningen och CAN:s krävs att resultaten visar betydligt högre eller lägre värden. Man bör därför vara försiktig i jämförelsen mellan de båda undersökningarna.

Rapportens uppläggning

Den här rapporten börjar med ett kapitel om varje kommun. Sedan följer ett kapitel med några jämförelser mellan de tre kommunerna och tidigare undersökningar. Sist i rapporten kommer ett kapitel om undersökningens metod och tillvägagångssätt.

För den läsare som kortfattat vill få en överblick över rapportens resultat är det lämpligt att läsa sammanfattningarna som finns i början av varje kapitel.

Ett annat sätt att tillgodogöra sig rapporten är att läsa om den kommun som man är särskilt intresserad av samt kapitlet "Några jämförelser".

Gullspångs kommun

- **NÅGON ATT VÄNDA SIG TILL.** Flickorna och pojkarna hade vanligtvis lika lätt att vända sig till olika personer. Det var bara fler flickor än pojkar som ansåg att de hade lätt att vända sig till föräldrar.
- **SÄLLAN ENSAM OCH TRIVS MED LIVET.** De flesta eleverna kände sig sällan ensamma och trivdes bra med livet (88–92 % beroende på kön).
- **SÄLLAN ORO/STRESS OCH SÖMN.** De flesta eleverna kände sällan varken oro/stress (82 %) eller hade svårt att sova/sov oroligt (86 %). Det var färre pojkar än flickor som sällan hade svårt att sova eller sov oroligt.
- **SKOLK.** Det var 94 % av flickorna och 71 % av pojkarna som nästan aldrig skolkade.
- **TRIVS I SKOLAN.** Det var 80 % av eleverna som trivdes i skolan.
- **SKOLSITUATIONEN.** De flesta eleverna (92 %) ansåg att de ofta hängde med i skolan och närmare två tredjedelar (60 %) ansåg att de hade roligt på rasterna och att lärarna ofta brydde sig om dem.
- **MOBBNING.** Det var 85 % av eleverna som inte hade blivit mobbade de senaste 12 månaderna.
- **RÖKNING.** Andelen rökare har minskat signifikant sedan år 2008, 5 % rökte år 2011 jämfört med 16 % år 2008.
- **SNUSNING.** Totalt snusade 5 % av eleverna (2 elever).
- **VATTENPIPA.** Det var 20 % av eleverna (8 elever) som någon gång hade rökt vattenpipa.
- **ALKOHOLKONSUMTION.** Alkoholkonsumtionen bland elever i år 9 har minskat sedan år 2008. År 2011 var det 46 % av eleverna som druckit alkohol det senaste halvåret. Bland flickorna var det 44 % och bland pojkarna 48 % av som druckit alkohol det senaste halvåret.
- **SNIFFNING.** Det var 4 elever (10 %) som hade sniffat någon gång.
- **NARKOTIKA.** Någon gång hade 2 elever i år 9 (5 %) provat narkotika.
- **SPEL OM PENGAR.** Det var främst pojkar som spelat om pengar på Internet, som mest var det 33 % av pojkarna. Det motsvarar 8 pojkar. Bland andra spel om pengar var lotter det vanligaste, 27 % av flickorna och 33 % av pojkarna hade köpt lotter. Störst andel elever som spelade om pengar var pojkarna. Det var signifikant fler pojkar som spelade på spelautomater.

Läsanvisning

I undersökningen från år 2008 redovisades enbart svaren fördelade på flickor och pojkar där skillnaderna var signifikanta, det vill säga statistiskt säkerställda. Där det inte fanns några signifikanta skillnader redovisades svaren för hela svarsgruppen, alla elever.

I undersökningen för år 2011 görs i huvudsak en annan redovisning. Dels redovisas svaren för alla elever i årsgruppen och dels redovisas svaren för flickor och pojkar, oavsett om skillnaderna är signifikanta eller inte.

En enkel tumregel för signifikans mellan flickor och pojkar i år 9 är att skillnaden behöver vara 14 % eller mer om svarsfördelningen är väldigt jämn (50/50). Skillnader mellan de olika undersökningstillfällena behöver vara 10 % eller mer.

Det är viktigt att tänka på att en elev motsvarar 2,5 %, en flicka motsvarar 6 % och en pojke 4 %. Det medför att en svarande kan påverka svarsprocenten ganska mycket.

Elever som svarat på enkäten

I Gullspång deltog 40 elever av 46 möjliga från år 9. Det innebär en svarsprocent på 87 %, vilket är ett mycket bra resultat. Diagram 1 visar antalet elever samt antalet flickor och pojkar. Enkäten i sin helhet finns i bilaga 1.

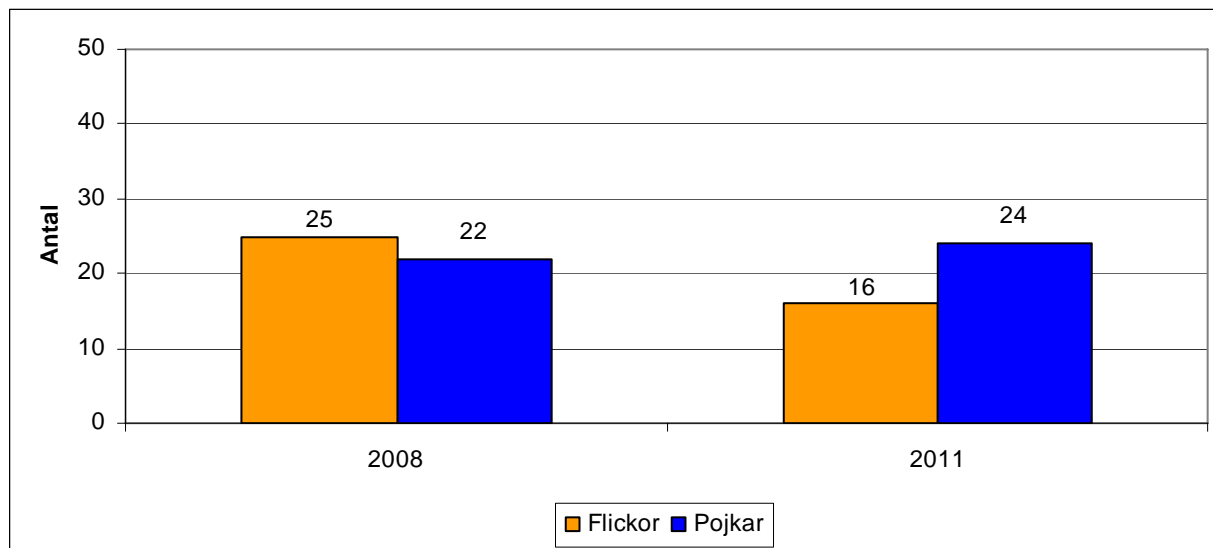

Diagram 1. Elever som svarat på enkäten fördelat på flickor och pojkar, år 2008 och 2011. Antal.

Som synes i diagram 1 var det något färre elever i år 9 som svarat år 2011 jämfört med år 2008 och det beror på det minskande elevantalet.

Elevernas livssituation

I enkäten ställdes några frågor om elevernas livssituation. En fråga handlade om hur lätt eller svårt eleverna hade att vända sig till olika personer om de hade problem eller bara ville prata. I diagram 2 redovisas andelen som svarat att de hade ganska eller mycket lätt att vända sig till de olika personerna.

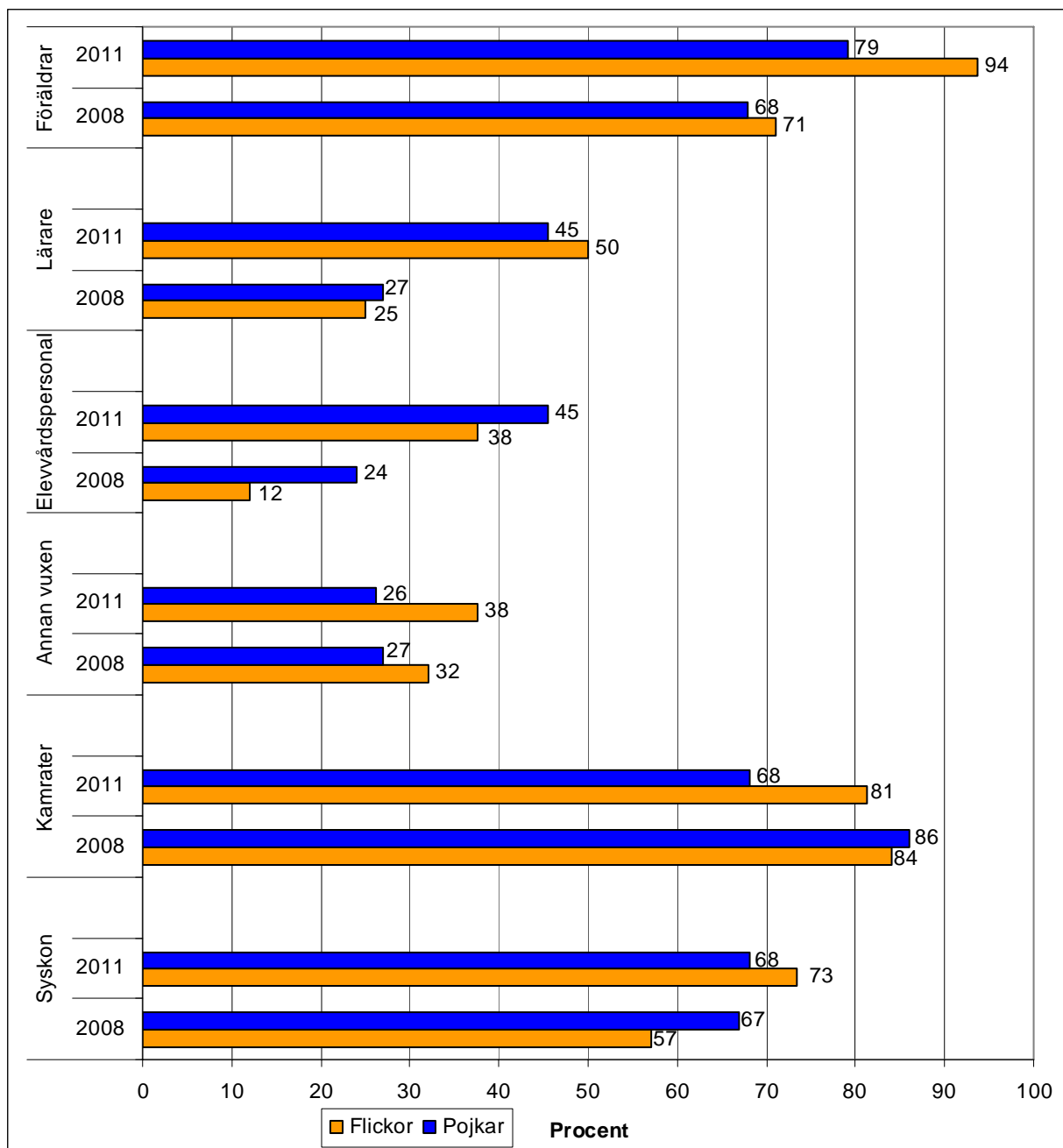

Diagram 2. Vilka personer flickorna och pojkarna hade lätt att vända sig till om de hade problem eller bara ville prata, år 2008 och 2011. Procent.

Flickorna och pojkarna hade vanligtvis lika lätt att vända sig till olika personer. Det var bara fler flickor än pojkar som ansåg att de hade lätt att vända sig till föräldrar. Det fanns några skillnader mellan undersökningstillfällena. År 2011 hade fler elever lätt att vända sig till föräldrar, lärare och elevvårdspersonal än eleverna år 2008.

Två frågor handlade om eleverna någonsin kände sig ensamma och hur de trivdes med livet just nu. I diagram 3 redovisas andelen som ibland eller inte alls kände sig ensamma och som trivdes ganska eller mycket bra med livet.

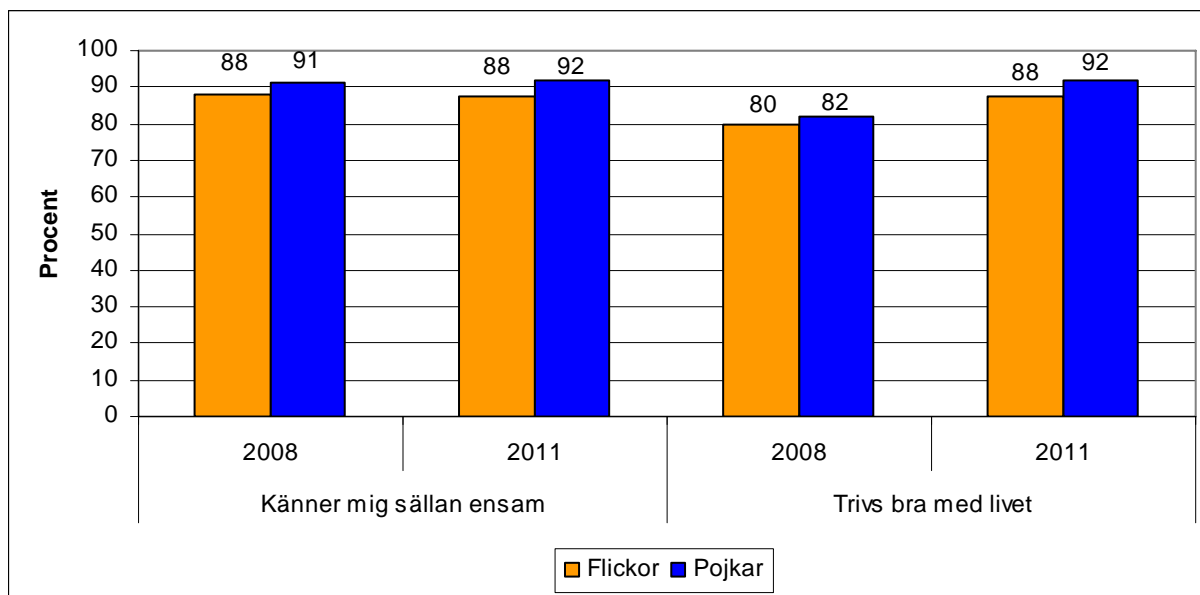

Diagram 3. Flickor och pojkar som sällan kände sig ensamma och som trivdes bra med livet, år 2008 och 2011. Procent.

De flesta eleverna kände sig sällan ensamma och trivdes bra med livet. Det fanns inga signifikanta skillnader mellan flickor och pojkar. Det finns en signifikant skillnad mellan undersökningstillfällena och den handlar om att det var en större andel pojkar som trivdes med livet år 2011 än år 2008.

Det fanns också med en fråga i enkäten som handlade om oro/stress och en fråga som handlade om sömn. Att sällan känna oro/stress eller sällan ha svårt att sova/sover oroligt innehåller andelen som svarat ibland eller inte alls.

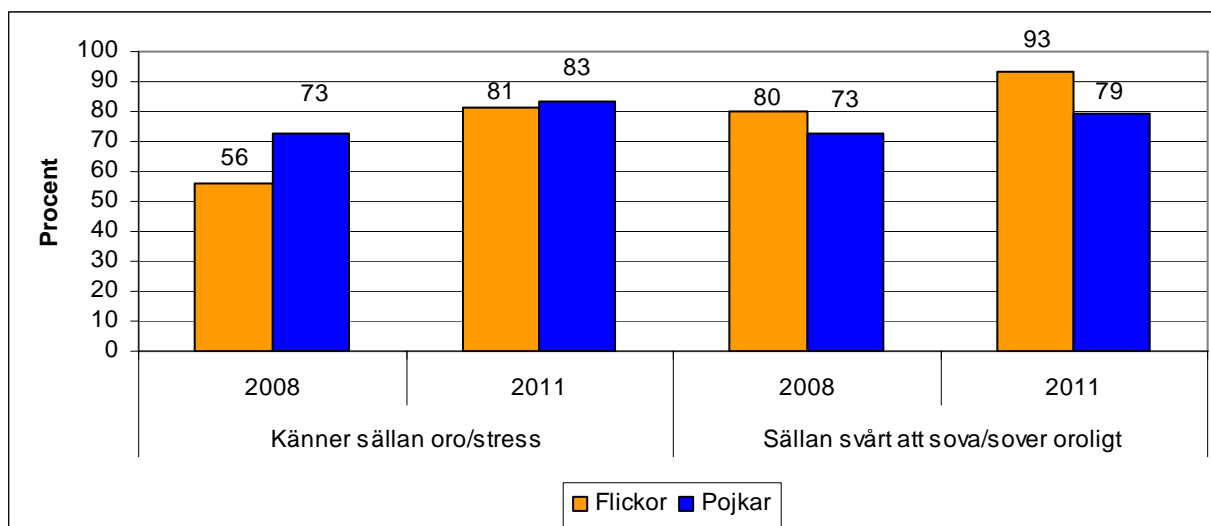

Diagram 4. Flickor och pojkar som sällan känt oro och sällan haft svårt att sova, år 2008 och 2011. Procent.

De flesta eleverna år 2011 kände sällan varken oro/stress eller hade svårt att sova/sov oroligt. När det gäller både oro/stress och sömn fanns några signifikanta skillnader. Det var färre pojkar än flickor som sällan hade svårt att sova eller sov oroligt. Från år 2008 till 2011 var det fler flickor som sällan kände oro/stress och sällan hade svårt att sova/sov oroligt.

Skolsituationen

I undersökningen fanns flera frågor om hur eleverna hade det i skolan. En fråga handlade om hur de trivdes i skolan och en fråga handlade om de brukade skolk.

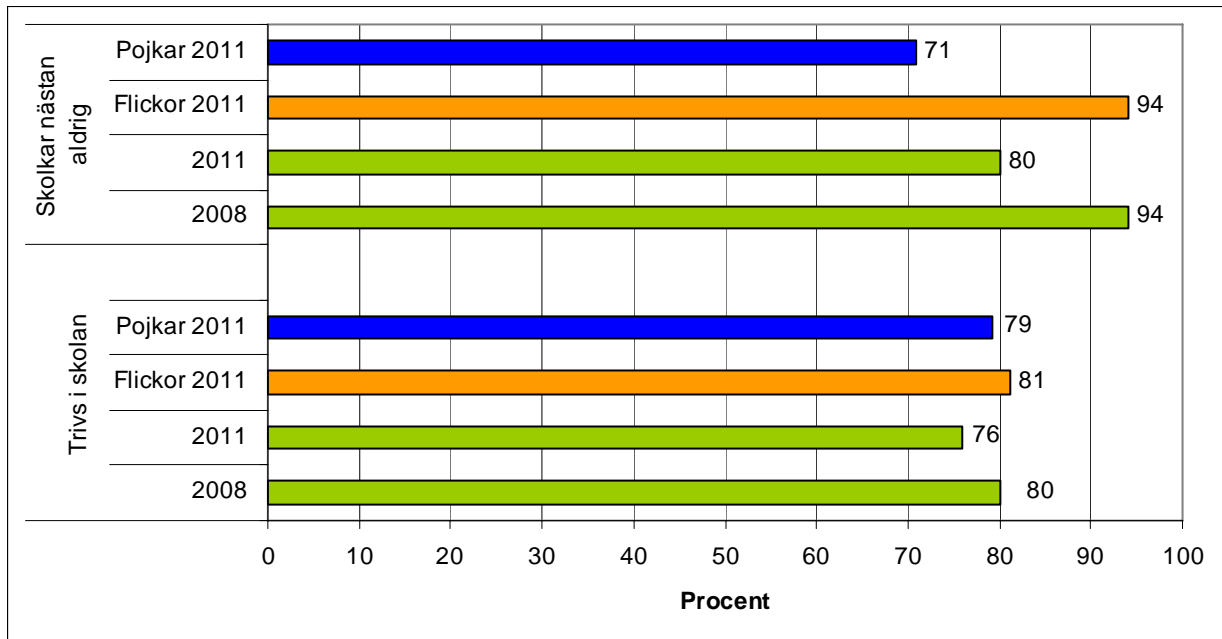

Diagram 5. Elever, flickor och pojkar som nästan aldrig skolkar och som trivs i skolan, år 2008 och 2011. Procent.

Flertalet elever skolkade nästan aldrig, det vill säga de har svarat att de skolkade aldrig eller någon gång per termin. Det var färre pojkar som nästan aldrig skolkade. Skillnaden är signifikant.

När det gäller att trivas i skolan, det vill säga trivas ganska eller mycket bra, var det inga större skillnader mellan de olika undersökningstillfällena eller mellan flickorna och pojkarna.

De här frågorna fanns också med i CAN:s undersökning. Där hade 82 % av eleverna i år 9 angett att de nästan aldrig skolkade. Det var 85 % av eleverna i år 9 som angett att de trivdes ganska eller mycket bra i skolan.

Eleverna fick också svara på sex olika frågor om hur de hade det i skolan. I diagram 6 redovisas andelen som svarat "Ja, ofta" för alla frågor, utom för frågorna om de hängde med i skolan och om det var lugnt i klassen. De frågorna var ursprungligen ställda: "Har du svårt att hänga med i skolan?" och "Tycker du att det är oroligt eller stökigt i klassen?" För de frågorna redovisas andelen som svarat "Nej" och "Ja, ibland". I redovisningen har dessa frågor vänts till "Hänger med i skolan" och "Lugnt i klassen".

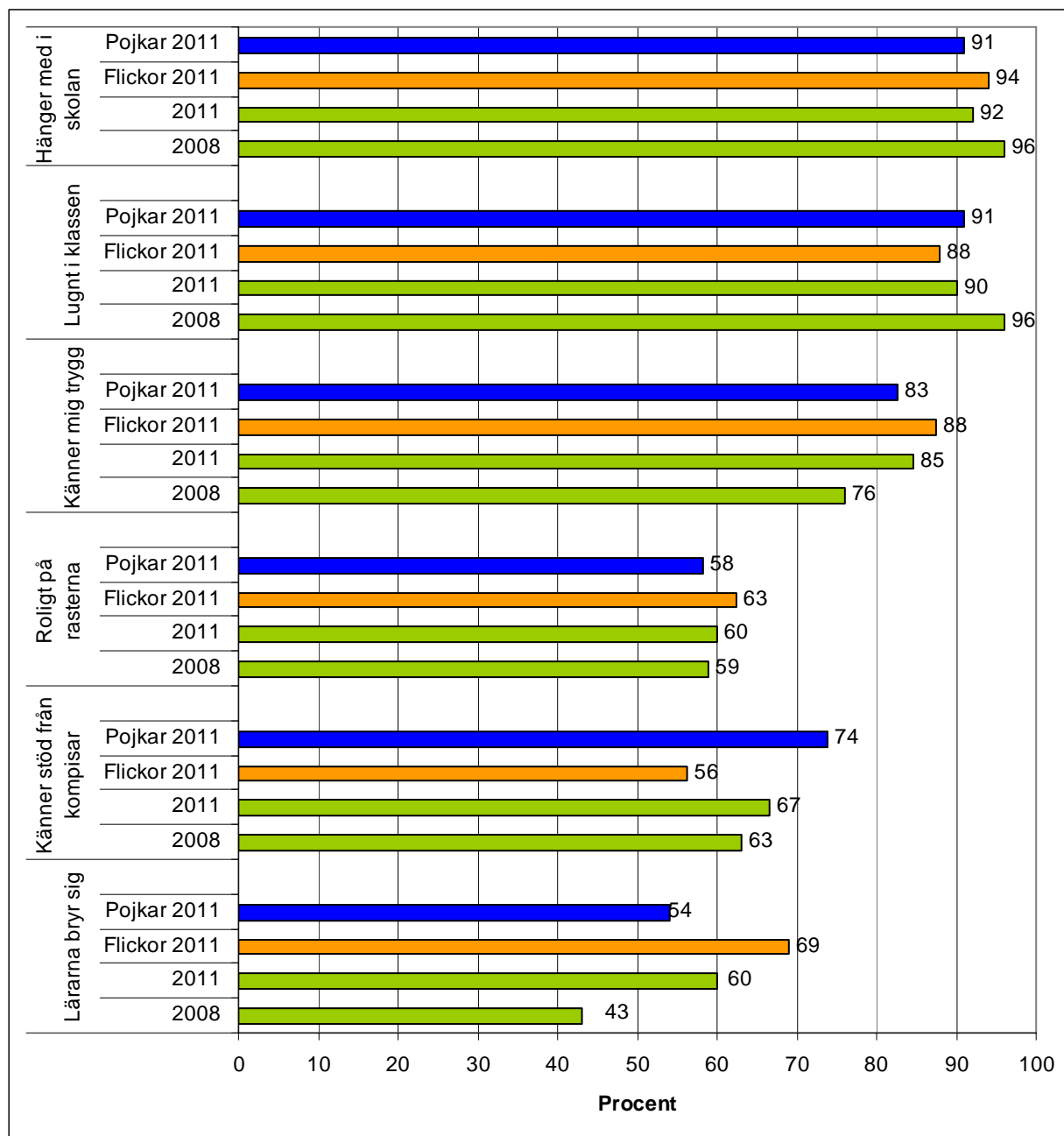

Diagram 6. Hur eleverna, flickorna och pojkarna trivdes med skolarbetet och de sociala relationerna, år 2008 och 2011. Procent.

Diagram 6 visar att eleverna vid de olika undersökningstillfällena hade en liknande uppfattning om skolarbetet och de sociala relationerna i skolan. Störst andel elever instämde i att de ofta hängde med i skolan och minst andel instämde i att de hade roligt på rasterna och att lärarna ofta brydde sig om dem.

Det fanns en signifikant skillnad mellan år 2008 och 2011. År 2011 var det betydligt fler elever som ansåg att lärarna brydde sig om dem. Det fanns också en signifikant skillnad mellan flickor och pojkar. Det var betydligt fler pojkar än flickor som kände stöd från sina kompisar.

Hur ofta förekommer mobbning i år 9 i Gullspång? Diagram 7 visar andelen som svarat att de inte någon gång de senaste tolv månaderna mobbat någon eller blivit mobbade.

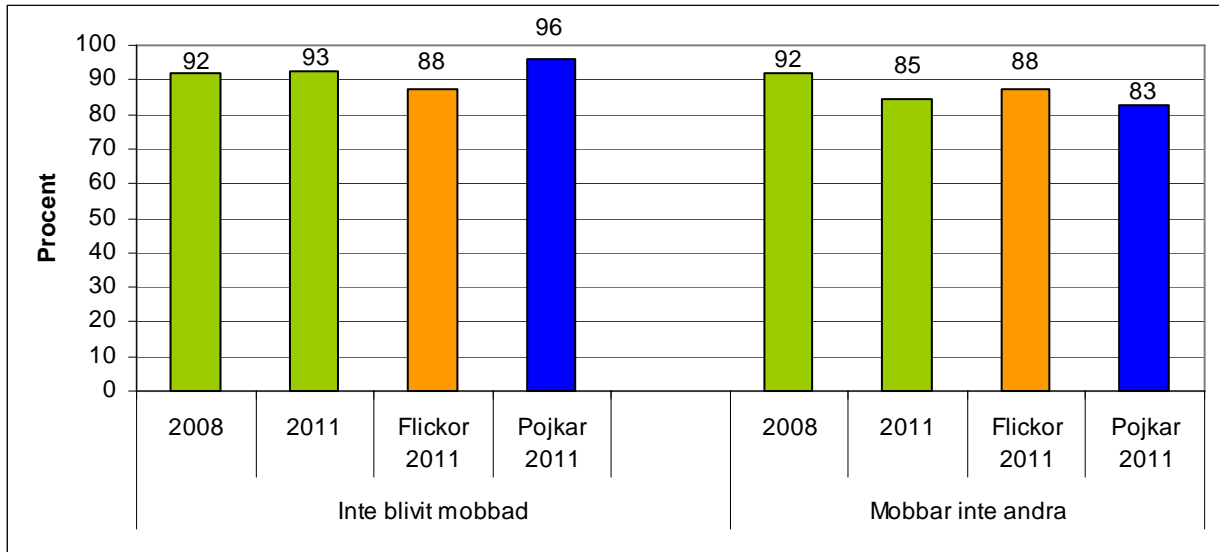

Diagram 7. Eleverna, flickorna och pojkarna som inte mobbat eller blivit mobbade de senaste 12 månaderna, år 2008 och 2011. Procent.

De flesta eleverna hade varken blivit mobbade eller mobbat någon. Det fanns inga större skillnader mellan undersökningstillfällena eller mellan flickor och pojkar.

Tobak

I undersökningen ställdes frågor om cigarettökning och snusning. Nytt för 2011 var att det också ställdes frågor om rökning av vattenpipa.

Cigarettökning

Diagram 8 visar andelen elever som rökte. Som rökare betraktas alla som svarat att de röker ibland, på fest, vid veckosluten, nästan varje dag och varje dag. Detta är också den definition som CAN använder. Totalt sett var det 2 elever i år 9 (5 %) som rökte hösten 2011.

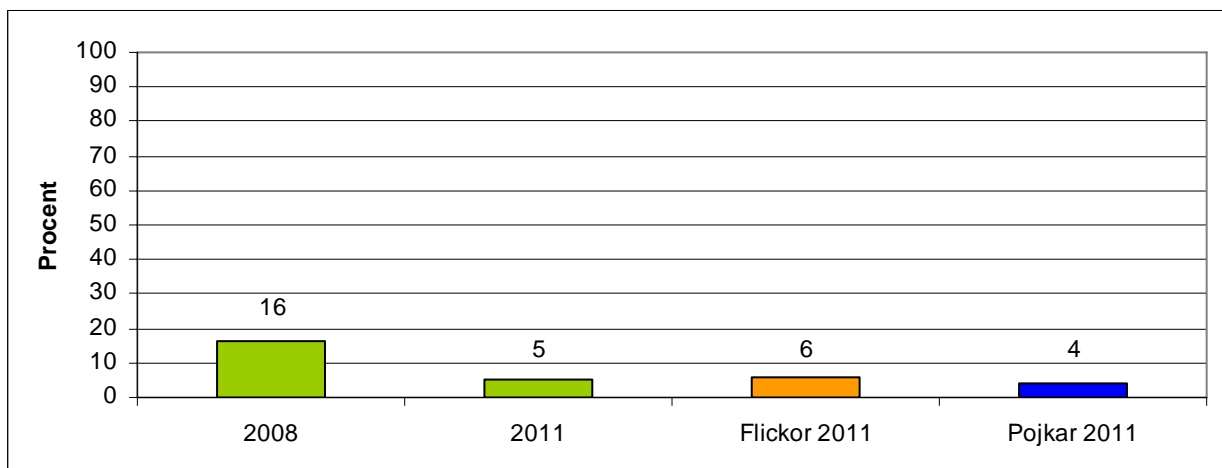

Diagram 8. Elever, flickor och pojkar som röker, år 2008 och 2011. Procent.

Andelen rökare har minskat signifikant sedan år 2008, 5 % jämfört med 16 %. Andelen rökare är markant lägre än det nationella genomsnittet där 19 % av pojkarna och 26 % av flickorna rökte (CAN 2011). För att bevara rökarnas anonymitet redovisas inga av följdfrågorna om rökning.

Snusning

De som snusar ibland, nästan varje dag eller varje dag betraktas som snusare. Det är samma definition som CAN har. Snusning var endast förekommande bland pojkar, se diagram 9.

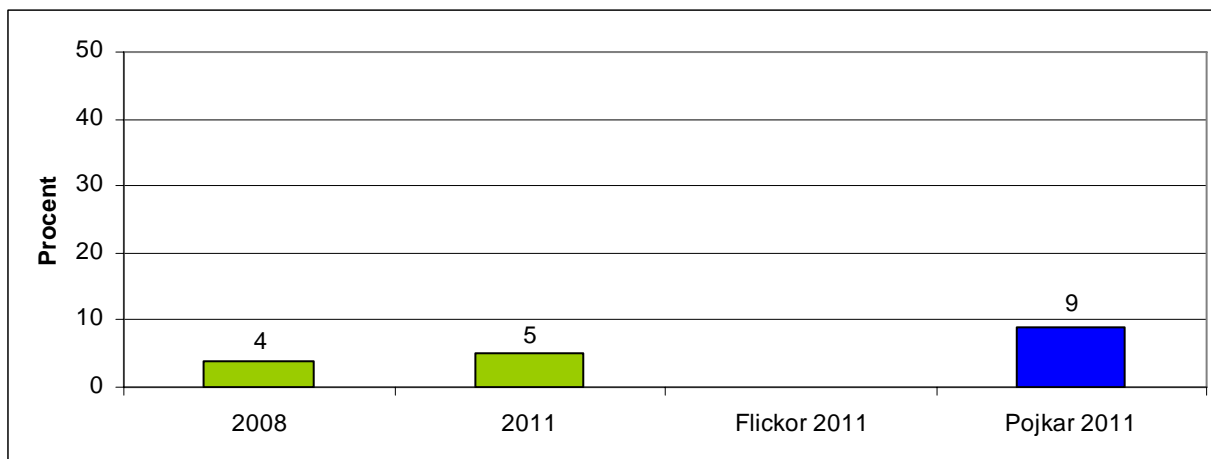

Diagram 9. Elever, flickor och pojkar som snusar, år 2003 och 2011. Procent.

Vid de två mätningarna har andelen elever i år 9 som snusade varit på ungefär samma nivå. I år 9 snusade 2 elever. Det var samma antal som vid förra mätningen. I CAN:s undersökning snusade 3 % av flickorna och 12 % av pojkarna i år 9. Andelen snusare låg alltså under riksgenomsnittet. För att bevara snusarnas anonymitet redovisas inga av följdfrågorna om snusning.

Vattenpiperökning

CAN har i sina senaste undersökningar ställt frågor om vattenpiperökning. Dessa frågor togs med även i den här undersökningen. I diagram 10 visas elevernas svar på frågan om de någon gång rökt vattenpipa.

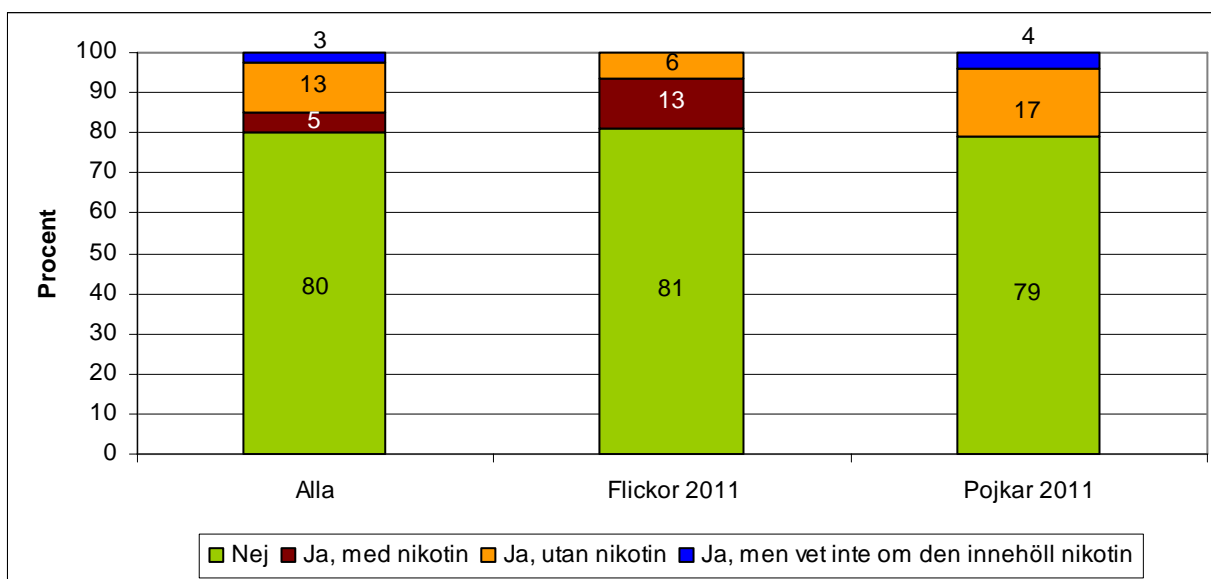

Diagram 10. Elever, flickor och pojkar som någon gång rökt vattenpipa, år 2011. Procent.

Trots att så få elever rökte eller snusade hade en femtedel av eleverna någon gång rökt vattenpipa, 20 %. Det motsvarar 8 elever. Dessa siffror ligger lägre än genomsnittet i CAN:s undersökning. Där hade 39 % av eleverna i år 9 någon gång rökt vattenpipa. Bland eleverna i år 9 var det 2 elever som hade rökt vattenpipa någon gång i månaden eller oftare.

Alkohol

I undersökningen har ett antal frågor ställts om elevernas alkoholkonsumtion. Först följer ett avsnitt om alla elever. Sedan följer ett avsnitt om de elever som dricker alkohol. Som alkoholkonsument betecknas alla som svarat att de druckit alkohol någon gång det senaste halvåret. Med alkohol menas öl, alkoholisk, stark cider, vin eller sprit. Med sprit menas brännvin, vodka, gin, konjak, whisky, likör, punsch och liknande, även utblandat i drinkar eller shots. Till alkohol räknas inte lättöl eller svag cider.

Alla elever

Eleverna fick frågan om de druckit alkohol det senaste halvåret. Diagram 11 visar andelen som druckit alkohol en eller flera gånger det senaste halvåret.

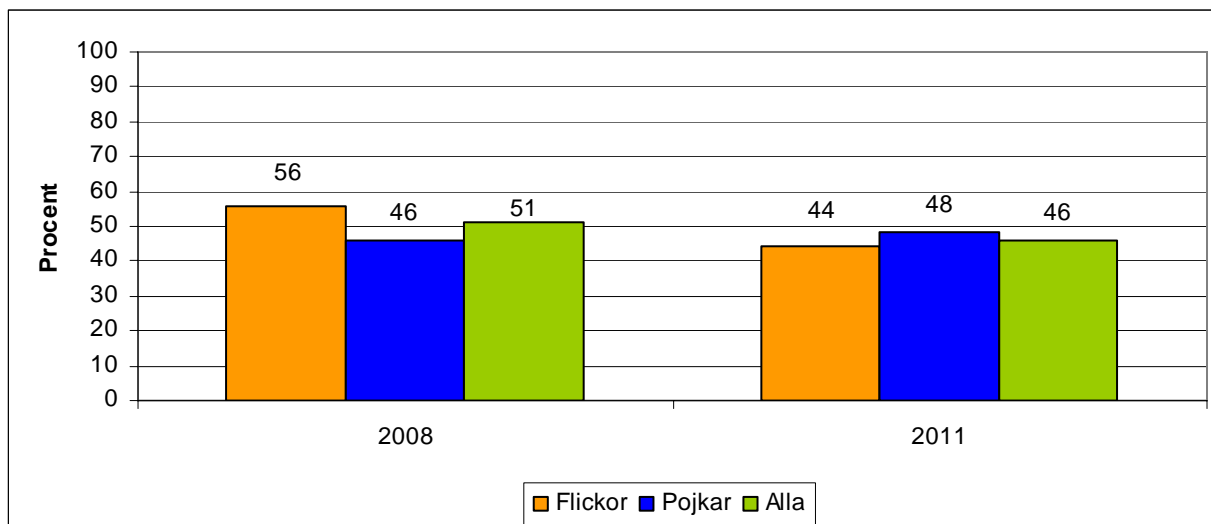

Diagram 11. Elever, flickor och pojkar som har druckit alkohol det senaste halvåret, 2008 och 2011. Procent.

Alkoholkonsumtionen bland eleverna har minskat något sedan år 2008. År 2011 var det 46 % av eleverna som druckit alkohol det senaste halvåret. Bland flickorna var det 44 % och bland pojkarna 48 % av som druckit alkohol det senaste halvåret. För den här frågan finns ingen direkt jämförelsefråga hos CAN.

Hur många hade druckit alkohol den senaste veckan? Siffrorna var lägre än för det senaste halvåret, men det var ändå många elever som druckit alkohol en helt vanlig vecka, se diagram 12.

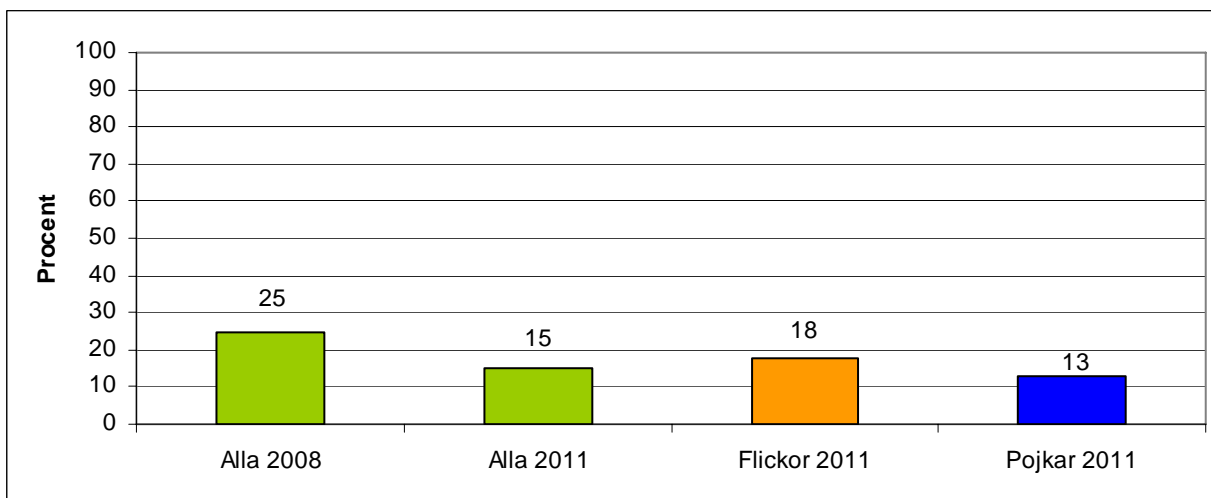

Diagram 12. Elever, flickor och pojkar som har druckit alkohol den senaste veckan, år 2008 och 2011. Procent.

Sedan år 2008 har en signifikant minskning skett av andelen elever som drack alkohol den senaste veckan, från 25 % till 15 %. I CAN:s senaste undersökning hade 24 % av eleverna i år 9 druckit alkohol den senaste veckan. Det var inga större skillnader mellan flickor och pojkar.

Eleverna fick också svara på hur ofta de drack alkohol. I diagram 13 visas resultaten för alla elever, även för de som inte druckit alkohol för att ge en helhetsbild över elevernas alkoholkonsumtion.

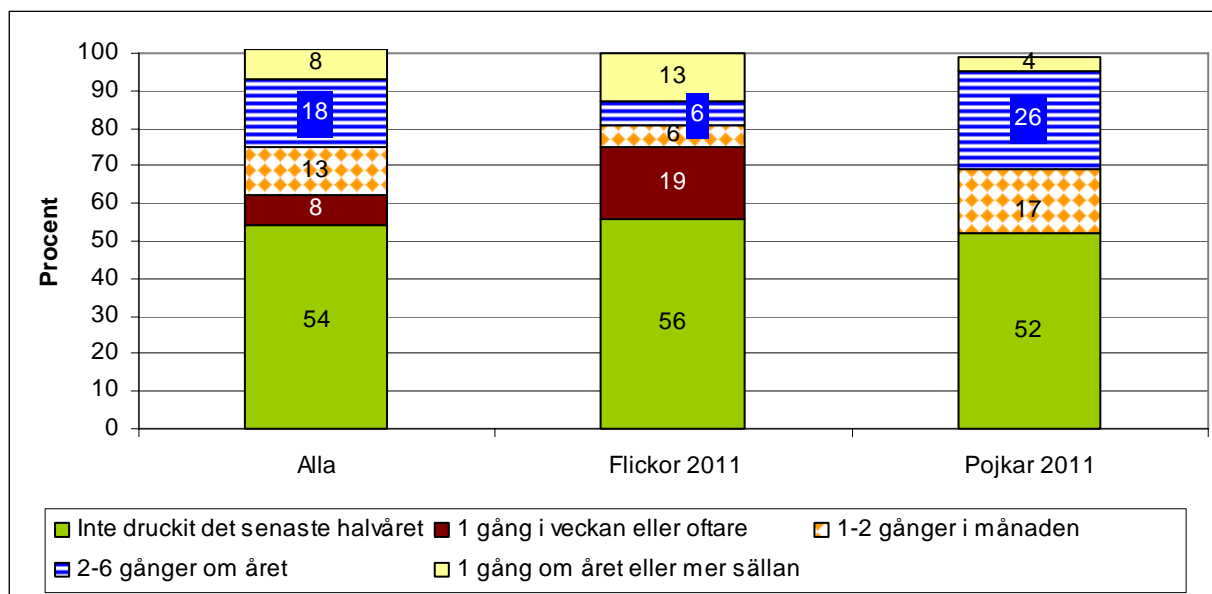

Diagram 13. Hur ofta elever samt flickor och pojkar druckit alkohol, 2011. Procent.

Det fanns, en statistiskt sett, liten grupp elever (8 %) som drack alkohol en gång i veckan eller oftare. Det var dock enbart flickor som drack alkohol en gång i veckan eller oftare.

Att dricka alkohol motsvarande minst 18 cl. sprit (en halv "kvartering") eller en hel flaska vin eller 4 stora flaskor stark cider/alkoläsk eller 4 burkar starköl eller sex burkar folköl vid samma tillfälle och någon gång i månaden eller oftare, betraktas av CAN som att vara en intensivkonsument av alkohol.

Det fanns 6 elever (15 % av alla elever) som drack den mängden alkohol någon gång i månaden eller oftare och som därmed var intensivkonsumenter. Bland dessa var det 1 elev (6 % av alla elever) som drack den mängden någon gång i veckan. Det var 11 elever som aldrig eller någon gång per år drack den mängden alkohol. I den nationella undersökningen år 2011 var det 19 % av eleverna i år 9 som var intensivkonsumenter.

Alkoholconsumenter

Flera frågor ställdes till de elever som druckit alkohol det senaste halvåret. Det var 18 elever i år 9 i grundskolan som var alkoholconsumenter.

Bland eleverna var det 40 % som drack motsvarande 1-2 burkar eller glas öl, alkoläsk, stark cider, vin eller sprit vid varje tillfälle. Det var 53 % som drack 3-7 burkar eller ½-1 flaska, 7 % drack mer än 8 burkar eller en hel flaska. Resultaten var liknande för år 2008.

I diagram 14 visas vilka alkoholhaltiga drycker flickorna och pojkarna vanligtvis brukade dricka.

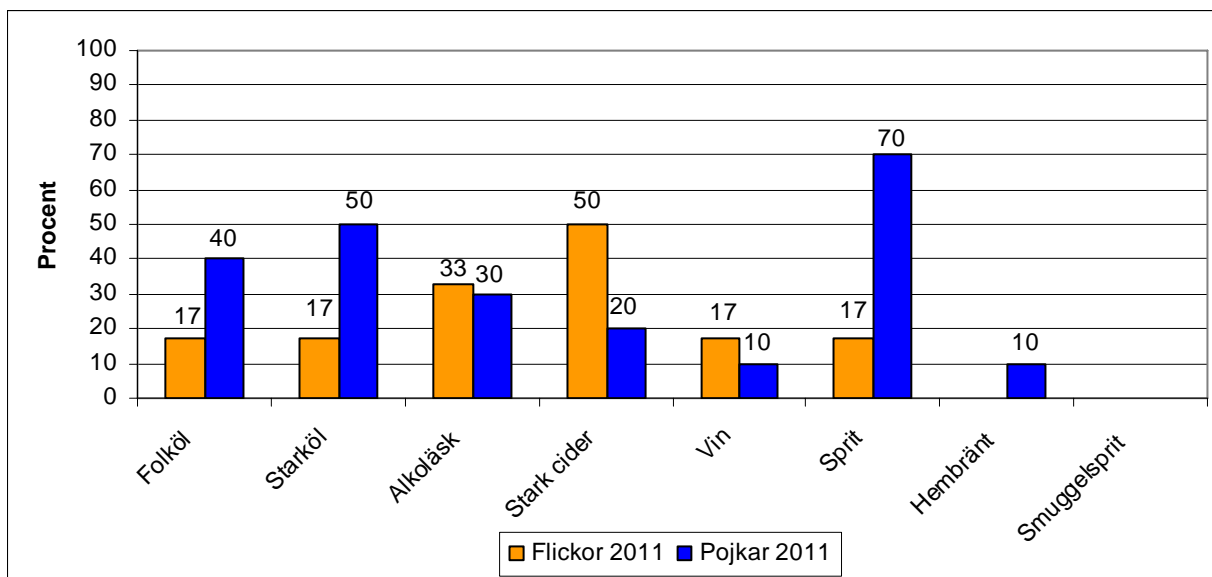

Diagram 14. Vilka alkoholhaltiga drycker flickorna och pojkarna vanligtvis drack, 2011. Procent.

Flickorna drack främst stark cider och alkoläsk. Pojkarna drack främst sprit, starköl och folköl. Det var inte speciellt vanligt att ungdomarna drack hembränt och ingen drack smuggelsprit.

Eleverna fick också svara på hur de fick tag på alkohol. Försäljning av alkohol är ju förbjudet till minderåriga. Det innebär att eleverna fick tag på alkohol på andra sätt.

Närmare varannan elev (44 %), som drack alkohol, fick i första hand tag på alkohol genom kompisar och kompisars syskon. I andra hand fick de tag på alkohol från vuxna, 7 % fick från sina föräldrar och 7 % fick från andra vuxna. En tiondel, 11 %, fick tag på alkohol genom sina syskon.

Det var signifikant fler pojkar än flickor som fick tag på alkohol på annat sätt. I övrigt fanns inga större skillnader mellan flickor och pojkar.

Bland de elever som drack alkohol var det 76 % (13 elever) som någon gång hade druckit så mycket alkohol att de känt sig berusade. I CAN:s undersökning var det 42 % av de elever i år 9 som druckit alkohol det senaste året som någon gång druckit så mycket alkohol att de blev berusade. Det är alltså en större andel i Gullspång jämfört med riket i stort som drack sig berusade.

De elever som drack alkohol fick också uppge hur ofta de kände sig riktigt berusade när de drack alkohol. I diagram 15 visas andelen som svarat att de nästan eller varje gång blev riktigt berusade. På grund av att så få elever angett dessa svarsalternativ redovisas enbart resultaten för alla elever och inte fördelade på flickor och pojkar.

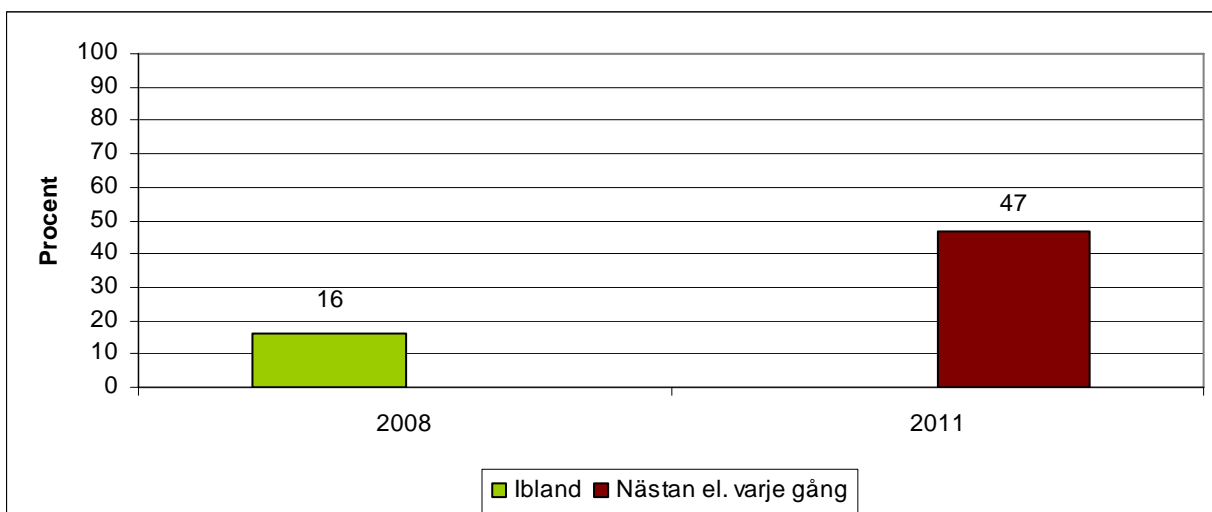

Diagram 15. Hur ofta flickorna och pojkarna var berusade, år 2008 och 2011. Procent.

En signifikant har ökning skett från år 2008 till år 2011. År 2008 var det inga elever som angett att de nästan eller varje gång drack sig riktigt berusade. År 2011 angav 47 % att de nästan eller varje gång drack sig riktigt berusade. Dessa skillnader är signifikanta.

En tredjedel av de elever (35 %) som drack alkohol trodde att deras föräldrar inte kände till det. En fjärdedel av eleverna (23 %) trodde att föräldrarna bara kände till en liten del av deras alkoholkonsumtion och drygt hälften (57 %) trodde att deras föräldrar i princip kände till allt de drack. Enligt eleverna tillät 23 % av föräldrarna att eleverna drack alkohol och 47 % av föräldrarna tillät det inte. De övriga eleverna kände inte till föräldrarnas åsikt.

I enkäten ställdes en fråga om eleverna blivit bjudna på alkohol av sina föräldrar, se diagram 16.

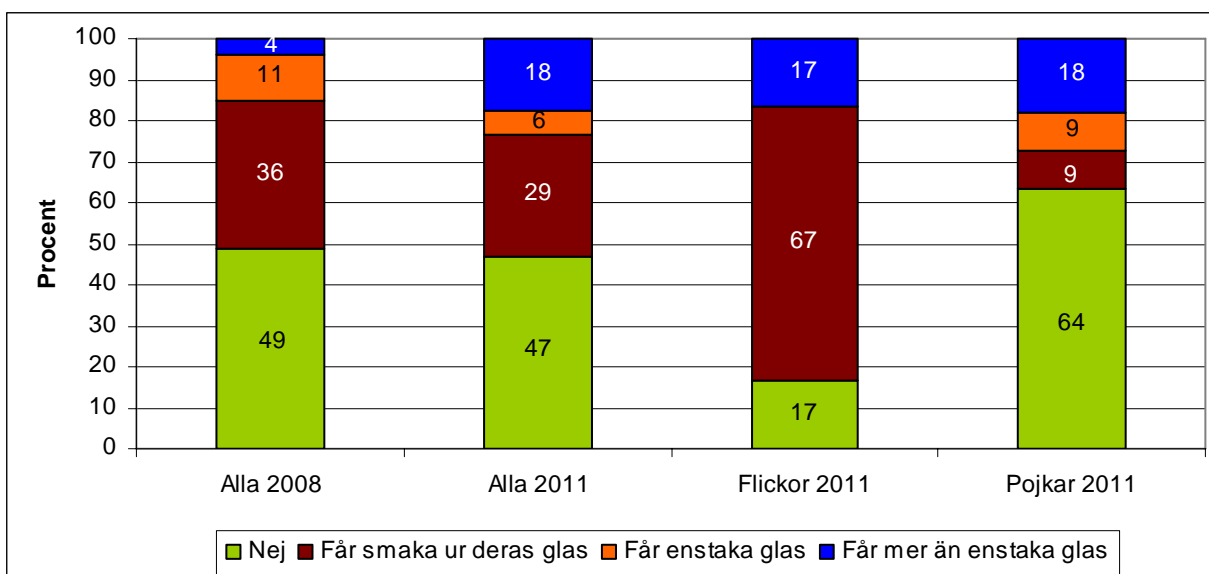

Diagram 16. Om föräldrarna bjöd eleverna, flickorna och pojkarna på alkohol, år 2008 och 2011. Procent.

Det var inga större skillnader mellan år 2008 och 2011 när det gällde andelen som hade blivit bjudna på alkohol av sina föräldrar. År 2011 hade 53 % av de elever som drack alkohol också blivit bjudna på alkohol av sina föräldrar och år 2008 var det 51 %. Den stora skillnaden var istället mellan andelen som fick mer än enstaka glas av sina föräldrar. År 2008 var det 4 % och år 2011 hade det ökat till 18 %. Det fanns också stora skillnader mellan flickor och pojkar år 2011. Bland flickorna var den 17 % som inte hade blivit bjudna på alkohol av sina föräldrar och bland pojkarna 64 %.

I CAN:s undersökning år 2011 hade 36 % av eleverna i år 9 blivit bjudna på alkohol av sina föräldrar. Siffrorna i Gullspång ligger alltså över genomsnittet i landet för flickornas del.

I enkäten fick eleverna som druckit alkohol det senaste halvåret ta ställning till 14 olika problem som de kunde få på grund av att de druckit alkohol och huruvida de någon gång haft de problemen. Problemen har i analysen delats upp i fyra områden: individuella, sexuella, relations- och brottsrelaterade problem. Totalt hade 9 elever uppgett att de fått problem på grund av att de druckit alkohol. Det var inga elever som angett att de fått brottsrelaterade problem, se diagram 17.

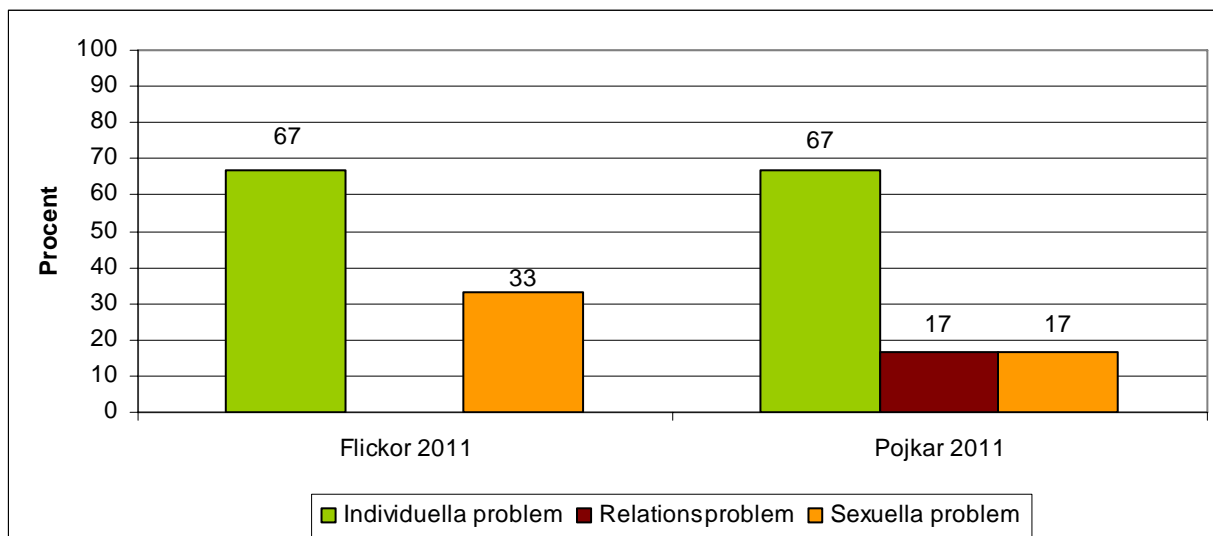

Diagram 17. Alkoholrelaterade problem hos flickor och pojkar, år 2011. Procent.

Eleverna hade främst fått individuella problem. De handlade om att eleverna hade råkat ut för någon olycka eller skada, tappat pengar eller värdesaker, förstört saker eller kläder samt haft baksmälla. En grupp pojkar hade fått relationsproblem; grälat, haft problem med förhållandet till föräldrar, vänner eller lärare. Några elever hade också fått sexuella problem, det vill säga haft oönskat sex, oskyddat sex eller blivit sexuellt utnyttjade.

Eleverna var i genomsnitt 13 år när de för första gången drack minst ett glas alkohol och närmare 14 år första gången de var berusade.

Sniffning

I undersökningen fick eleverna svara på två frågor om sniffning. Statistiskt sett hade få elever sniffat någon gång. Det var 4 elever (10 %) som hade sniffat någon gång.

I CAN:s undersökning år 2011 har 6 % av eleverna i år 9 någon gång sniffat. På grund av anonymitetsskäl redovisas inte svaren för de övriga frågorna.

Narkotika

Eleverna fick även svara på ett antal frågor om narkotika. Det var 13 % av flickorna och 4 % av pojkarna som någon gång haft möjlighet att pröva narkotika. Det var 19 % av flickorna och 4 % av pojkarna som någon gång hade haft lust att pröva narkotika. Någon gång hade 2 elever (5 %) provat narkotika. I CAN:s undersökning hade 8 % av eleverna i år 9 någon gång provat narkotika.

För att bevara anonymiteten för eleverna lämnas inga fler uppgifter om användningen av narkotika.

Spel

Helt nytt för undersökningen år 2011 var att flera frågor ställdes angående spel om pengar. Frågorna är desamma som CAN ställde i sin undersökning. Det bör påpekas att spel om pengar är olagligt för minderåriga. Det var tre frågor som tog upp spel om pengar på Internet. I diagram 18 redovisas andelen som spelat om pengar på Internet någon gång de senaste 12 månaderna, det vill säga som

svarat: flera gånger i veckan, flera gånger i månaden och en gång i månaden eller mer sällan.

Det bör dock påpekas att det, statistiskt sett, lilla antalet flickor och pojkar gör att en elev motsvarar flera procent och att det gör att procenttalen blir höga även om antalet är lågt.

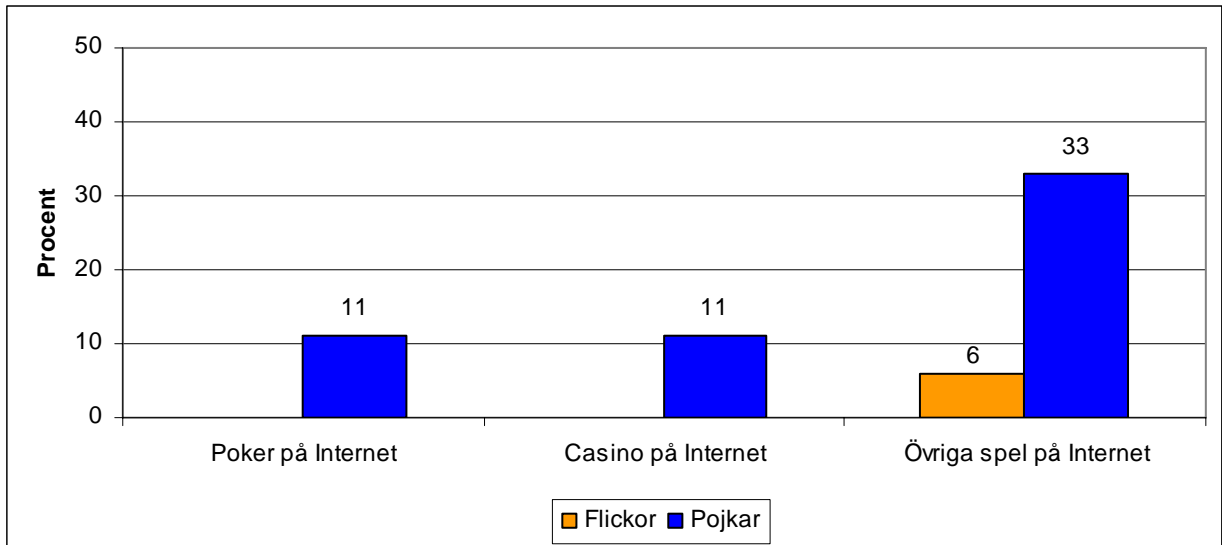

Diagram 18. Någon gång de senaste 12 månaderna spelat om pengar på Internet, flickor och pojkar, år 2011. Procent.

Resultaten i diagram 18 visar att det främst var pojkar som spelat om pengar på Internet. Som mest var det 33 % av pojkarna i år 9 som spelade om pengar. Det motsvarar 8 pojkar. Det var som mest 3 elever som hade spelat om pengar på Internet flera gånger i veckan. Fanns det andra spel eller lotterier om pengar som eleverna deltagit i?

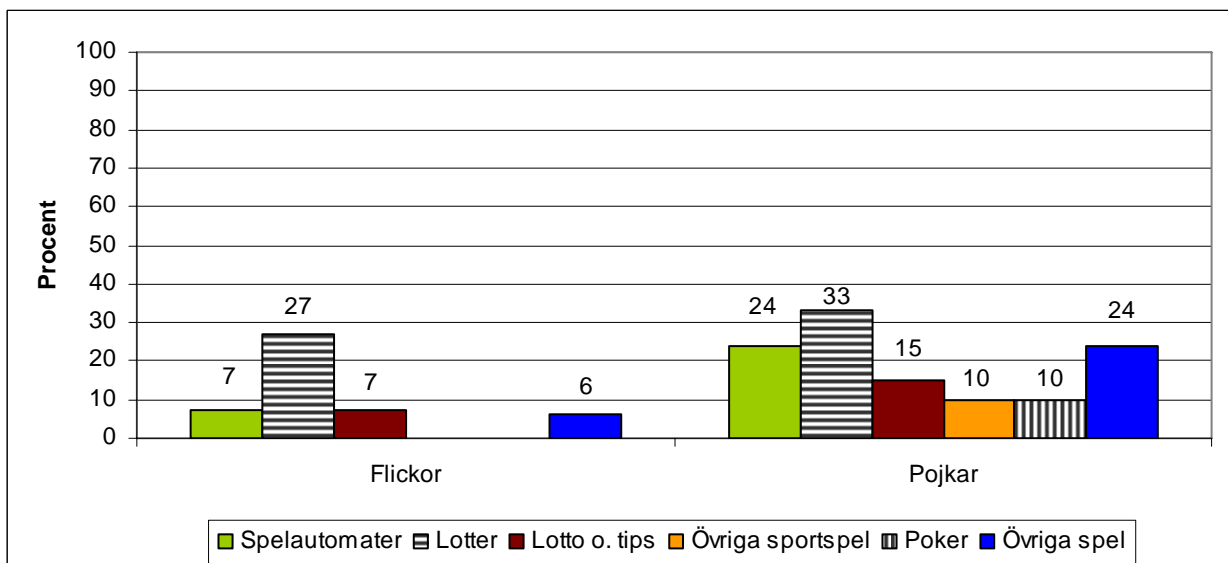

Diagram 19. Någon gång de senaste 12 månaderna spelat andra spel om pengar, flickor och pojkar, år 2011. Procent.

Det vanligaste spelet om pengar var lotter, 27 % av flickorna och 33 % av pojkarna hade köpt lotter. Störst andel elever som spelade om pengar var pojkarna. Det var signifikant fler pojkar som spelade på spelautomater.

Det var 2 elever som någon gång gått tillbaka en annan dag för att vinna tillbaka pengar som de förlorat på spel. Det var 2 elever som någon gång känt att de måste spela för mer och mer pengar. Bland eleverna var det 2 elever som någon gång hade ljugit för sin familj eller vänner om hur mycket pengar de spelat för.

Mariestads kommun

- **NÅGON ATT VÄNDA SIG TILL.** Överlag var det fler pojkar än flickor som hade lätt att vända sig till olika personer.
- **SÄLLAN ENSAM OCH TRIVS MED LIVET.** De flesta eleverna kände sig sällan ensamma och trivdes bra med livet (87–96 %).
- **SÄLLAN ORO/STRESS OCH SÖMN.** Det var 65 % av flickorna och 87 % av pojkarna år 9 i grundskolan samt 33 % av flickorna och 69 % av pojkarna i år 2 på gymnasiet som sällan kände oro eller stress. Det var 74 % av flickorna och 89 % av pojkarna år 9 i grundskolan samt 61 % av flickorna och 76 % av pojkarna i år 2 på gymnasiet som sällan hade svårt att sova eller sov oroligt.
- **SKOLK.** Det var 92 % av eleverna i år 9 och 69 % av eleverna i gymnasiets år 2 som nästan aldrig skolkade. Andelen elever i grundskolan som nästan aldrig skolkade har ökat från 72 % år 2002 till 92 % år 2008. År 2011 ligger på samma nivå som år 2008.
- **TRIVS I SKOLAN.** Det var 84 % av eleverna i år 9 och 75 % av eleverna i år 2 på gymnasiet som trivdes i skolan.
- **SKOLSITUATIONEN.** Störst andel elever instämde i att de ofta hängde med i skolan (92 %) och minst andel instämde i att lärarna ofta brydde sig om dem (43 % av eleverna i år 9 och 35 % av eleverna i år 2 på gymnasiet).
- **MOBBNING.** Det var 86 % av eleverna i år 9 och 87 % i år 2 på gymnasiet som inte hade blivit mobbade. I år 9 ligger resultatet ungefär på år 2002:s nivå, med en nedgång år 2008.
- **RÖKNING.** Andelen rökare i år 9 i grundskolan har minskat från 18 % år 2008 till 9 % år 2011. I gymnasiets år 2 rökte 28 %.
- **SNUSNING.** Totalt snusade 7 % av eleverna i år 9 och 15 % av eleverna i år 2 på gymnasiet.
- **VATTENPIPA.** Det var 19 % av eleverna i år 9 och 40 % av eleverna i år 2 på gymnasiet som någon gång hade rökt vattenpipa.
- **ALKOHOLKONSUMTION.** Alkoholkonsumtionen bland elever i år 9 visar på en stadigt neråtgående trend. År 2011 var det 45 % av flickorna och 33 % av pojkarna i år 9 som druckit alkohol det senaste halvåret. Bland gymnasieeleverna var det 79 % av flickorna och 75 % av pojkarna som druckit alkohol det senaste halvåret.
- **SNIFFNING.** Det var 10 elever i år 9 (5 %) och 3 elever år 2 på gymnasiet (2 %) som hade sniffat någon gång.
- **NARKOTIKA.** Någon gång hade 11 elever i år 9 (5 %) prövat narkotika och 27 elever i år 2 på gymnasiet (14 %) prövat narkotika.
- **SPEL OM PENGAR.** Det var främst pojkar som spelat om pengar på Internet. Det var inga större skillnader mellan pojkar i år 9 och i år 2 på gymnasiet, som mest var det 13 % av pojkarna i år 9 och 19 % av pojkarna i år 2 på gymnasiet. Bland andra spel om pengar var lotter det vanligaste. Närmare hälften av alla elever hade någon gång de senaste 12 månaderna köpt lotter. I övrigt var det mest pojkar som spelade andra spel om pengar.

Läsanvisning

I undersökningarna från år 2002 och 2008 redovisas enbart svaren fördelade på flickor och pojkar där skillnaderna var signifikanta, det vill säga statistiskt säkerställda. Där det inte fanns några signifikanta skillnader redovisades svaren för hela svarsgruppen, alla elever.

I undersökningen för år 2011 görs i huvudsak en annan redovisning. Dels redovisas svaren för alla elever i årsguppen och dels redovisas svaren för flickor och pojkar, oavsett om skillnaderna är signifikanta eller inte.

En enkel tumregel för signifikans mellan flickor och pojkar är att skillnaden behöver vara 10 % eller mer om svarsfördelningen är väldigt jämn (50/50). Skillnader mellan de olika undersöknings-tillfällena samt mellan år 9 och år 2 på gymnasiet behöver vara 7 % eller mer.

Elever som svarat på enkäten

I Mariestad deltog 217 elever i grundskolans år 9 av 246 möjliga i undersökningen. Det innebär en svarsprocent på 88 %, vilket är ett mycket bra resultat. De medverkande skolorna var Högelidsskolan, Tunaholmsskolan och Ekhamraskolan. Det var nytt för år 2011 att elever i år 2 på Vadsbygymnasiet och Vänergymnasiet deltog i undersökningen. Totalt deltog 191 elever av 221 möjliga. Det ger en svarsprocent på 86 %. Diagram 20 visar antalet elever samt antalet flickor och pojkar. Det var 1 elev i år 9 som inte angett sitt kön. Enkäten i sin helhet finns i bilaga 1.

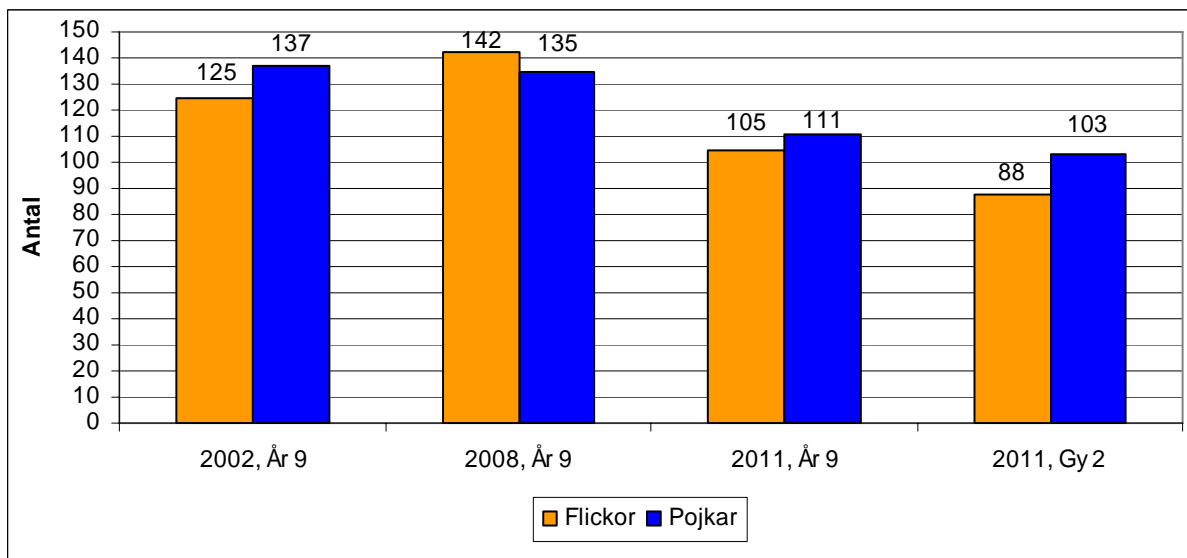

Diagram 20. Elever som svarat på enkäten fördelat på flickor och pojkar, år 2002, 2008 och 2011. Antal.

Som synes i diagram 20 var det färre elever i år 9 som svarat år 2011 jämfört med år 2002 och det beror på det minskande elevantalet.

Elevernas livssituation

I enkäten ställdes några frågor om elevernas livssituation. En fråga handlade om hur lätt eller svårt eleverna hade att vända sig till olika personer om de hade problem eller bara ville prata. I diagram 21 redovisas andelen som svarat att de hade ganska eller mycket lätt att vända sig till de olika personerna.

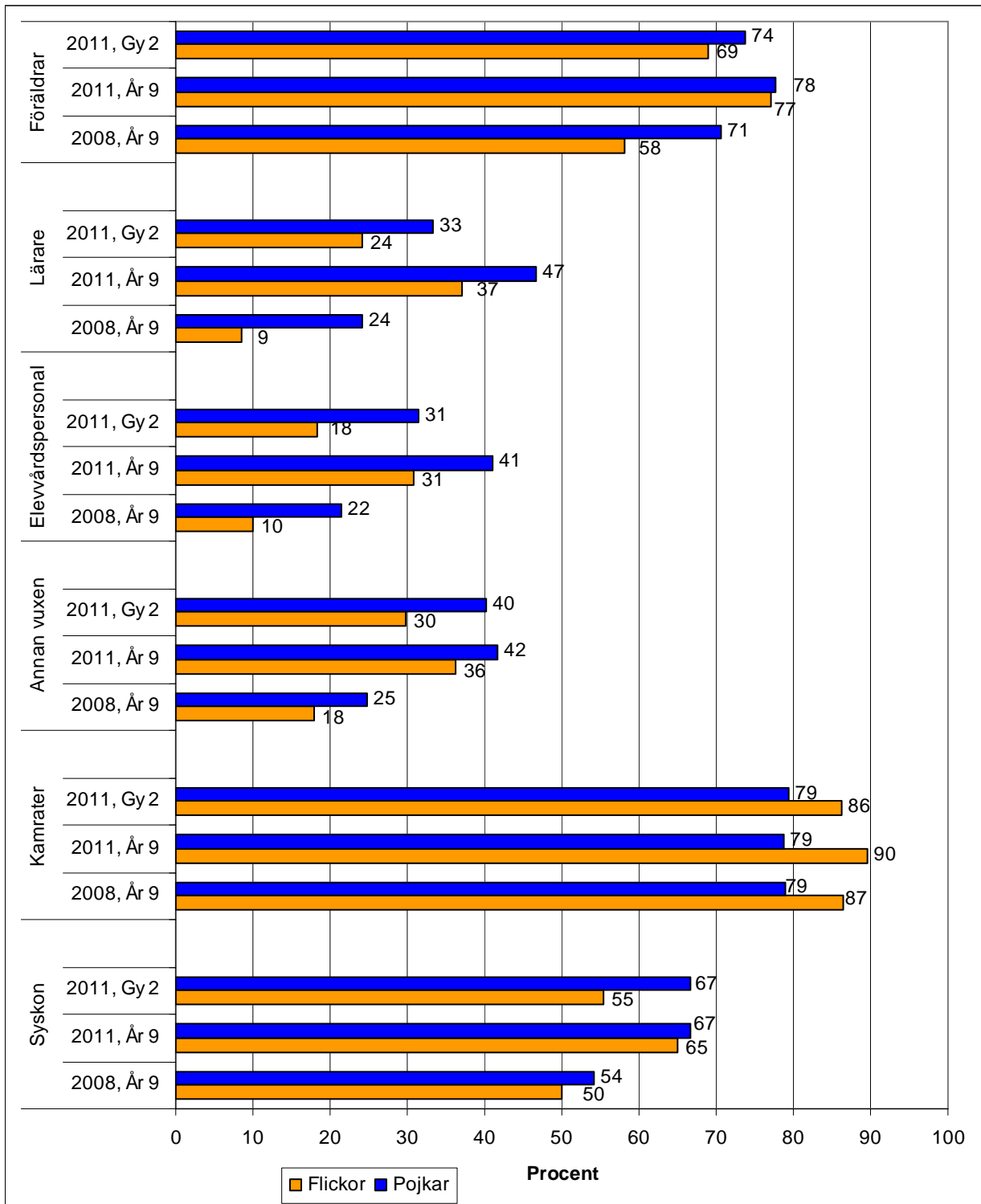

Diagram 21. Vilka personer flickorna och pojkarna hade lätt att vända sig till om de hade problem eller bara ville prata, år 2008 och 2011. Procent.

Överlag var det fler pojkar än flickor som hade lätt att vända sig till olika personer. Det var bara fler flickor än pojkar i år 9 som ansåg att de hade lätt att vända sig till kamrater. När det gäller eleverna i år 9 har generellt andelen som hade lätt att vända sig till olika personer ökat markant från år 2008 till år 2011. Det var bara andelen som hade lätt att vända sig till kamrater som låg på ungefär samma nivå. Många av skillnaderna är signifikanta.

Två frågor handlade om eleverna någonsin kände sig ensamma och hur de trivdes med livet just nu. I diagram 22 redovisas andelen som ibland eller inte alls kände sig ensamma och som trivdes ganska eller mycket bra med livet.

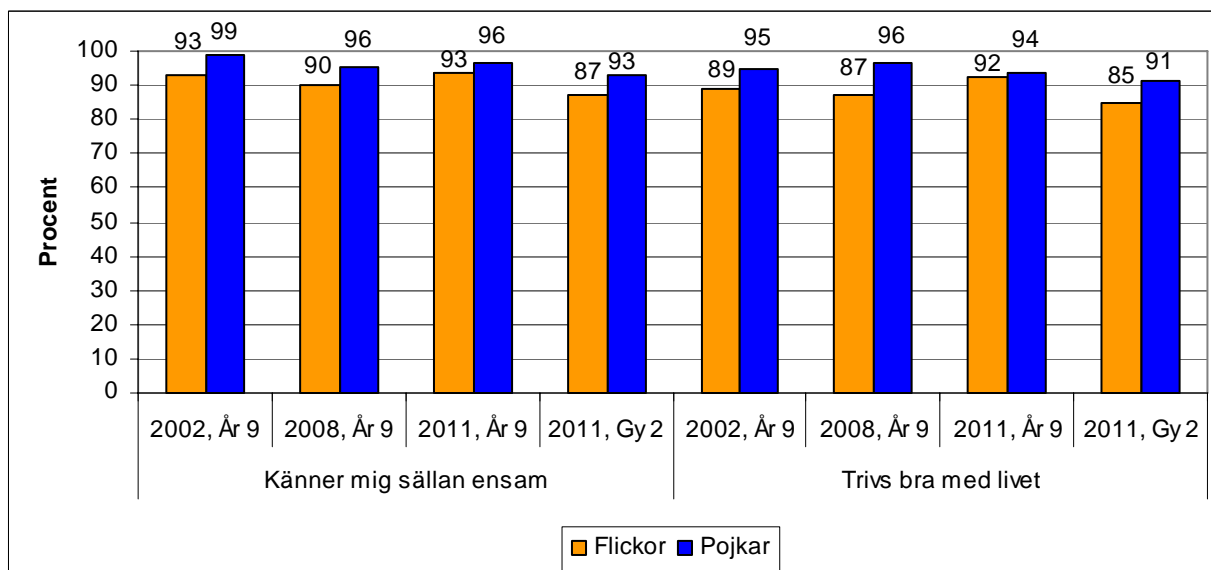

Diagram 22. Flickor och pojkar som sällan kände sig ensamma och som trivdes bra med livet, år 2002, 2008 och 2011. Procent.

De flesta eleverna kände sig sällan ensamma och trivdes bra med livet. År 2002 och 2008 var skillnaderna mellan flickor och pojkar i år 9 signifikanta. År 2011 hade skillnaderna minskat för båda frågorna och var inte längre signifikanta.

År 2008 och 2011 fanns också en fråga som handlade om oro/stress och en fråga som handlade om sömn. Att sällan känna oro/stress eller sällan ha svårt att sova/sover oroligt innehåller andelen som svarat ibland eller inte alls.

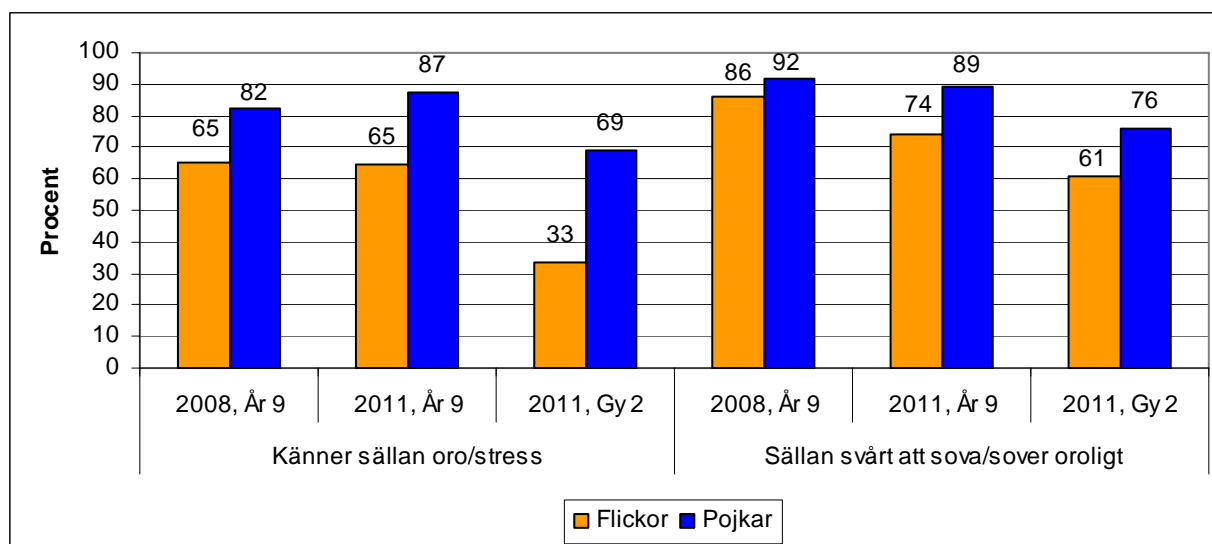

Diagram 23. Flickor och pojkar som sällan känt oro och sällan haft svårt att sova, år 2008 och 2011. Procent.

När det gäller både oro/stress och sömn fanns signifikanta skillnader mellan flickor och pojkar både och 2008 och 2011. Det var betydligt färre elever i år 2 på gymnasiet än år 9 i grundskolan som sällan kände oro eller stress och som sällan hade svårt att sova eller sov oroligt.

Skolsituationen

I undersökningen fanns flera frågor om hur eleverna hade det i skolan. En fråga handlade om hur de trivdes i skolan och en fråga handlade om de brukade skolka.

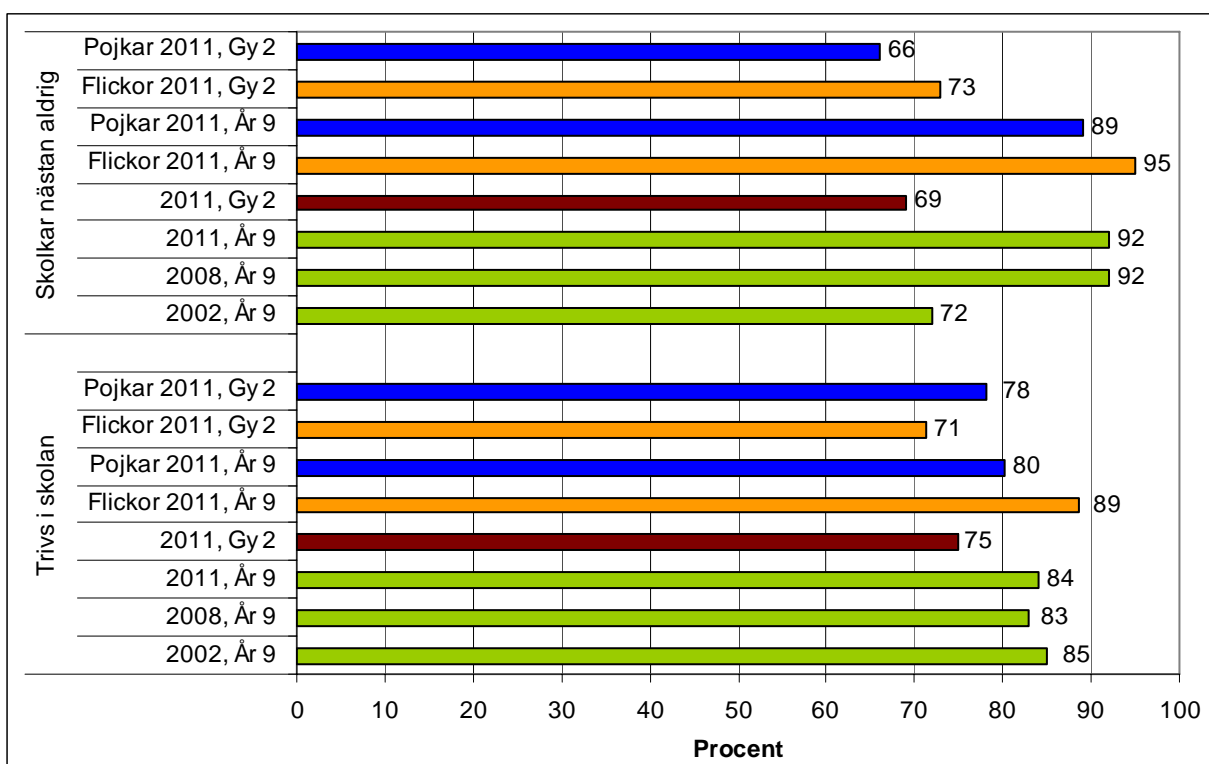

Diagram 24. Elever, flickor och pojkar som nästan aldrig skolkar och som trivs i skolan, år 2002, 2008 och 2011. Procent.

Andelen elever i grundskolan som nästan aldrig skolkade, det vill säga att de svarat att de skolkade aldrig eller någon gång per termin, har ökat från år 2002 till år 2008. År 2011 ligger på samma nivå som 2008. Däremot var det bara 69 % av eleverna i gymnasiets år 2 som nästan aldrig skolkade.

När det gäller att trivas i skolan, det vill säga trivas ganska eller mycket bra, var det inga större skillnader mellan de olika undersökningstillfällena och eleverna i år 9 i grundskolan. Det är signifikant färre elever i gymnasiets år 2 jämfört med år 9 i grundskolan som trivdes i skolan.

De här frågorna fanns också med i CAN:s undersökning. Där hade 82 % av eleverna i år 9 samt 66 % av eleverna i år 2 på gymnasiet angett att de nästan aldrig skolkade. Det var 85 % av eleverna i år 9 samt 89 % av eleverna i år 2 på gymnasiet som angett att de trivdes ganska eller mycket bra i skolan.

Eleverna fick också svara på sex olika frågor om hur de hade det i skolan. I diagram 25 redovisas andelen som svarat "Ja, ofta" för alla frågor, utom för frågorna om de hängde med i skolan och om det var lugnt i klassen. De frågorna var ursprungligen ställda: "Har du svårt att hänga med i skolan?" och "Tycker du att det är oroligt eller stökigt i klassen?" För de frågorna redovisas andelen som svarat "Nej" och "Ja, ibland". I redovisningen har dessa frågor vänts till "Hänger med i skolan" och "Lugnt i klassen".

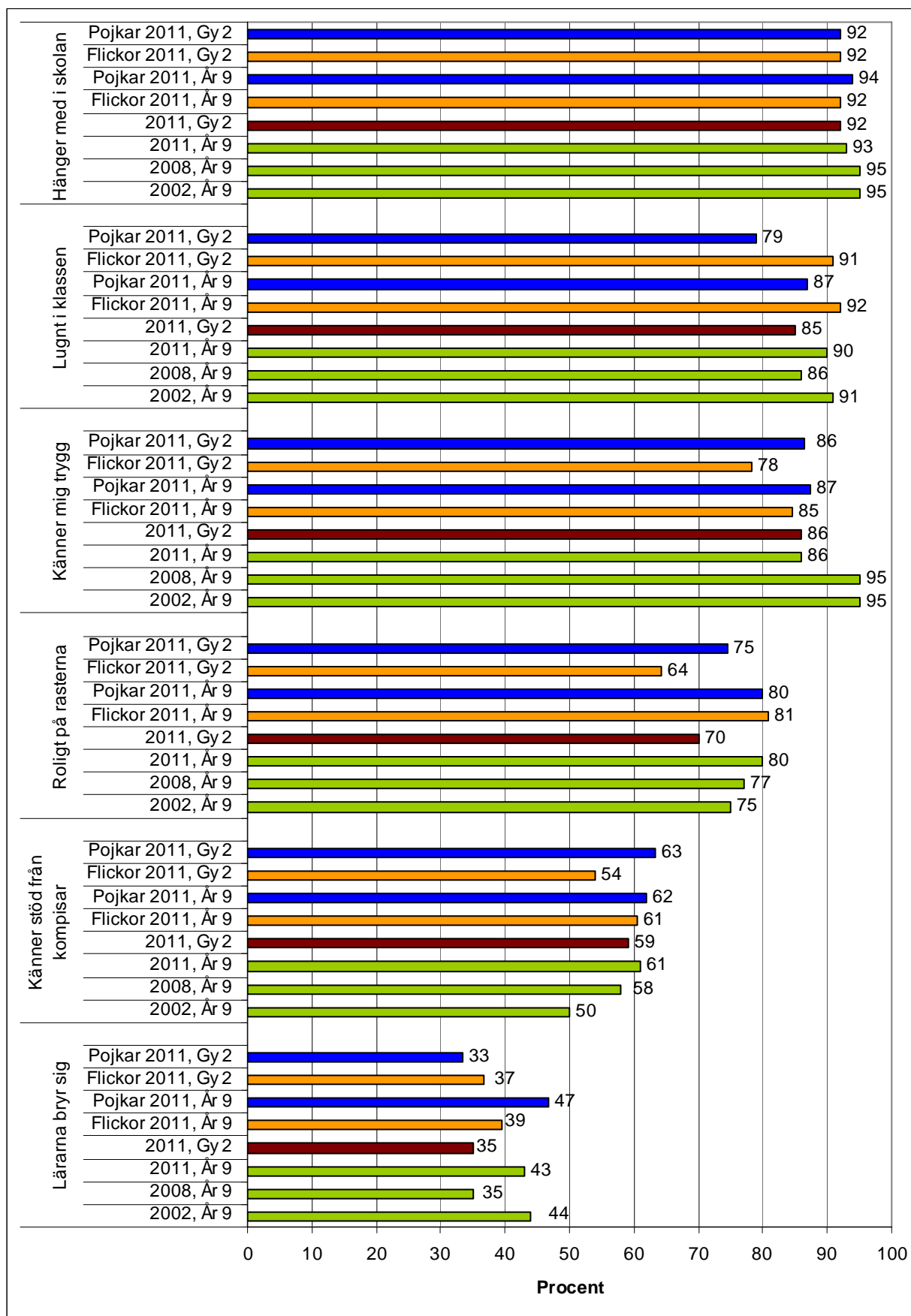

Diagram 25. Hur eleverna, flickorna och pojkarna trivdes med skolarbetet och de sociala relationerna, år 2002, 2008 och 2011. Procent.

Diagram 25 visar att eleverna vid de olika undersökningstillfällena och i de båda årsgrupperna, år 9 i grundskolan och år 2 på gymnasiet, har en liknande uppfattning om skolarbetet och de sociala relationerna i skolan. Störst andel elever instämmer i att de ofta hänger med i skolan och minst andel instämmer i att lärarna ofta bryr sig om dem.

Hur ofta förekommer mobbning på skolorna i Mariestad? Diagram 26 visar andelen som svarat att de inte någon gång de senaste tolv månaderna mobbat någon eller blivit mobbade.

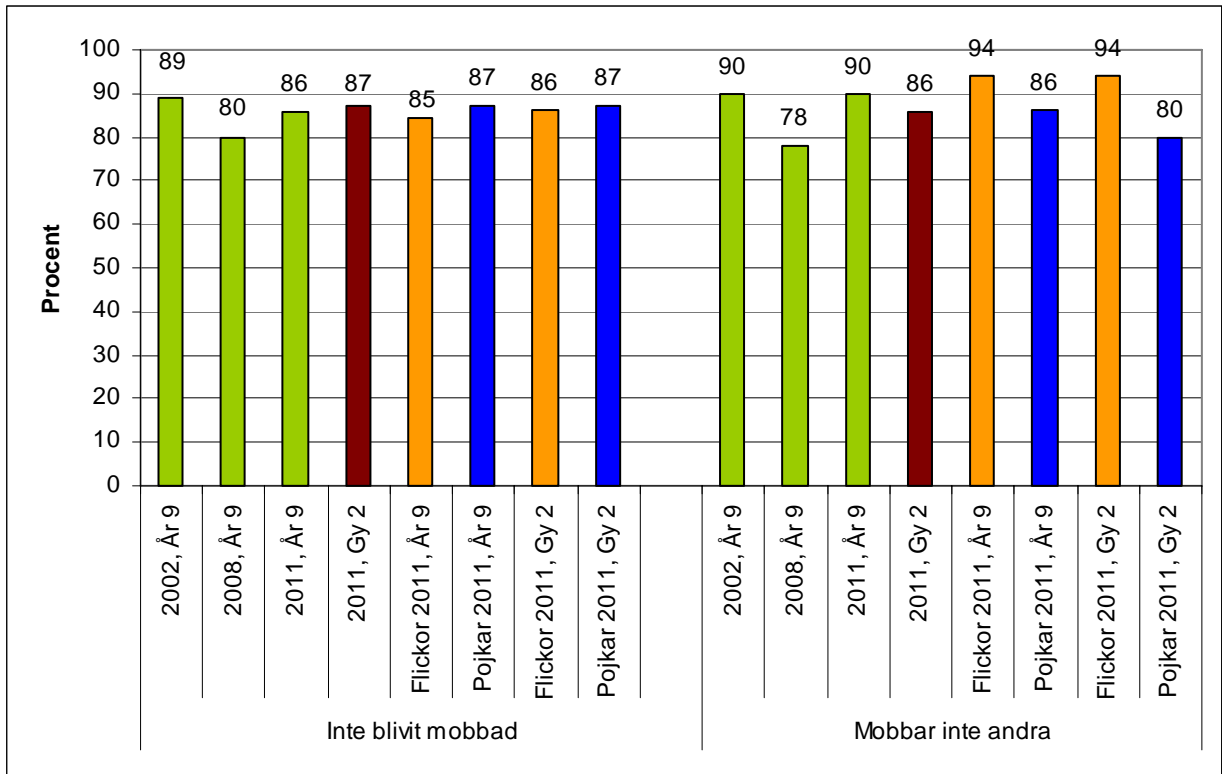

Diagram 26. Eleverna, flickorna och pojkarna som inte mobbat eller blivit mobbade de senaste 12 månaderna, år 2002, 2008 och 2011. Procent.

De flesta eleverna hade varken blivit mobbade eller mobbat någon. För eleverna i år 9 skedde en minskning av andelen som inte mobbade eller inte blev mobbade under år 2008. År 2011 är siffrorna högre igen. På gymnasiet är nivån liknande grundskolans. Det är fler flickor än pojkar som inte mobbar andra. För gymnasiets del är skillnaderna signifikanta.

Tobak

I undersökningen ställdes frågor om cigarettökning och snusning. Nytt för 2011 var att det också ställdes frågor om rökning av vattenpipa.

Cigarettökning

Diagram 27 visar andelen elever som rökte. Som rökare betraktas alla som svarat att de röker ibland, på fest, vid veckosluten, nästan varje dag och varje dag. Detta är också den definition som CAN använder. Totalt sett var det 19 elever i år 9 (9 %) och 53 elever i år 2 på gymnasiet (28 %) som rökte hösten 2011.

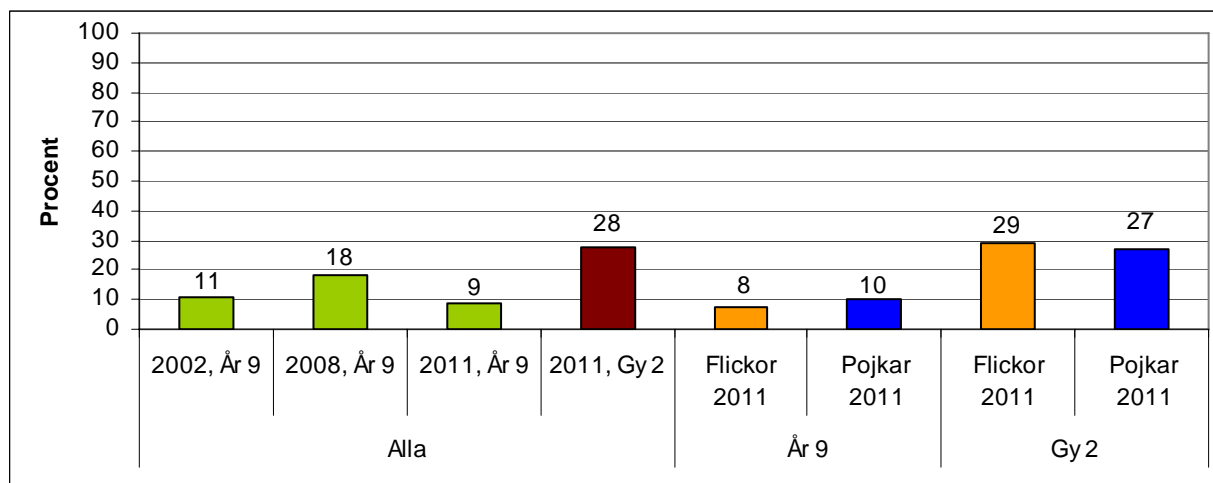

Diagram 27. Elever, flickor och pojkar som röker, år 2002, 2008 och 2011. Procent.

Andelen rökare i år 9 i grundskolan har minskat från 18 % år 2008 till 9 % år 2011. Det var två gånger fler elever som röker i gymnasiets år 2 (28 %). Andelen rökare i år 9 var markant lägre än det nationella genomsnittet där 19 % av pojkarna och 26 % av flickorna rökte. Även för år 2 på gymnasiet var andelen lägre. I CAN:s undersökning rökte 32 % av pojkarna och 39 % av flickorna i år 2 på gymnasiet (CAN 2011).

Det var så få rökare som angett hur många cigaretter de rökte per dag att siffrorna inte är rättvisande.

I år 9 fick närmare hälften (44 %) av rökarna tag på cigaretter genom kompisar. Det var 5 elever som fick tag på cigaretter genom någon annan person och 2 elever köpte cigaretter. Ett fåtal elever fick cigaretter av sina föräldrar (1 elev) och 1 elev hade köpt smuggelcigaretter. Det var 7 elever som trodde att deras föräldrar visste om att de rökte. Bland rökarna i år 9 var det 5 elever som ansåg att deras föräldrar tillät att de rökte.

I år 2 på gymnasiet var det 36 % som köpte cigaretter själva. Det bör dock noteras att så gott som ingen elev under höstterminen är 18 år, vilket är åldersgränsen för försäljning av tobak. Det var 45 % som fick cigaretter av sina kompisar. Det var 31 % som fick cigaretter från någon annan person. Endast 1 elev fick cigaretter från sina föräldrar och 1 elev hade köpt smuggelcigaretter. Bland eleverna i år 2 på gymnasiet var det 21 rökare som trodde att deras föräldrar visste om att de rökte och som ansåg att deras föräldrar tillät att de rökte.

I enkäten fick eleverna fylla i hur gamla de varit när de för första gången provat olika droger, om de överhuvudtaget hade gjort det. Eleverna i år 9 i grundskolan var i genomsnitt 13 år när de för första gången rökte en cigarett och närmare 14 år när de började röka dagligen. Eleverna i år 2 på gymnasiet var i genomsnitt 14 år när de för första gången rökte en cigarett och drygt 14 år när de började röka dagligen.

Snusning

De som snusar ibland, nästan varje dag eller varje dag betraktas som snusare. Det är samma definition som CAN har. Snusning är främst förekommande bland pojkar, se diagram 28.

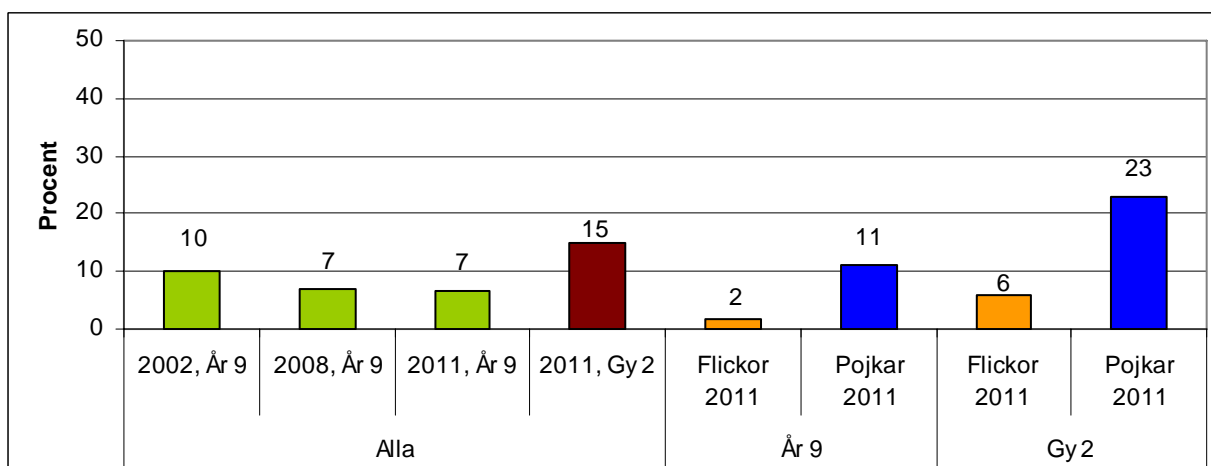

Diagram 28. Elever, flickor och pojkar som snusar, år 2002, 2008 och 2011. Procent.

Vid de senaste två mätningarna har andelen elever i år 9 som snusar varit på samma nivå. I gymnasiets år 2 var det dubbelt så många elever som snusade jämfört med i år 9. Totalt snusade 14 elever i år 9 och 28 elever i år 2 på gymnasiet hösten år 2011. I CAN:s undersökning snusade 3 % av flickorna och 12 % av pojkarna i år 9. I år 2 på gymnasiet snusade 7 % av flickorna och 24 % av pojkarna.

De elever i år 9 som snusade använde i genomsnitt närmare 2 dosor snus per vecka. Det var 36 % av snusarna som köpte sitt snus själva, 50 % fick tag på snus genom kompisar och 14 % fick snus genom någon annan person. Bland snusarna var det 36 % som trodde att deras föräldrar kände till att de snusade och 38 % ansåg att deras föräldrar tillät att de snusade.

De elever i år 2 på gymnasiet som snusade använde i genomsnitt 1–2 dosor snus per vecka. Bland snusarna var det 44 % som köpte sitt snus själva, 33 % fick tag på snus genom sina kompisar, 7 % fick från sina föräldrar och 15 % fick tag på snus genom någon annan person. Det var 79 % av snusarna som trodde att deras föräldrar kände till att de snusade och 64 % ansåg att deras föräldrar tillät att de snusade.

Vattenpiperökning

CAN har i sina senaste undersökningar ställt frågor om vattenpiperökning. Dessa frågor togs med även i den här undersökningen. I diagram 29 visas elevernas svar på frågan om de någon gång rökt vattenpipa.

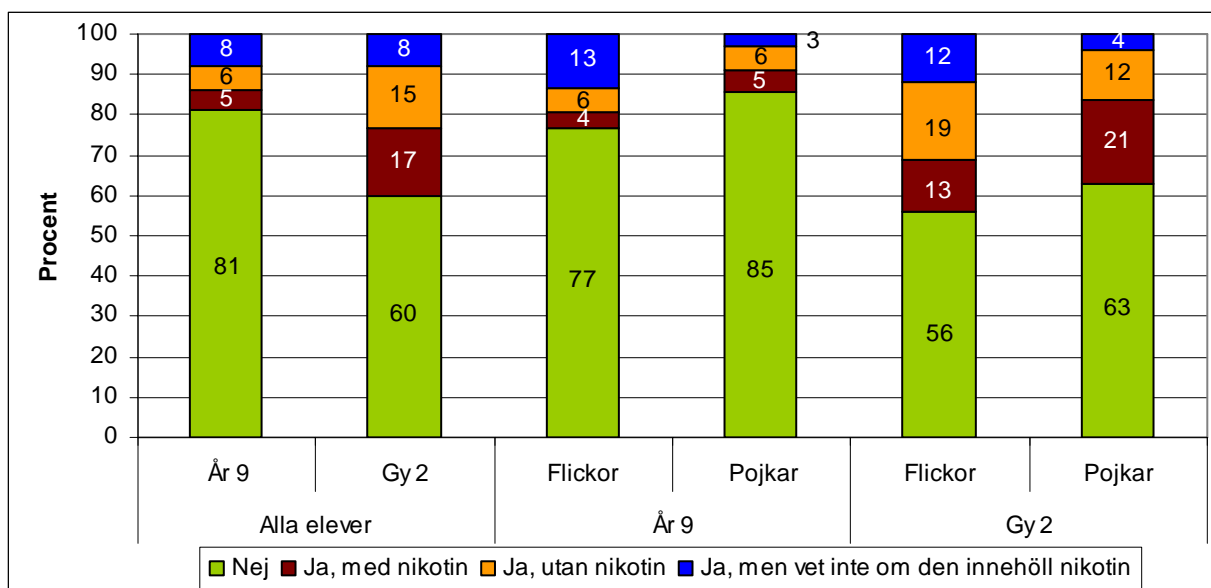

Diagram 29. Elever, flickor och pojkar som någon gång rökt vattenpipa, år 2011. Procent.

Det var 19 % av eleverna i år 9 och 40 % av eleverna i år 2 på gymnasiet som någon gång hade rökt vattenpipa. De flesta skillnaderna mellan flickor och pojkar var inte statistiskt säkerställda. Dessa siffror ligger lägre än genomsnittet i CAN:s undersökning. Där hade 39 % av eleverna i år 9 och 60 % av eleverna i år 2 på gymnasiet någon gång rökt vattenpipa.

Bland eleverna i år 9 och i gymnasiets år 2 var det 5 % som hade rökt vattenpipa någon gång i månaden eller oftare.

Alkohol

I undersökningen har ett antal frågor ställts om elevernas alkoholkonsumtion. Först följer ett avsnitt om alla elever. Sedan följer ett avsnitt om de elever som dricker alkohol. Som alkoholkonsument betecknas alla som svarat att de druckit alkohol någon gång det senaste halvåret. Med alkohol menas öl, alkoholisk, stark cider, vin eller sprit. Med sprit menas brännvin, vodka, gin, konjak, whisky, likör, punsch och liknande, även utblandat i drinkar eller shots. Till alkohol räknas inte lättöl eller svag cider.

Alla elever

Eleverna fick frågan om de druckit alkohol det senaste halvåret. Diagram 30 visar andelen som druckit alkohol en eller flera gånger det senaste halvåret.

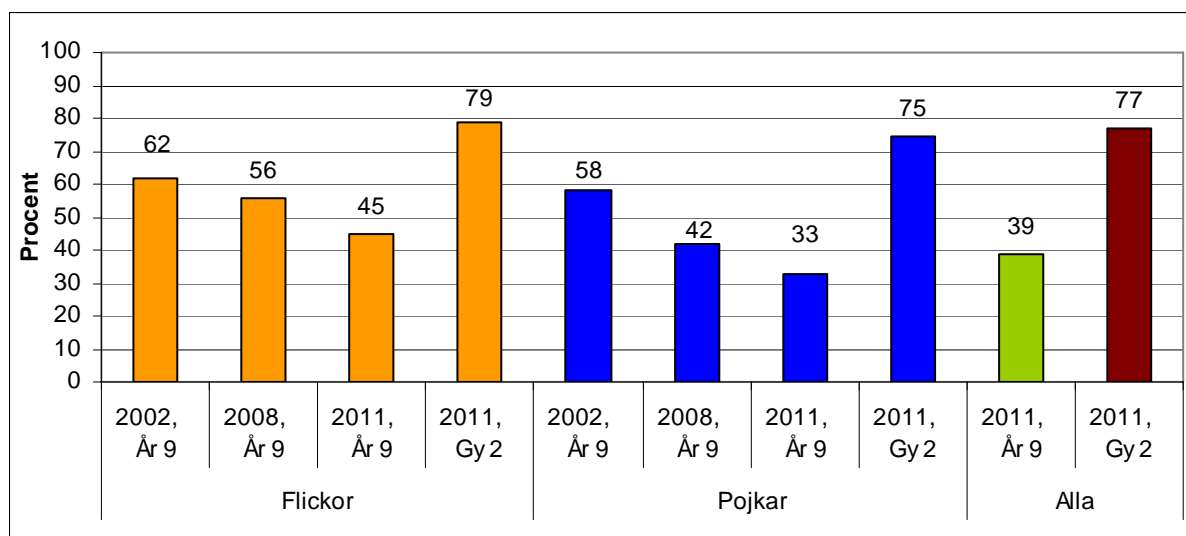

Diagram 30. Elever, flickor och pojkar som har druckit alkohol det senaste halvåret, år 2002, 2008 och 2011. Procent.

Alkoholkonsumtionen bland elever i år 9 visar på en stadigt neråtgående trend där andelen flickor som dricker alkohol är större än andelen pojkar. År 2011 var det 45 % av flickorna och 33 % av pojkarna som druckit alkohol det senaste halvåret. Bland gymnasieeleverna var det 79 % av flickorna och 75 % av pojkarna som druckit alkohol det senaste halvåret. För den här frågan finns ingen direkt jämförelsefråga hos CAN.

Hur många hade druckit alkohol den senaste veckan? Siffrorna var lägre än för det senaste halvåret, men det var ändå många elever som druckit alkohol en helt vanlig vecka, se diagram 31.

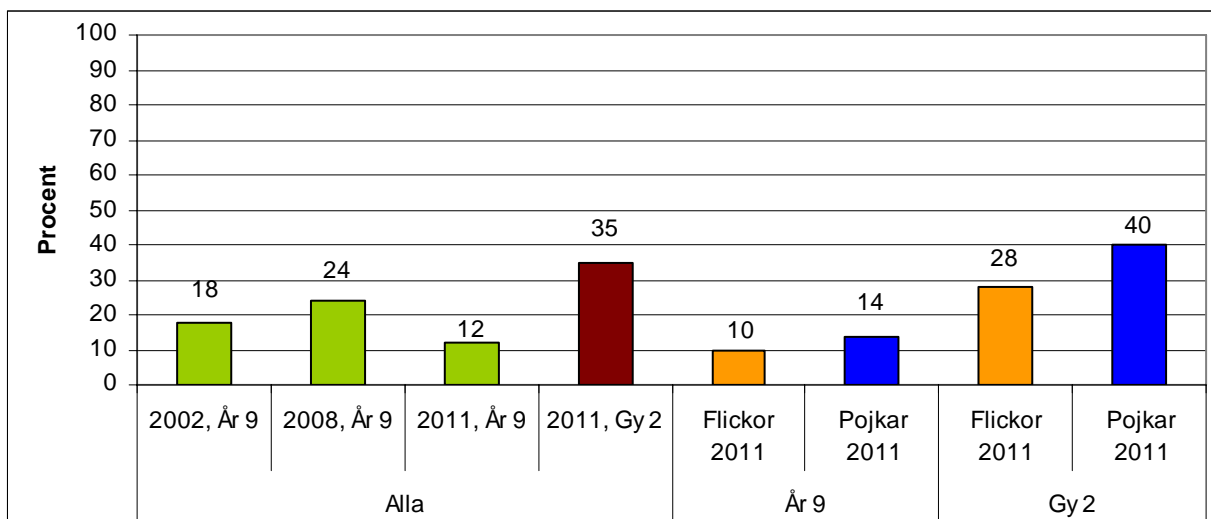

Diagram 31. Elever, flickor och pojkar som har druckit alkohol den senaste veckan, år 2002, 2008 och 2011. Procent.

Även för alkoholkonsumtionen den senaste veckan fanns en minskning bland eleverna i år 9. År 2011 var det 12 % som druckit alkohol den senaste veckan. I år 2 på gymnasiet var det 35 %. Bland gymnasieeleverna fanns det signifikanta skillnader mellan flickor och pojkar. I CAN:s senaste undersökning hade 24 % av eleverna i år 9 och 47 % av eleverna i år 2 på gymnasiet druckit alkohol den senaste veckan. Det var inga större skillnader mellan flickor och pojkar.

Eleverna fick också svara på hur ofta de drack alkohol. I diagram 32 visas resultaten för alla elever, även för de som inte druckit alkohol för att ge en helhetsbild över elevernas alkoholkonsumtion.

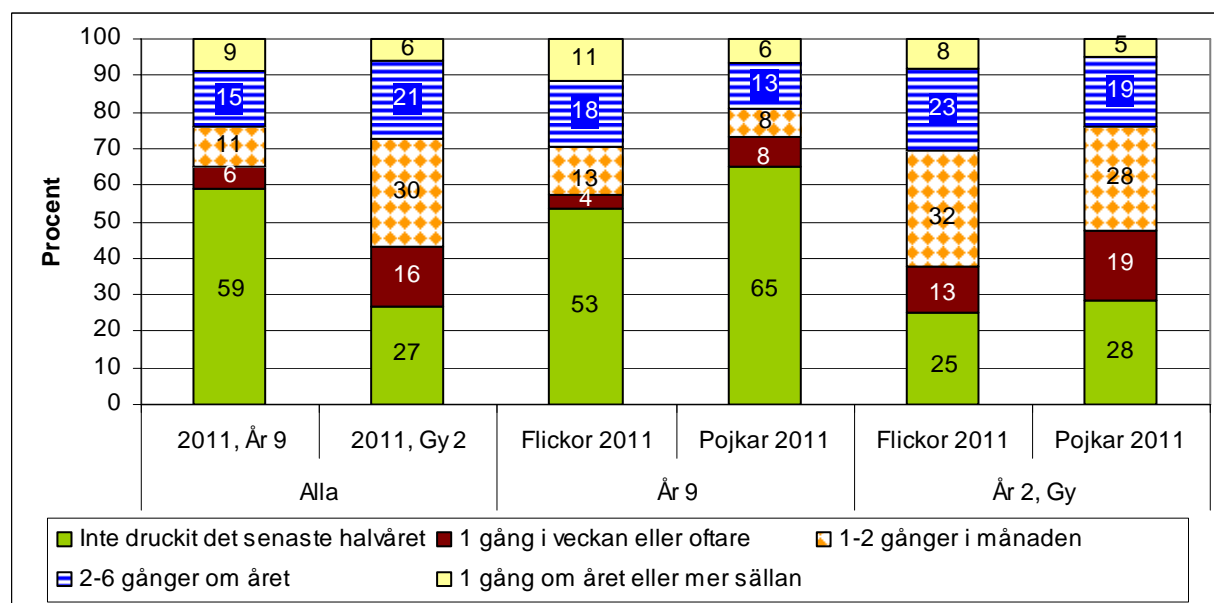

Diagram 32. Hur ofta elever, flickor och pojkar druckit alkohol, 2011. Procent.

Det fanns, en statistiskt sett, liten grupp elever som drack alkohol en gång i veckan eller oftare. Från år 9 i grundskolan till år 2 på gymnasiet var den gruppen mer än dubbelt så stor.

Att dricka alkohol motsvarande minst 18 cl. sprit (en halv "kvartering") eller en hel flaska vin eller 4 stora flaskor stark cider/alkoläsk eller 4 burkar starköl eller sex burkar folköl vid samma tillfälle och någon gång i månaden eller oftare, betraktas av CAN som att vara en intensivkonsument av alkohol.

I år 9 fanns det 16 elever (7 % av alla elever) som drack den mängden alkohol någon gång i månaden eller oftare och som därmed var intensivkonsumenter. Bland dessa var det 8 elever (4 % av alla elever) som drack den mängden någon gång i veckan. Det var 65 elever som aldrig eller någon gång per år drack den mängden alkohol. I den nationella undersökningen år 2011 var det 19 % av eleverna i år 9 som var intensivkonsumenter.

I år 2 på gymnasiet var det 60 elever (31 % av alla elever) som drack den mängden alkohol någon gång i månaden eller oftare och som därmed var intensivkonsumenter. Bland dessa var det 7 elever (4 % av alla elever) som drack den mängden någon gång i veckan. Det var 83 elever som aldrig eller någon gång per år drack den mängden alkohol. I den nationella undersökningen år 2011 var det 43 % av eleverna i gymnasiets år 2 som var intensivkonsumenter.

Alkoholkonsumenter

Ytterligare frågor ställdes till de elever som druckit alkohol det senaste halvåret. Det var 84 elever i år 9 i grundskolan och 145 elever i år 2 på gymnasiet som var alkoholkonsumenter.

Bland eleverna i år 9 var det 45 % som drack motsvarande 1–2 burkar eller glas öl, alkoholisk, stark cider, vin eller sprit vid varje tillfälle. Det var 38 % som drack 3–7 burkar eller ½–1 flaska, 16 % drack mer än 8 burkar eller en hel flaska. Resultaten var liknande för år 2008.

Bland eleverna i år 2 på gymnasiet var det 19 % som drack motsvarande 1–2 burkar eller glas öl, alkoholisk, stark cider, vin eller sprit vid varje tillfälle. Det var 61 % som drack 3–7 burkar eller ½–1 flaska, 20 % drack mer än 8 burkar eller en hel flaska. Andelen gymnasieelever som dricker förhållandevis mycket alkohol (3–7 burkar eller ½–1 flaska) vid ett och samma tillfälle är signifikant större jämfört med eleverna i år 9.

I diagram 33 visas vilka alkoholhaltiga drycker flickorna och pojkarna vanligtvis brukade dricka.

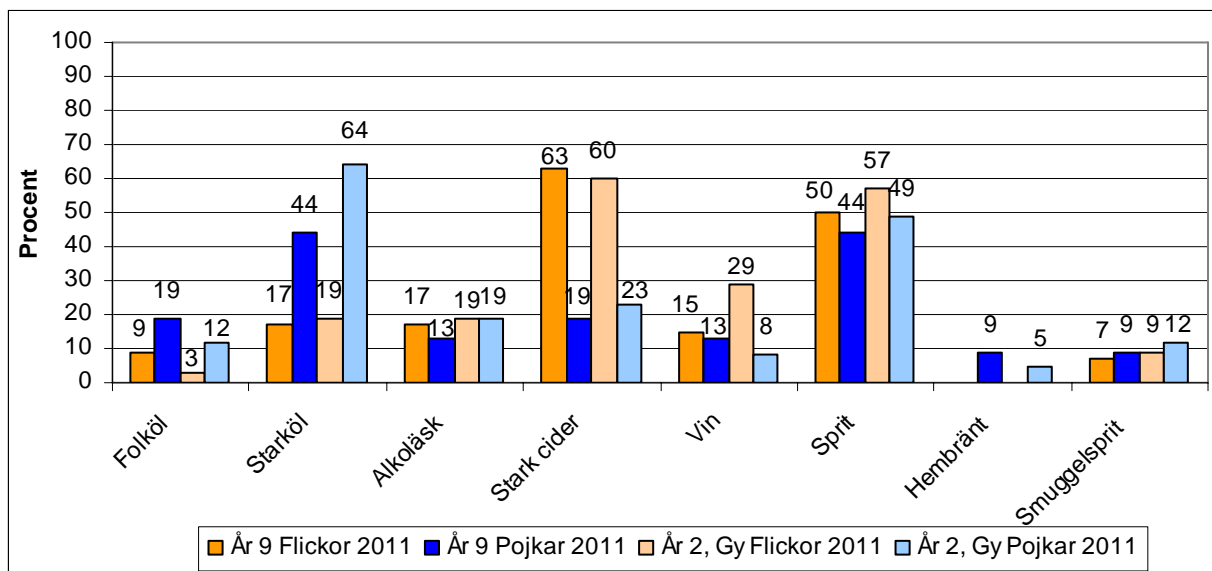

Diagram 33. Vilka alkoholhaltiga drycker flickorna och pojkarna vanligtvis drack, 2011. Procent.

Flickorna, oavsett ålder, drack främst stark cider och sprit. Pojkarna, också oavsett ålder, drack främst öl och sprit. Det var inte speciellt vanligt att ungdomarna drack hembränt eller smuggelsprit.

Eleverna fick också svara på hur de fick tag på alkohol. Försäljning av alkohol är ju förbjudet till minderåriga. Det innebär att eleverna i år 9 och år 2 på gymnasiet fick tag på alkohol på andra sätt.

Närmare varannan elev i år 9 (42 %), som drack alkohol, fick i första hand tag på alkohol genom kompisar och kompisars syskon. I andra hand fick de tag på alkohol från vuxna, 9 % fick från sina föräldrar, 11 % tog från föräldrarna utan deras medgivande och 14 % fick från andra vuxna. Ett fåtal, 6 %, fick tag på alkohol genom sina syskon. Det fanns inga större skillnader jämfört med år 2008.

Bland eleverna i år 2 på gymnasiet fick hälften (50 %), som drack alkohol, i första hand tag på alkohol genom kompisar och kompisars syskon, i andra hand fick de tag på alkohol på annat sätt, 30 %. I tredje hand fick de alkohol från vuxna, 10 % fick från sina föräldrar, 6 % fick från andra vuxna och 3 %, fick tag på alkohol genom sina syskon. Nästan ingen tog från föräldrarna utan deras medgivande.

Det var signifikant fler flickor än pojkar som fick tag på alkohol genom kompisar och kompisars syskon. I övrigt fanns inga större skillnader mellan flickor och pojkar.

Bland de elever i år 9 som drack alkohol var det 65 % (53 elever) och bland eleverna i år 2 på gymnasiet var det 88 % (127 elever) som någon gång hade druckit så mycket alkohol att de känt sig berusade. I CAN:s undersökning var det 42 % av eleverna i år 9 och 76 % av eleverna i år 2 på gymnasiet som druckit alkohol det senaste året och någon gång druckit så mycket alkohol att de blev berusade.

De elever som drack alkohol fick också uppge hur ofta de kände sig riktigt berusade när de drack alkohol. I diagram 34 visas andelen som svarat att de någon gång ibland samt andelen som svarat att de nästan eller varje gång blev riktigt berusade.

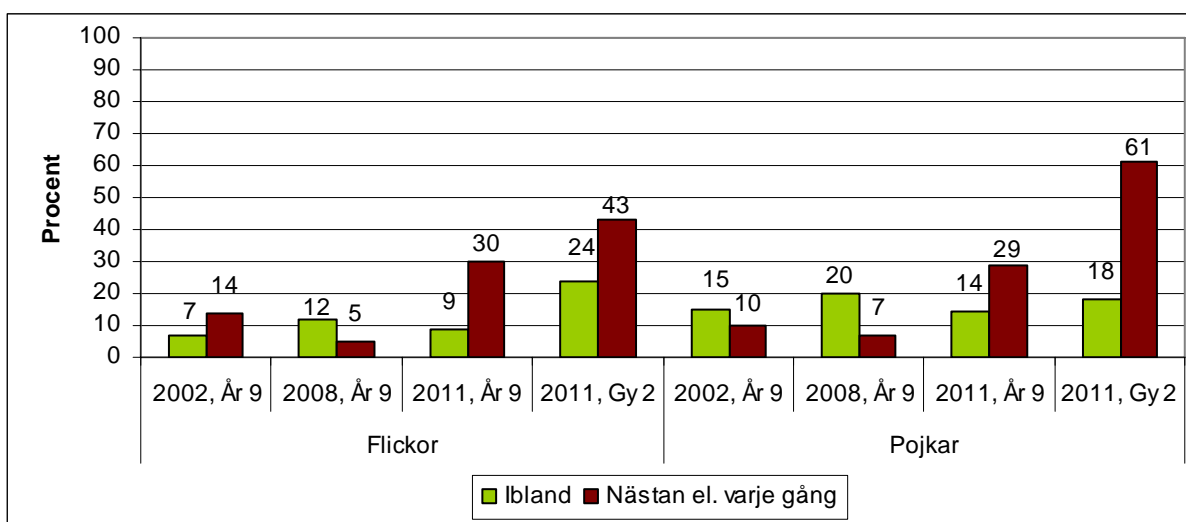

Diagram 34. Hur ofta flickorna och pojkarna var berusade, år 2002, 2008 och 2011. Procent.

I år 9 har en signifikant ökning skett för både flickorna och pojkarna till år 2011. Det var 30 % av de flickor och 29 % av de pojkarna som drack alkohol som varje eller nästan varje gång blev riktigt berusade. I år 2 på gymnasiet var det 43 % av flickorna och 61 % av pojkarna.

I år 9 trodde drygt hälften av de elever (54 %) som drack alkohol att deras föräldrar inte kände till det. En fjärdedel av eleverna (25 %) trodde att föräldrarna bara kände till en liten del av deras alkoholkonsumtion och en femtedel (18 %) trodde att deras föräldrar i princip kände till allt de drack. Enligt eleverna tillät 19 % av föräldrarna att eleverna drack alkohol och 46 % av föräldrarna tillät det inte. De övriga eleverna kände inte till föräldrarnas åsikt.

I år 2 på gymnasiet trodde närmare en femtedel av de elever (19 %) som drack alkohol att deras föräldrar inte kände till det. Närmare en femtedel (15 %) av eleverna trodde att föräldrarna bara kände till en liten del av deras alkoholkonsumtion och hälften (50 %) trodde att deras föräldrar i princip kände till allt de drack. Enligt eleverna tillät 56 % av föräldrarna att eleverna drack alkohol och 22 % av föräldrarna tillät det inte. De övriga eleverna kände inte till föräldrarnas åsikt.

I enkäten ställdes en fråga om eleverna blivit bjudna på alkohol av sina föräldrar, se diagram 35.

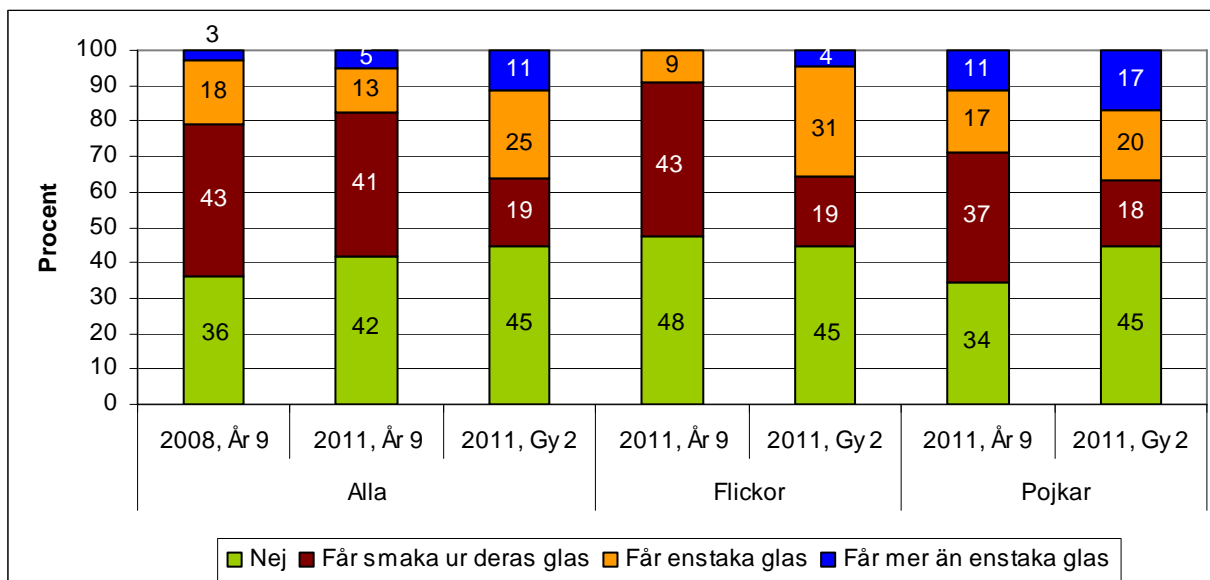

Diagram 35. Om föräldrarna bjöd eleverna, flickorna och pojkarna på alkohol, år 2008 och 2011. Procent.

I år 9 hade 58 % och i år 2 på gymnasiet hade 55 % av de elever som drack alkohol också blivit bjudna på alkohol av sina föräldrar. I år 9 är det vanligast att eleverna fick smaka ur föräldrarnas glas och i år 2 på gymnasiet var det vanligast att eleverna fick enstaka eller mer än enstaka glas av sina föräldrar.

I CAN:s undersökning år 2011 hade 36 % av eleverna i år 9 och 56 % av eleverna i år 2 på gymnasiet blivit bjudna på alkohol av sina föräldrar. Siffrorna i Mariestad ligger alltså över genomsnittet i landet när det gäller eleverna i år 9.

I enkäten fick eleverna som druckit alkohol det senaste halvåret ta ställning till 14 olika problem som de kunde få på grund av att de druckit alkohol och huruvida de någon gång haft de problemen. Problemen har i analysen delats upp i fyra områden: individuella, sexuella, relations- och brottsrelaterade problem, se diagram 36.

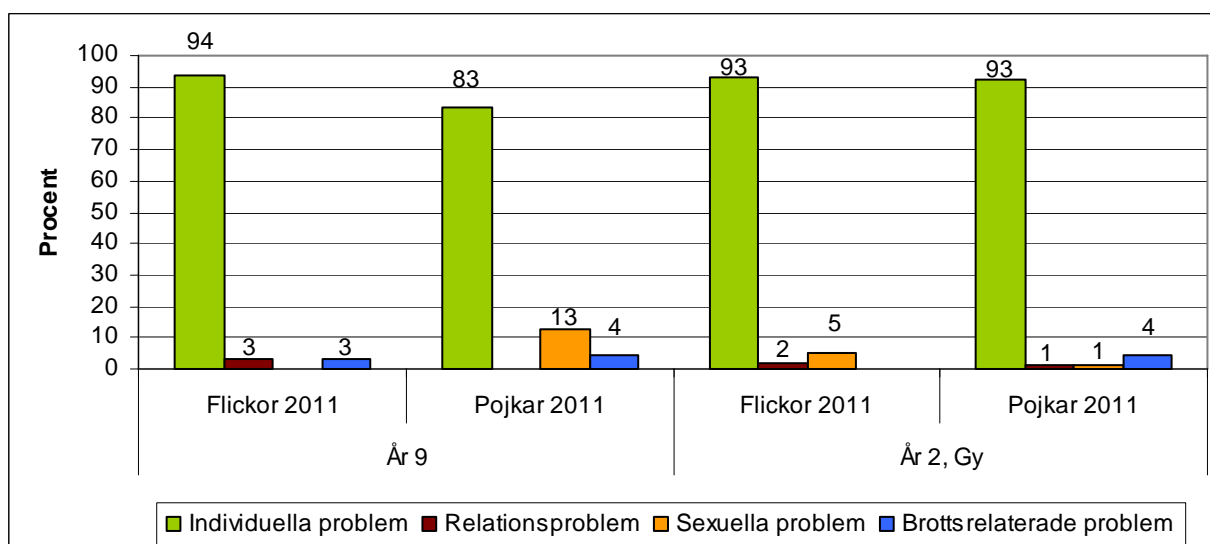

Diagram 36. Alkoholrelaterade problem hos flickor och pojkarna, år 2011. Procent.

Eleverna hade främst fått individuella problem. De handlade om att eleverna hade råkat ut för någon olycka eller skada, tappat pengar eller värdesaker, förstört saker eller kläder samt haft baksmåla. De övriga problemen hade, statistiskt sett, inte så många råkat ut för.

Eleverna i år 9 i grundskolan var i genomsnitt drygt 13 år när de för första gången drack minst ett glas alkohol och cirka 14 år första gången de var berusade.

Eleverna i år 2 på gymnasiet var i genomsnitt drygt 14 år när de för första gången drack minst ett glas alkohol och närmare 15 år första gången de var berusade.

Sniffning

I undersökningen fick eleverna svara på två frågor om sniffning. Statistiskt sett hade få elever sniffat någon gång. Det var 10 elever i år 9 (5 %) och 3 elever i år 2 på gymnasiet (2 %) som hade sniffat någon gång. Av dessa 13 elever hade 5 elever i år 9 sniffat de senaste trettio dagarna. De elever i år 9 som någon gång hade sniffat var i genomsnitt 13 år när de sniffade för första gången.

På de övriga frågorna hade färre än 10 elever svarat och av anonymitetsskäl redovisas inte svaren. I CAN:s undersökning år 2011 har 6 % av eleverna i år 9 och år 2 på gymnasiet någon gång sniffat.

Narkotika

Eleverna fick även svara på ett antal frågor om narkotika.

I år 9 hade 15 % av eleverna någon gång haft möjlighet att pröva narkotika och knappt en tiondel, 7 %, hade någon gång haft lust att pröva narkotika. Det fanns inga större skillnader mellan flickor och pojkar. Någon gång hade 11 elever (5 %) prövat narkotika. I CAN:s undersökning hade 8 % av eleverna i år 9 någon gång provat narkotika.

I år 2 på gymnasiet hade 22 % av flickorna och 39 % av pojkarna någon gång haft möjlighet att pröva narkotika. Det var 8 % av flickorna och 23 % av pojkarna som någon gång hade haft lust att pröva narkotika. Någon gång hade 27 elever (14 %) prövat narkotika. I CAN:s undersökning hade 17 % av eleverna i år 2 på gymnasiet någon gång provat narkotika.

Gemensamt för både år 9 och år 2 på gymnasiet var att en majoritet av dem som använt narkotika var pojkar. Eleverna hade använt olika narkotiska preparat. Vanligast var hasch/marijuana. För att bevara anonymiteten för eleverna i år 9 lämnas inga fler uppgifter om användningen av narkotika.

I år 2 på gymnasiet var det 18 elever som hade använt hasch och/eller marijuana 1–4 gånger och 6 elever som använt hasch och/eller marijuana 5 gånger eller mer. Det var 7 elever som använt någon annan narkotika än hasch/marijuana. Gymnasieeleverna fick främst tag på narkotika genom kompisar och kompisars syskon. Det var bara 2 elever som trodde att deras föräldrar visste om att de hade använt narkotika.

Eleverna i år 9 i grundskolan var i genomsnitt drygt 13 år när de för första gången provade marijuana eller hasch.

Eleverna i år 2 på gymnasiet var i genomsnitt drygt 16 år när de för första gången provade marijuana eller hasch.

Spel

Helt nytt för undersökningen år 2011 var att flera frågor ställdes angående spel om pengar. Frågorna är desamma som CAN ställde i sin undersökning. Det bör påpekas att spel om pengar är olagligt för minderåriga. Det var tre frågor som tog upp spel om pengar på Internet. I diagram 37 redovisas andelen som spelat om pengar på Internet någon gång de senaste 12 månaderna, det vill säga som svarat: flera gånger i veckan, flera gånger i månaden och en gång i månaden eller mer sällan.

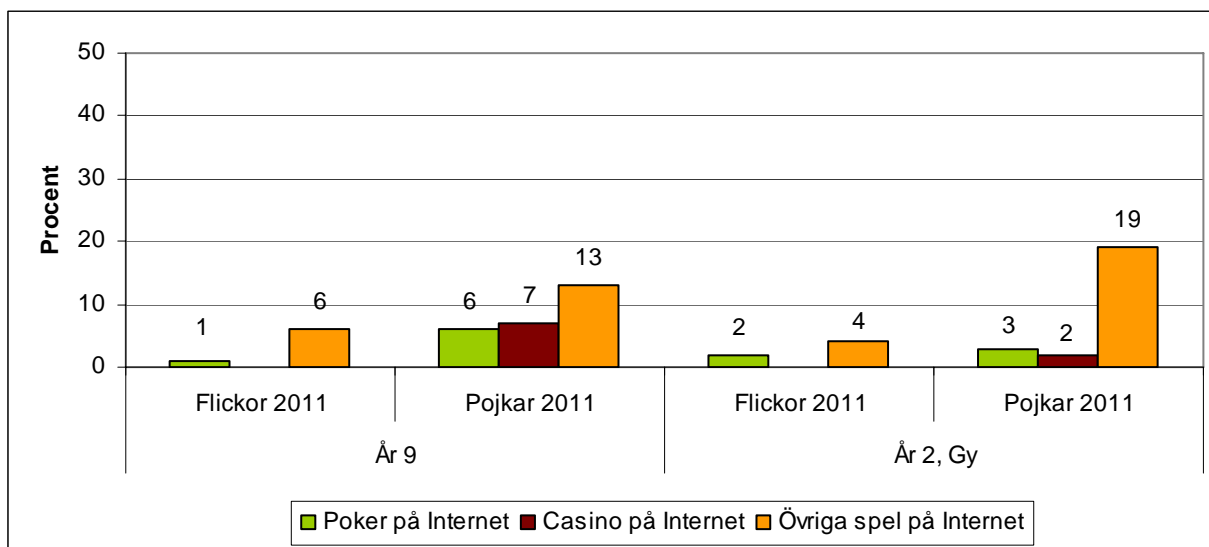

Diagram 37. Någon gång de senaste 12 månaderna spelat om pengar på Internet, flickor och pojkar, år 2011. Procent.

Resultaten i diagram 37 visar att det främst var pojkar som spelat om pengar på Internet. Som mest var det 13 % av pojkarna i år 9 och 19 % av pojkarna i år 2 på gymnasiet som spelade om pengar. Det var som mest 14 elever som hade spelat om pengar på Internet flera gånger i veckan. Fanns det andra spel eller lotterier om pengar som eleverna deltagit i?

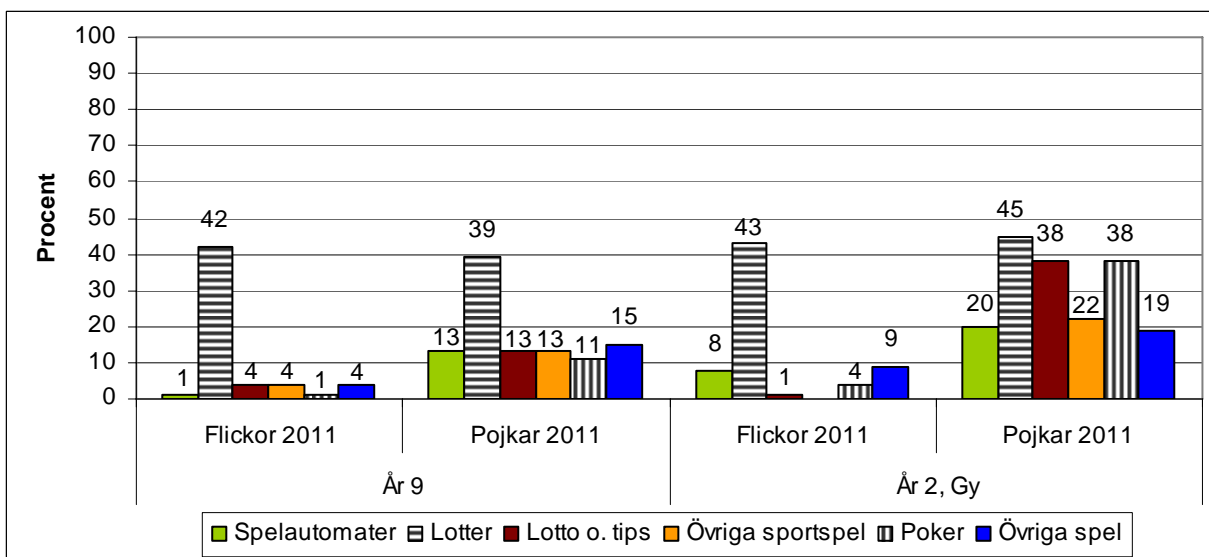

Diagram 38. Någon gång de senaste 12 månaderna spelat andra spel om pengar, flickor och pojkar, år 2011. Procent.

Närmare hälften av alla elever hade någon gång de senaste 12 månaderna köpt lotter. I övrigt var det mest pojkar som spelade andra spel om pengar.

I år 9 i grundskolan var det 11 elever som någon gång gått tillbaka en annan dag för att vinna tillbaka pengar som de förlorat på spel. Av dessa var det 7 elever som gjorde det varje gång. Av de elever som hade spelat om pengar de senaste 30 dagarna hade 13 elever spelat för under 100 kronor och 13 elever hade spelat för mer än 100 kronor. Det var 16 elever i år 9 som någon gång känt att de måste spela för mer och mer pengar. Bland eleverna var det 14 elever som någon gång hade ljugit för sin familj eller vänner om hur mycket pengar de spelat för.

I år 2 på gymnasiet var det 17 elever som någon gång gått tillbaka en annan dag för att vinna tillbaka pengar som de förlorat på spel. Av dessa var det 2 elever som gjorde det varje gång. Av de

elever som hade spelat om pengar de senaste 30 dagarna hade 19 elever spelat för under 100 kronor och 17 elever hade spelat för mer än 100 kronor. Det var 5 elever i år 2 på gymnasiet som någon gång känt att de måste spela för mer och mer pengar. Bland eleverna var det 3 elever som någon gång hade ljugit för sin familj eller vänner om hur mycket pengar de spelat för.

Töreboda kommun

- **NÅGON ATT VÄNDA SIG TILL.** I år 9 hade flickor och pojkar lika lätt att vända sig till olika personer. I gymnasiets år 2 var det en större andel pojkar som hade lätt att vända sig till elevvårdspersonal och systerkon samt en större andel flickor som hade lätt att vända sig till kamrater.
- **SÄLLAN ENSAM OCH TRIVS MED LIVET.** De flesta eleverna kände sig sällan ensamma och trivdes bra med livet (80–100 % beroende på årskurs och kön).
- **SÄLLAN ORO/STRESS OCH SÖMN.** Det var betydligt färre flickor än pojkar som sällan kände oro eller stress och som sällan hade svårt att sova eller sov oroligt.
- **SKOLK.** Flertalet elever skolkade nästan aldrig (93 %). Det var färre pojkar i gymnasiets år 2 som nästan aldrig skolkade (86 %).
- **TRIVS I SKOLAN.** Det var 82 % av eleverna i år 9 och 85 % av eleverna i år 2 på gymnasiet som trivdes i skolan. Det var fler pojkar än flickor som trivdes i gymnasiets år 2 (93 % jämfört med 80 %).
- **SKOLSITUATIONEN.** Flertalet elever ansåg att de ofta hängde med i skolan (79–95 % beroende på svarsgrupp), men knappt hälften ansåg att lärarna ofta brydde sig om dem (40–50 % beroende på svarsgrupp).
- **MOBBNING.** Det var 87 % av eleverna i år 9 och 91 % i år 2 på gymnasiet som inte hade blivit mobbade de senaste 12 månaderna.
- **RÖKNING.** Andelen rökare i år 9 i grundskolan ligger på ungefär samma nivå som år 2003, 19 % år 2003 och 17 % år 2011. I gymnasiets år 2 rökte 53 %.
- **SNUSNING.** Totalt snusade 4 % av eleverna i år 9 och 6 % av eleverna i år 2 på gymnasiet.
- **VATTENPIPA.** Det var 27 % av eleverna i år 9 och 33 % av eleverna i år 2 på gymnasiet som någon gång hade rökt vattenpipa
- **ALKOHOLKONSUMTION.** Alkoholkonsumtionen bland elever i år 9 visar att andelen flickor som drack alkohol minskat och andelen pojkar som drack alkohol ökat. År 2011 var det 48 % av flickorna och pojkarna som druckit alkohol det senaste halvåret. Bland gymnasieeleverna var det 85 % av flickorna och 91 % av pojkarna som druckit alkohol det senaste halvåret.
- **SNIFFNING.** Det var 4 elever i år 9 (5 %) och 1 elev år 2 på gymnasiet (3 %) som hade sniffat någon gång.
- **NARKOTIKA.** Någon gång hade 3 elever i år 9 (4 %), prövat narkotika och 2 elever i år 2 på gymnasiet, (6 %), prövat narkotika.
- **SPEL OM PENGAR.** Det var enbart elever i år 9 som spelat om pengar på Internet och främst pojkar, som mest 10 %. Bland andra spel om pengar var lotter det vanligaste. Störst andel elever som köpte lotter var flickor i år 2 på gymnasiet (65 %). För de övriga spelen om pengar var fördelningen ganska jämn (cirka 10 %), utom poker som 28 % av pojkarna i år 2 på gymnasiet spelade.

Läsanvisning

I undersökningen från år 2003 redovisades enbart svaren fördelade på flickor och pojkar där skillnaderna var signifikanta, det vill säga statistiskt säkerställda. Där det inte finns några signifikanta skillnader redovisades svaren för hela svarsgruppen, alla elever.

I undersökningen för år 2011 görs i huvudsak en annan redovisning. Dels redovisas svaren för alla elever i årsgruppen och dels redovisas svaren för flickor och pojkar, oavsett om skillnaderna är signifikanta eller inte.

En enkel tumregel för signifikans mellan flickor och pojkar i år 9 är att skillnaden behöver vara 12 % eller mer om svarsfördelningen är väldigt jämn (50/50). I år 2 på gymnasiet behöver skillnaden vara 14 % eller mer. Skillnader mellan de olika undersökningstillfällena samt mellan år 9 och år 2 på gymnasiet behöver vara 8 % eller mer.

Elever som svarat på enkäten

I Töreboda deltog 84 elever av 86 möjliga från Centralskolans år 9. Det innebär en svarsprocent på 98 %, vilket är ett mycket bra resultat. Det var nytt för år 2011 att elever i gymnasiets år 2 på Kånalskolan deltog i undersökningen. Där deltog 34 elever av 35 möjliga. Det ger en svarsprocent på 97 %. Diagram 1 visar antalet elever samt antalet flickor och pojkar. Det var 1 elev i år 9 som inte angett sitt kön. Enkäten i sin helhet finns i bilaga 1.

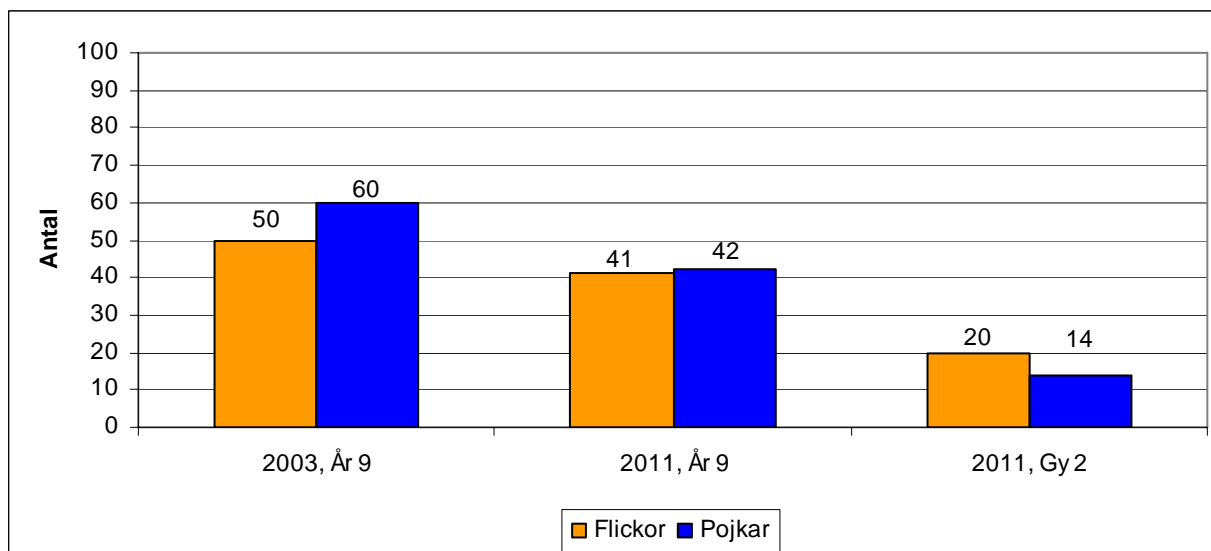

Diagram 39. Elever som svarat på enkäten fördelat på flickor och pojkar, år 2003 och 2011. Antal.

Som synes i diagram 39 var det färre elever i år 9 som svarat år 2011 jämfört med år 2003 och det beror på det minskande elevantalet.

Elevernas livssituation

I enkäten ställdes några frågor om elevernas livssituation. En fråga handlade om hur lätt eller svårt eleverna hade att vända sig till olika personer om de hade problem eller bara ville prata. I diagram 40 redovisas andelen som svarat att de hade ganska eller mycket lätt att vända sig till de olika personerna.

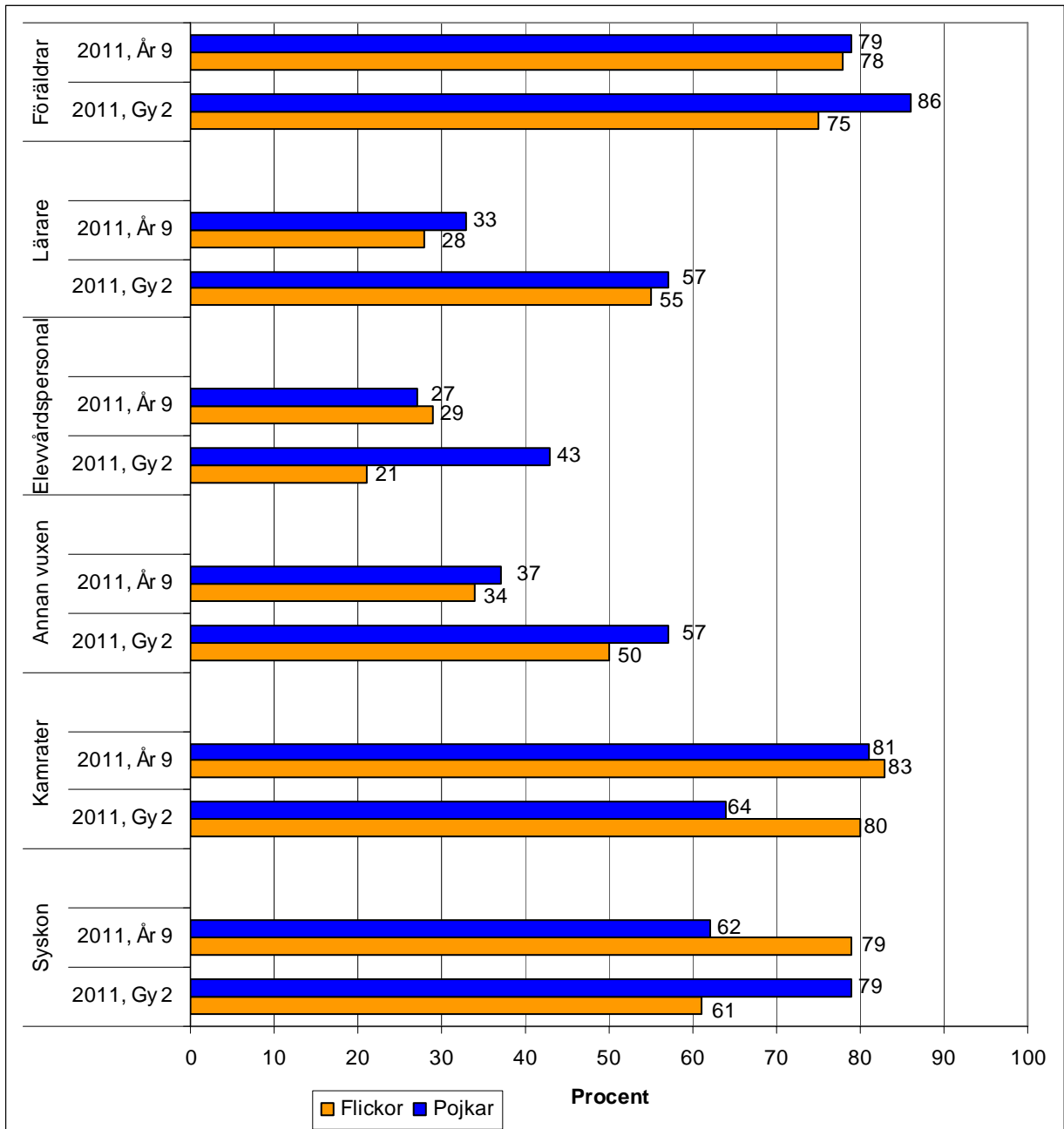

Diagram 40. Vilka personer flickorna och pojkarna hade lätt att vända sig till om de hade problem eller bara ville prata, år 2011. Procent.

I år 9 hade ofta flickor och pojkar lika lätt att vända sig till olika personer. Det var bara fler flickor än pojkar i år 9 som ansåg att de hade lätt att vända sig till syskon. I gymnasiets år 2 var det några skillnader mellan flickor och pojkar. Det var en större andel pojkar som hade lätt att vända sig till elevvårdspersonal och syskon samt en större andel flickor som hade lätt att vända sig till kamrater. Dessa skillnader är signifikanta.

Två frågor handlade om eleverna någonsin kände sig ensamma och hur de trivdes med livet just nu. I diagram 41 redovisas andelen som ibland eller inte alls kände sig ensamma och som trivdes ganska eller mycket bra med livet.

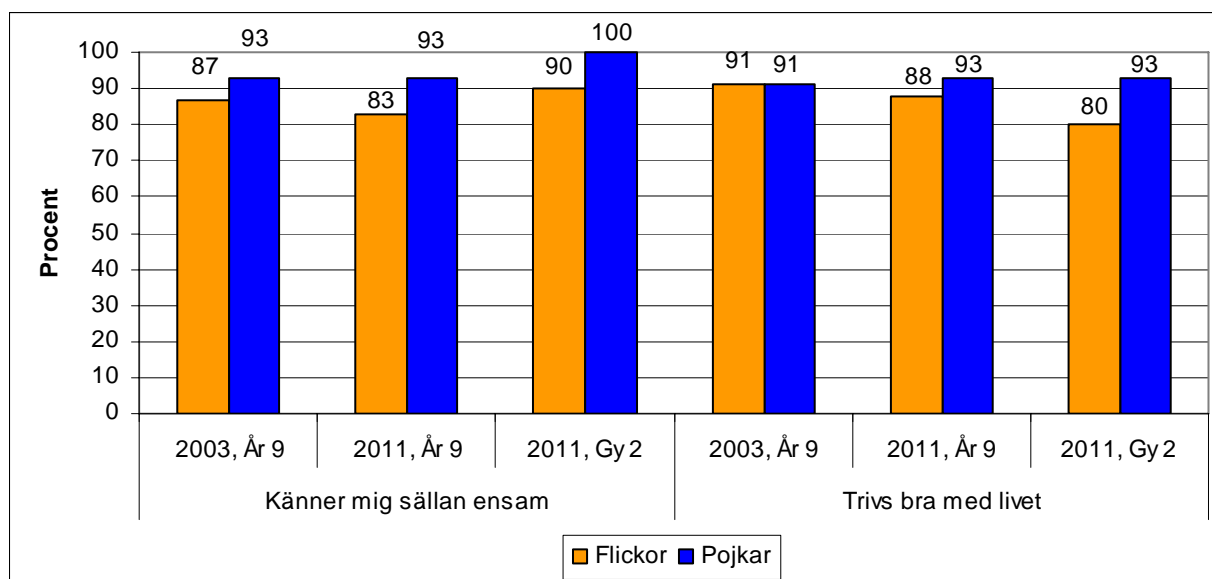

Diagram 41. Flickor och pojkar som sällan kände sig ensamma och som trivdes bra med livet, år 2003 och 2011. Procent.

De flesta eleverna kände sig sällan ensamma och trivdes bra med livet. Det fanns inga signifikanta skillnader mellan flickor och pojkar eller mellan årskurserna.

År 2011 fanns också en fråga som handlade om oro/stress och en fråga som handlade om sömn. Att sällan känna oro/stress eller sällan ha svårt att sova/sover oroligt innehåller andelen som svarat ibland eller inte alls.

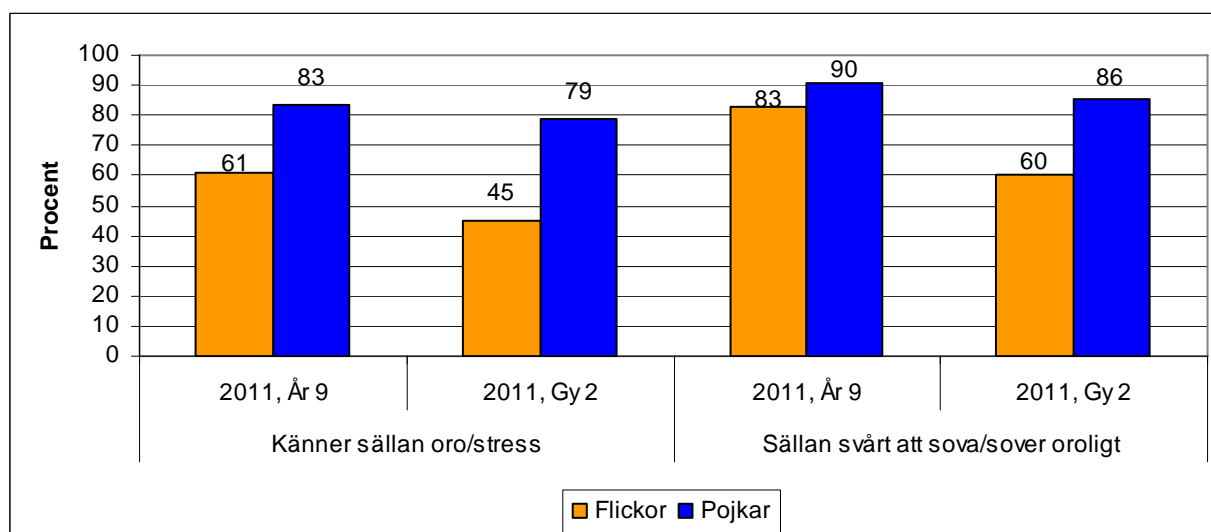

Diagram 42. Flickor och pojkar som sällan känt oro och sällan haft svårt att sova, år 2011. Procent.

När det gäller både oro/stress och sömn fanns signifikanta skillnader mellan flickor och pojkar samt mellan år 9 och år 2 på gymnasiet, utom när det gällde sömnen i år 9. Det var betydligt färre flickor än pojkar som sällan kände oro eller stress och som sällan hade svårt att sova eller sov oroligt. Det var också färre flickor i år 2 på gymnasiet än i år 9 som sällan kände oro/stress och sällans hade svårt att sova eller sov oroligt.

Skolsituationen

I undersökningen fanns flera frågor om hur eleverna hade det i skolan. En fråga handlade om hur de trivdes i skolan och en fråga handlade om de brukade skolka.

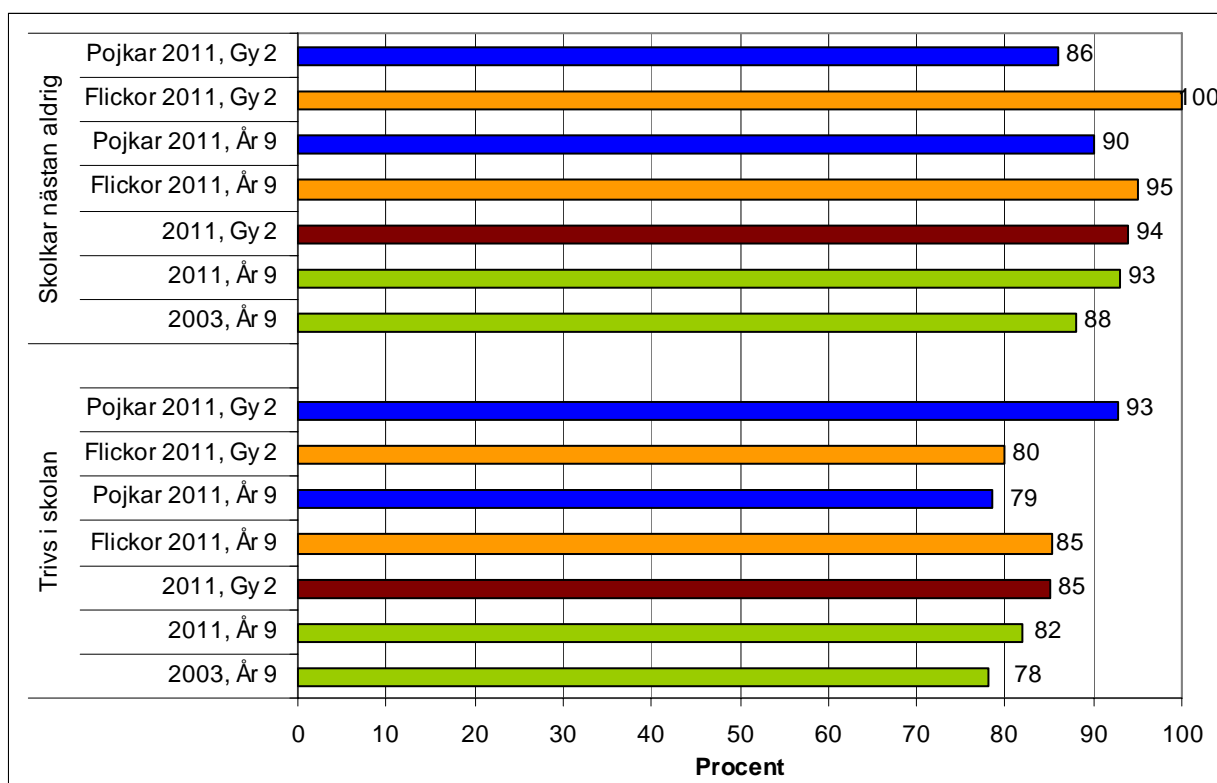

Diagram 43. Elever, flickor och pojkar som nästan aldrig skolkar och som trivs i skolan, år 2003 och 2011. Procent.

Flertalet elever skolkade nästan aldrig, det vill säga de har svarat att de skolkade aldrig eller någon gång per termin. Det var färre pojkar i gymnasiets år 2 som nästan aldrig skolkar. Skillnaden är signifikant.

När det gäller att trivas i skolan, det vill säga trivas ganska eller mycket bra, var det inga större skillnader mellan de olika undersökningstillfällena och eleverna i år 9 i grundskolan. Skillnaderna mellan flickor och pojkar i år 2 på gymnasiet är signifikant. Det var fler pojkar än flickor som trivdes i gymnasiets år 2.

De här frågorna fanns också med i CAN:s undersökning. Där hade 82 % av eleverna i år 9 samt 66 % av eleverna i år 2 på gymnasiet angett att de nästan aldrig skolkade. Det var 85 % av eleverna i år 9 samt 89 % av eleverna i år 2 på gymnasiet som angett att de trivdes ganska eller mycket bra i skolan.

Eleverna fick också svara på sex olika frågor om hur de hade det i skolan. I diagram 44 redovisas andelen som svarat "Ja, ofta" för alla frågor, utom för frågorna om de hängde med i skolan och om det var lugnt i klassen. De frågorna var ursprungligen ställda: "Har du svårt att hänga med i skolan?" och "Tycker du att det är oroligt eller stökigt i klassen?" För de frågorna redovisas andelen som svarat "Nej" och "Ja, ibland". I redovisningen har dessa frågor vänts till "Hänger med i skolan" och "Lugnt i klassen".

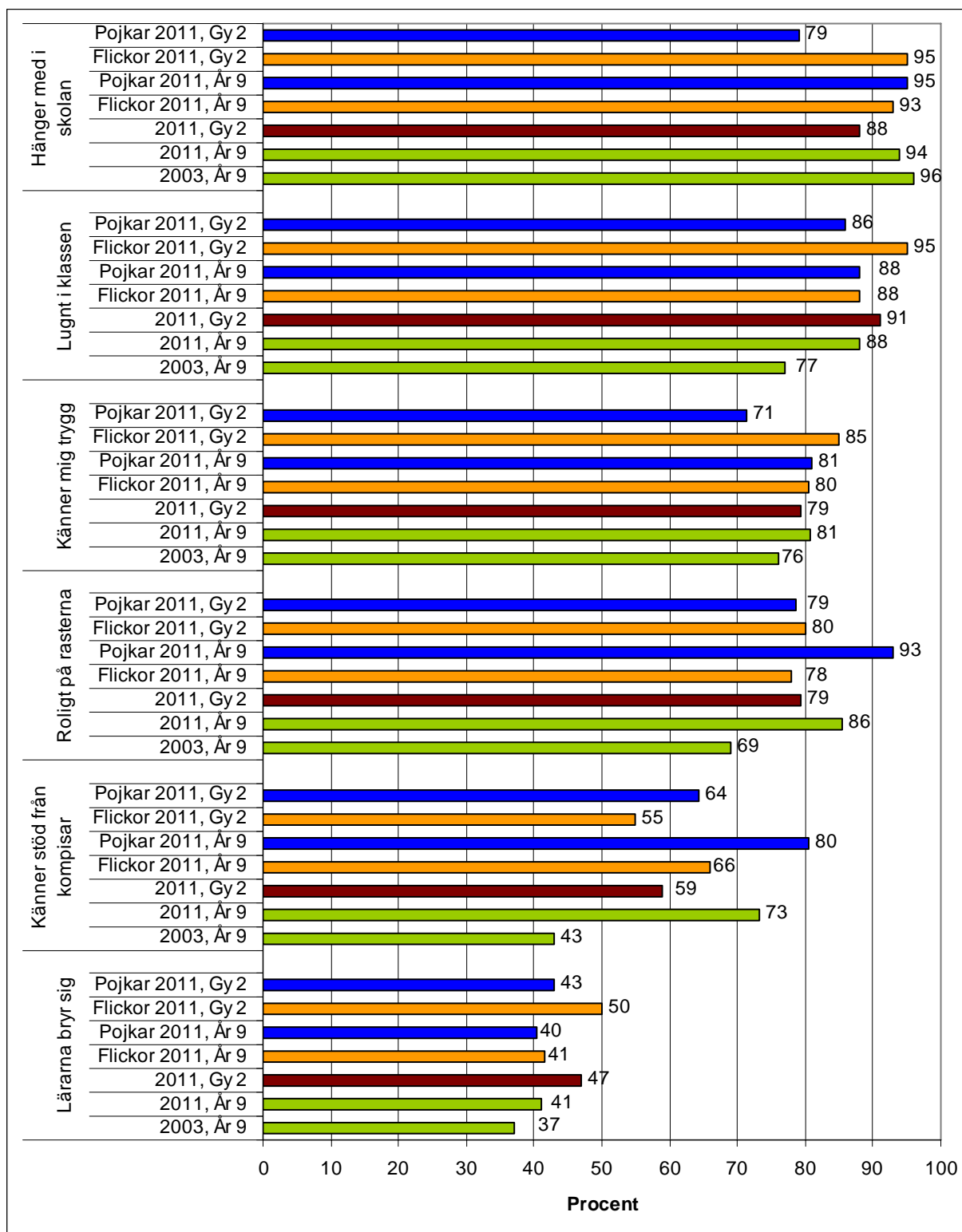

Diagram 44. Hur eleverna, flickorna och pojkarna trivdes med skolarbetet och de sociala relationerna, år 2003 och 2011. Procent.

Diagram 44 visar att eleverna vid de olika undersökningstillfällena och i de båda årsgrupperna, år 9 i grundskolan och år 2 på gymnasiet, hade en liknande uppfattning om skolarbetet och de sociala relationerna i skolan. Störst andel elever instämde i att de ofta hängde med i skolan och minst andel instämde i att lärarna ofta brydde sig om dem.

Det fanns två signifikanta skillnader mellan år 2003 och 2011 när det gällde eleverna i år 9. År 2011 var det fler elever som hade roligt på rasterna och som kände stöd från sina kompisar. Det

fanns också några signifikanta skillnader mellan flickor och pojkar. Det var fler pojkar än flickor i år 9 som hade roligt på rasterna och som kände stöd från sina kompisar. Det var fler flickor än pojkar i år 2 på gymnasiet som svarade att de hängde med i skolan och att de kände sig trygga.

Hur ofta förekommer mobbning på skolorna i Töreboda? Diagram 45 visar andelen som svarat att de inte någon gång de senaste tolv månaderna mobbat någon eller blivit mobbade.

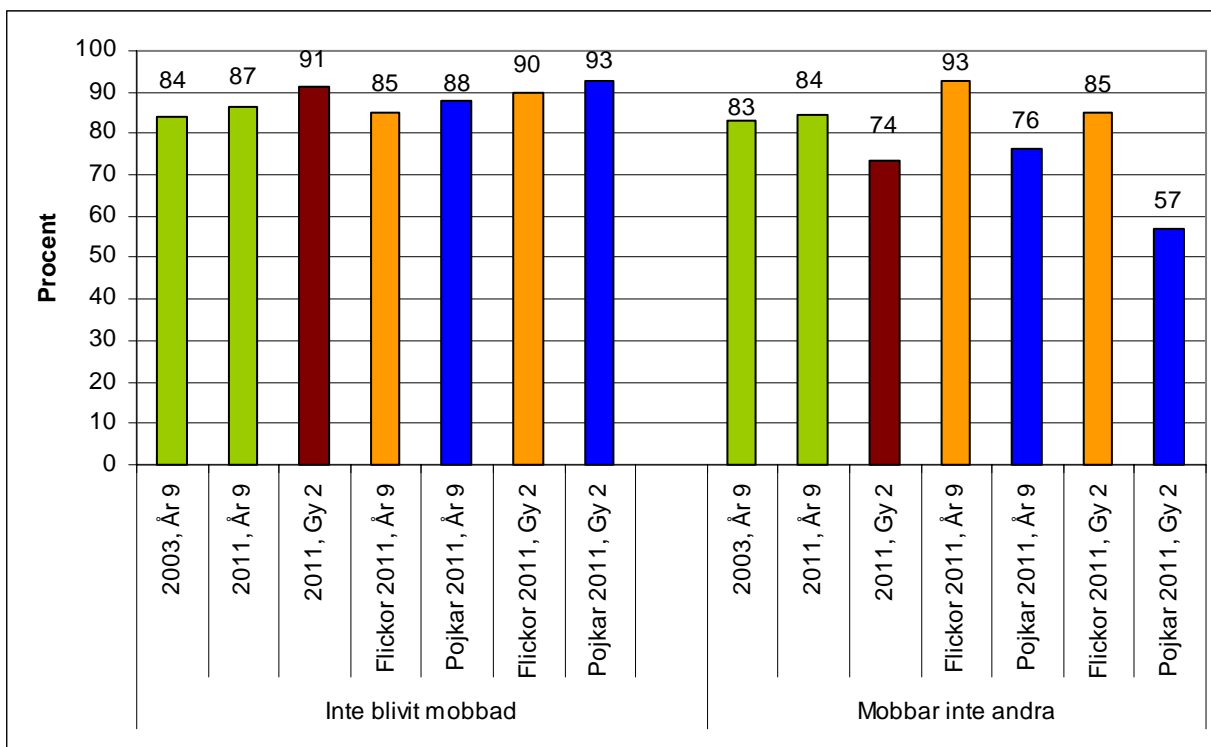

Diagram 45. Eleverna, flickorna och pojkarna som inte mobbat eller blivit mobbade de senaste 12 månaderna, år 2003 och 2011. Procent.

De flesta eleverna hade varken blivit mobbade eller mobbat någon. När det gäller att inte ha blivit utsatt för mobbning fanns inga större skillnader mellan undersökningsåren, årskurserna eller flickor och pojkar. På frågan om eleverna hade varit och mobbat någon under de senaste 12 månaderna fanns signifikanta skillnader mellan flickor och pojkar. Det var betydligt färre pojkar som inte hade mobbat någon.

Tobak

I undersökningen ställdes frågor om cigarettökning och snusning. Nytt för 2011 var att det också ställdes frågor om rökning av vattenpipa.

Cigarettökning

Diagram 46 visar andelen elever som rökte. Som rökare betraktas alla som svarat att de röker ibland, på fest, vid veckosluten, nästan varje dag och varje dag. Detta är också den definition som CAN använder. Totalt sett var det 15 elever i år 9 (9 %) och 18 elever (53 %) i år 2 på gymnasiet som rökte hösten 2011.

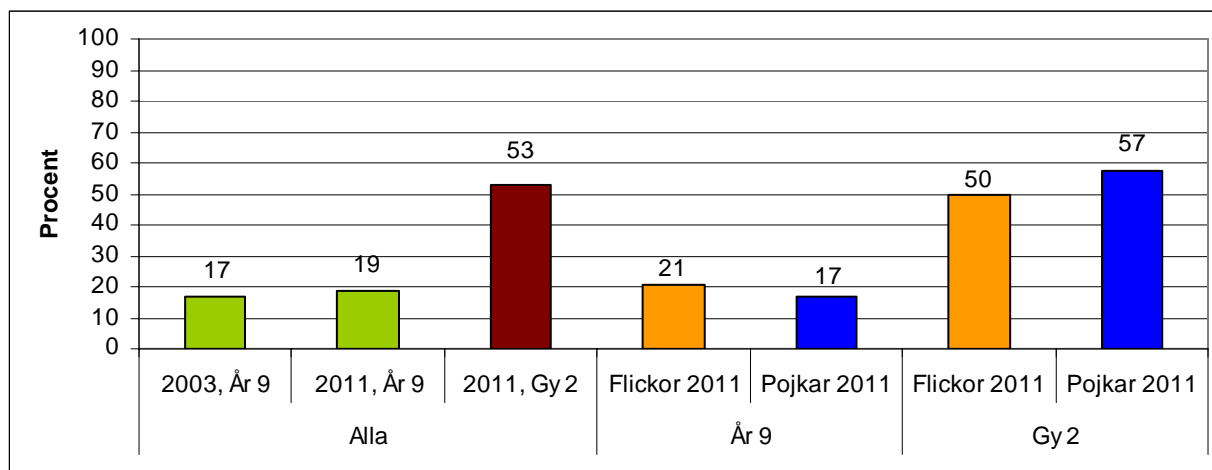

Diagram 46. Elever, flickor och pojkar som röker, år 2003 och 2011. Procent.

Andelen rökare i år 9 i grundskolan ligger på ungefär samma nivå som år 2003, 19 % jämfört med 17 %. Det var betydligt fler elever som rökte i gymnasiets år 2 (53 %). Totalt sett rökte 15 elever i år 9 och 18 elever i år 2 på gymnasiet. Andelen rökare i år 2 på gymnasiet är markant högre än det nationella genomsnittet. I CAN:s undersökning rökte 32 % av pojkarna och 39 % av flickorna i år 2 på gymnasiet. I år 9 rökte 19 % av pojkarna och 26 % av flickorna (CAN 2011).

En anledning till detta kan vara att gymnasium Töreboda erbjuder praktiskt inriktade gymnasieprogram såsom hotell- och turismprogrammet och restaurang- och livsmedelsprogrammet. Andra undersökningar har visat att det är fler elever som röker på de praktiska programmen än på de teoretiska (se Boij 2011).

Det var så få rökare som angett hur många cigaretter de rökte per dag att siffrorna inte är rättvisande.

I år 9 fick närmare två tredjedelar (64 %) av rökarna tag på cigaretter genom kompisar. Ett fåtal elever fick cigaretter av sina föräldrar (2 elever) och 3 elever hade köpt smuggelcigaretter. Det var 4 elever som trodde att deras föräldrar visste om att de rökte. Bland rökarna i år 9 var det 5 elever som ansåg att deras föräldrar tillät att de rökte.

I år 2 på gymnasiet var det 11 % som köpte cigaretter själva. Det bör dock noteras att så gott som ingen elev under höstterminen är 18 år, vilket är åldersgränsen för försäljning av tobak. Det var 67 % som fick cigaretter av sina kompisar. Det var 17 % som fick cigaretter från någon annan person. Endast 1 elev fick cigaretter från sina föräldrar. Bland eleverna i år 2 på gymnasiet var det 8 rökare som trodde att deras föräldrar visste om att de rökte och 6 elever som ansåg att deras föräldrar tillät att de rökte.

I enkäten fick eleverna fylla i hur gamla de varit när de för första gången provat olika droger, om de överhuvudtaget hade gjort det. Eleverna i år 9 i grundskolan var i genomsnitt drygt 12 år när de för första gången rökte en cigarett och drygt 13 år när de började röka dagligen. Eleverna i år 2 på gymnasiet var i genomsnitt drygt 14 år när de för första gången rökte en cigarett och lite över 15 år när de började röka dagligen.

Snusning

De som snusar ibland, nästan varje dag eller varje dag betraktas som snusare. Det är samma definition som CAN har. Snusning är främst förekommande bland pojkar, se diagram 47.

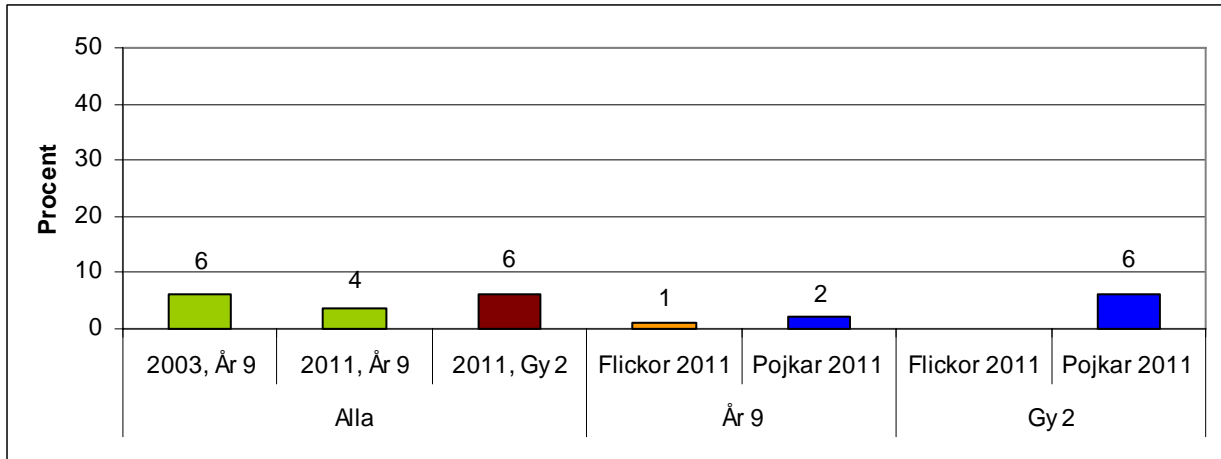

Diagram 47. Elever, flickor och pojkar som snusar, år 2003 och 2011. Procent.

Vid de två mätningarna har andelen elever i år 9 som snusade varit på ungefär samma nivå. I år 9 snusade 3 elever och i gymnasiet år 2 snusade 2 elever. I CAN:s undersökning snusade 3 % av flickorna och 12 % av pojkarna i år 9. I år 2 på gymnasiet snusade 7 % av flickorna och 24 % av pojkarna. Andelen snusare låg alltså under riksgenomsnittet.

För att bevara snusarnas anonymitet redovisas inga av följdfrågorna om snusning.

Vattenpiperökning

CAN har i sina senaste undersökningar ställt frågor om vattenpiperökning. Dessa frågor togs med även i den här undersökningen. I diagram 48 visas elevernas svar på frågan om de någon gång rökt vattenpipa.

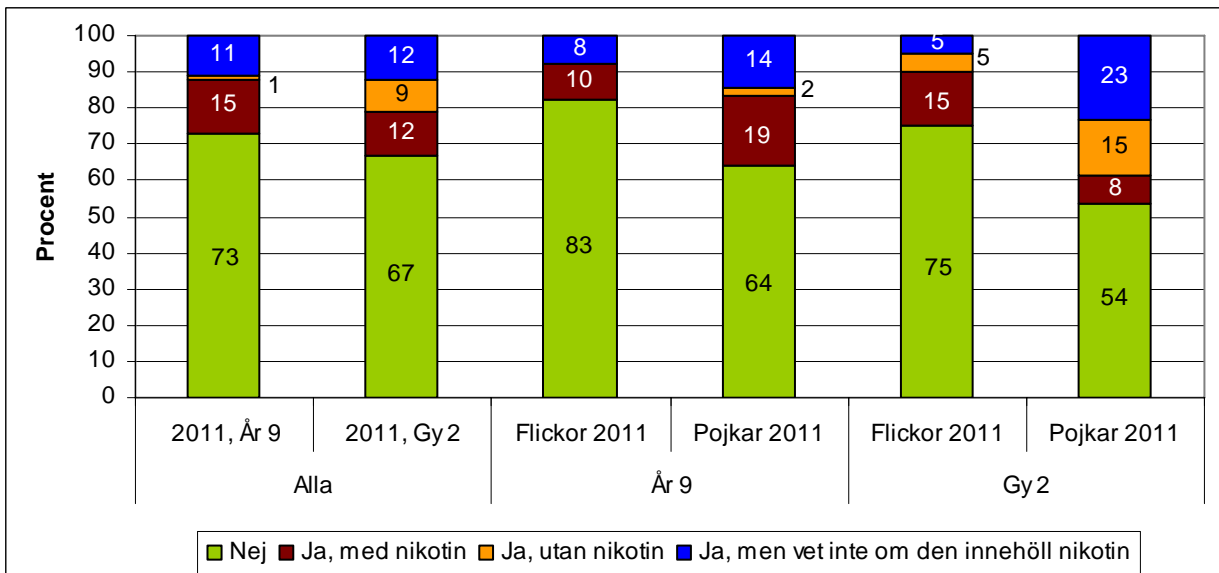

Diagram 48. Elever, flickor och pojkar som någon gång rökt vattenpipa, år 2011. Procent.

Det var 27 % av eleverna i år 9 och 33 % av eleverna i år 2 på gymnasiet som någon gång hade rökt vattenpipa. Skillnaderna mellan andelen flickor och pojkar som inte rökt vattenpipa är statistiskt säkerställda. Dessa siffror ligger lägre än genomsnittet i CAN:s undersökning. Där hade 39 % av eleverna i år 9 och 60 % av eleverna i år 2 på gymnasiet någon gång rökt vattenpipa.

Bland eleverna i år 9 var det 5 % som hade rökt vattenpipa någon gång i månaden eller oftare. I gymnasiets år 2 hade ingen elev rökt vattenpipa någon gång i månaden eller oftare.

Alkohol

I undersökningen har ett antal frågor ställts om elevernas alkoholkonsumtion. Först följer ett avsnitt om alla elever. Sedan följer ett avsnitt om de elever som dricker alkohol. Som alkoholkonsument betecknas alla som svarat att de druckit alkohol någon gång det senaste halvåret. Med alkohol menas öl, alkoholisk, stark cider, vin eller sprit. Med sprit menas brännvin, vodka, gin, konjak, whisky, likör, punsch och liknande, även utblandat i drinkar eller shots. Till alkohol räknas inte lättöl eller svag cider.

Alla elever

Eleverna fick frågan om de druckit alkohol det senaste halvåret. Diagram 49 visar andelen som druckit alkohol en eller flera gånger det senaste halvåret.

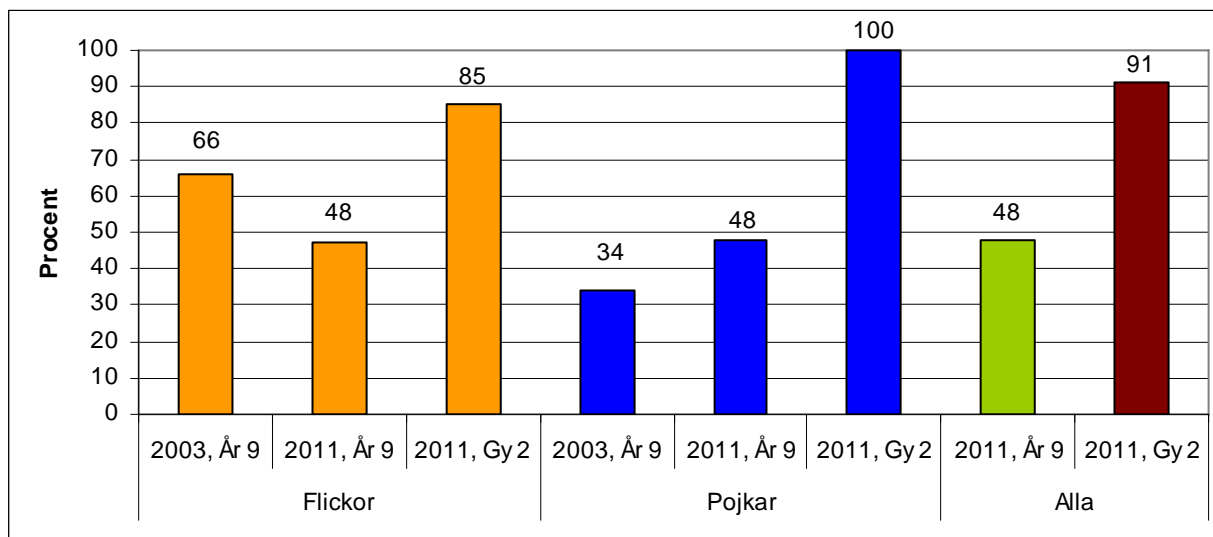

Diagram 49. Elever, flickor och pojkar som har druckit alkohol det senaste halvåret, år 2003 och 2011. Procent.

Alkoholkonsumtionen bland elever i år 9 visar att andelen flickor som drack alkohol minskat och andelen pojkar som drack alkohol ökat. År 2011 var det 48 % av flickorna och pojkarna som druckit alkohol det senaste halvåret. Bland gymnasieeleverna var det 85 % av flickorna och 91 % av pojkarna som druckit alkohol det senaste halvåret. För den här frågan finns ingen direkt jämförelsefråga hos CAN.

Hur många hade druckit alkohol den senaste veckan? Siffrorna var lägre än för det senaste halvåret, men det var ändå många elever som druckit alkohol en helt vanlig vecka, se diagram 50.

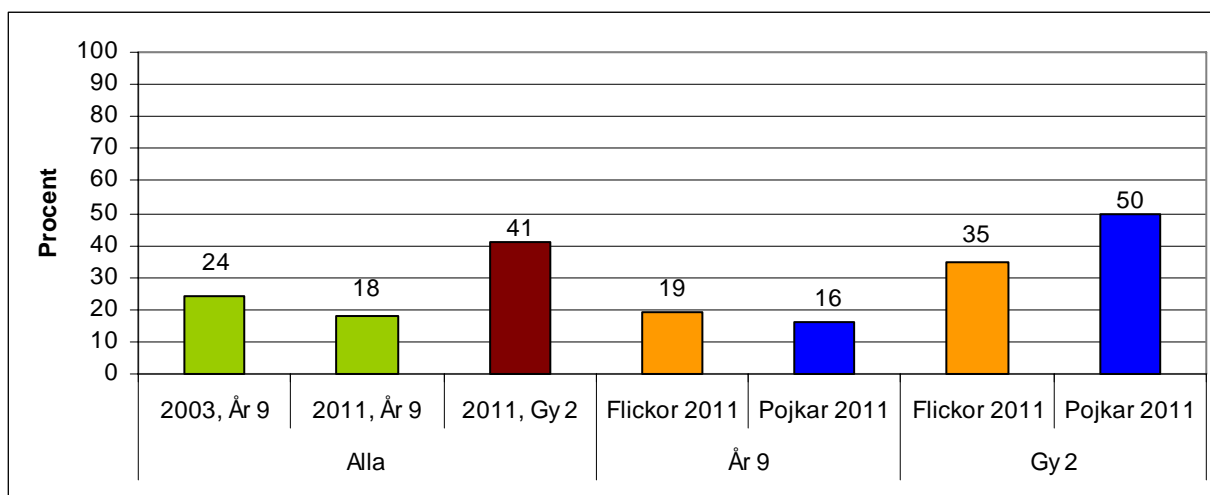

Diagram 50. Elever, flickor och pojkar som har druckit alkohol den senaste veckan, år 2003 och 2011. Procent.

År 2011 var det 18 % bland eleverna i år 9 som druckit alkohol den senaste veckan. I år 2 på gymnasiet var det 41 %. Bland gymnasieeleverna fanns det signifikanta skillnader mellan flickor och pojkar. I CAN:s senaste undersökning hade 24 % av eleverna i år 9 och 47 % av eleverna i år 2 på gymnasiet druckit alkohol den senaste veckan. Det var inga större skillnader mellan flickor och pojkar.

Eleverna fick också svara på hur ofta de drack alkohol. I diagram 51 visas resultaten för alla elever, även för de som inte druckit alkohol för att ge en helhetsbild över elevernas alkoholkonsumtion.

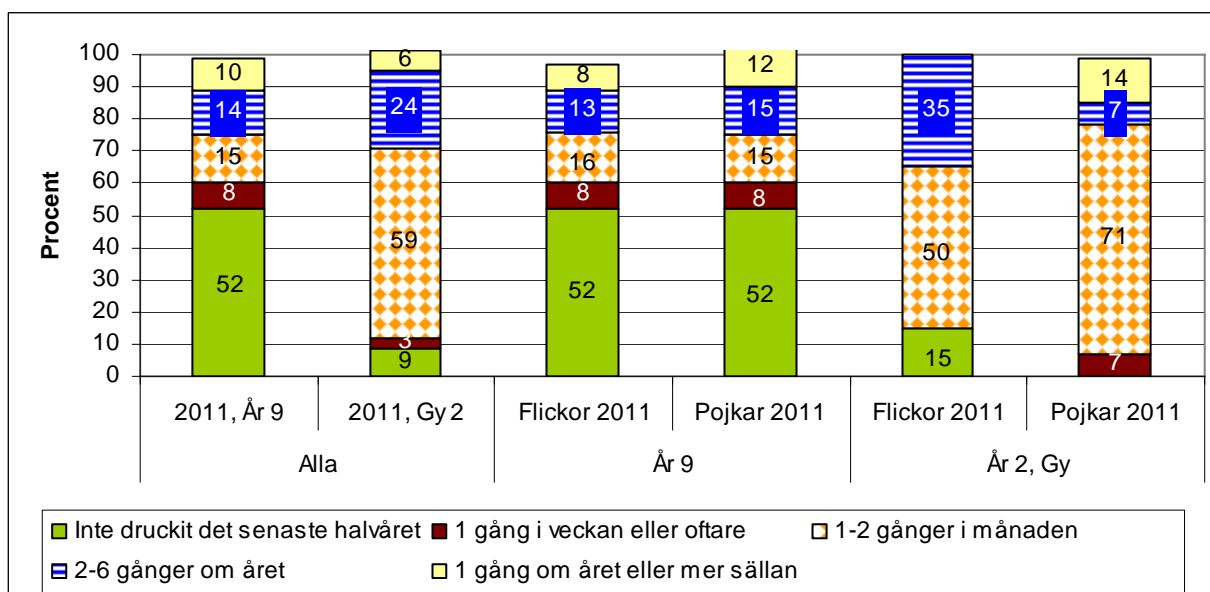

Diagram 51. Hur ofta elever samt flickor och pojkar druckit alkohol, 2011. Procent.

Det fanns, en statistiskt sett, liten grupp elever som drack alkohol en gång i veckan eller oftare. I år 9 i grundskolan är den på 8 % och i år 2 på gymnasiet var den 3 %.

Att dricka alkohol motsvarande minst 18 cl. sprit (en halv "kvartering") eller en hel flaska vin eller 4 stora flaskor stark cider/alkoläsk eller 4 burkar starköl eller sex burkar folköl vid samma tillfälle och någon gång i månaden eller oftare, betraktas av CAN som att vara en intensivkonsument av alkohol.

I år 9 fanns det 11 elever (13 % av alla elever) som drack den mängden alkohol någon gång i månaden eller oftare och som därmed var intensivkonsumenter. Bland dessa var det 2 elever (2 % av alla elever) som drack den mängden någon gång i veckan. Det var 19 elever som aldrig eller

någon gång per år drack den mängden alkohol. I den nationella undersökningen år 2011 var det 19 % av eleverna i år 9 som var intensivkonsumenter.

I år 2 på gymnasiet var det 6 elever (18 % av alla elever) som drack den mängden alkohol någon gång i månaden eller oftare och som därmed var intensivkonsumenter. Bland dessa var det 2 elever (6 % av alla elever) som drack den mängden någon gång i veckan. Det var 11 elever som aldrig eller någon gång per år drack den mängden alkohol. I den nationella undersökningen år 2011 var det 43 % av eleverna i gymnasiets år 2 som var intensivkonsumenter.

Alkoholkonsumenter

Flera frågor ställdes till de elever som druckit alkohol det senaste halvåret. Det var 39 elever i år 9 i grundskolan och 30 elever i år 2 på gymnasiet som var alkoholkonsumenter.

Bland eleverna i år 9 var det 48 % som drack motsvarande 1–2 burkar eller glas öl, alkoholisk, stark cider, vin eller sprit vid varje tillfälle. Det var 41 % som drack 3–7 burkar eller ½–1 flaska, 10 % drack mer än 8 burkar eller en hel flaska. Den frågan fanns inte med år 2003.

Bland eleverna i år 2 på gymnasiet var det 15 % som drack motsvarande 1–2 burkar eller glas öl, alkoholisk, stark cider, vin eller sprit vid varje tillfälle. Det var 77 % som drack 3–7 burkar eller ½–1 flaska, 8 % drack mer än 8 burkar eller en hel flaska. Andelen gymnasieelever som dricker förhållandevis mycket alkohol (3–7 burkar eller ½–1 flaska) vid ett och samma tillfälle är signifikant större jämfört med eleverna i år 9.

I diagram 52 visas vilka alkoholhaltiga drycker flickorna och pojkarna vanligtvis brukade dricka.

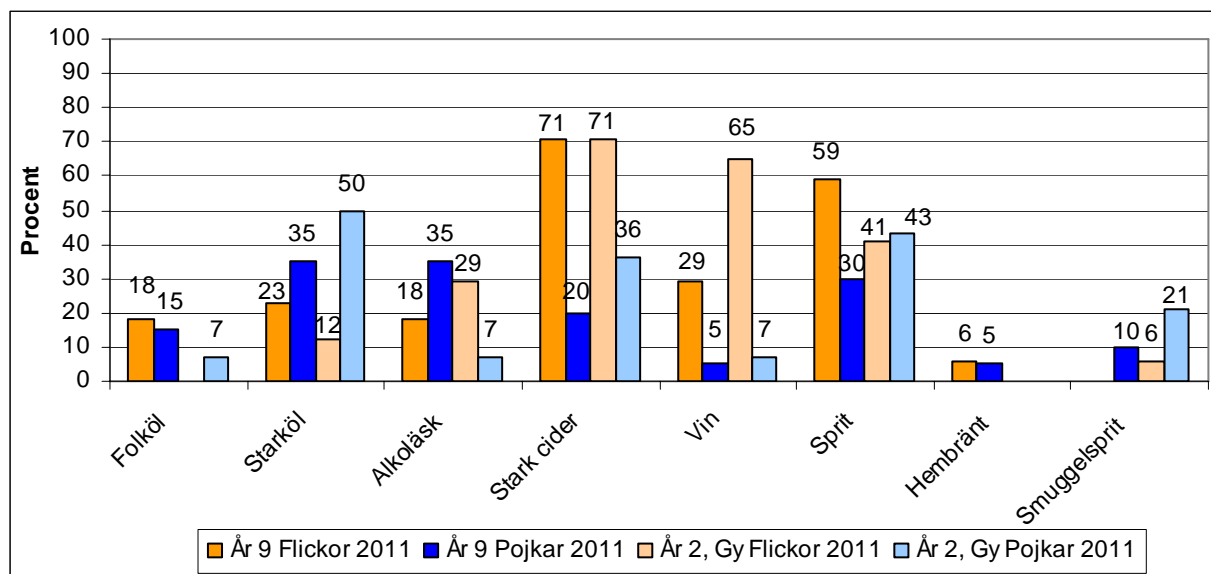

Diagram 52. Vilka alkoholhaltiga drycker flickorna och pojkarna vanligtvis drack, 2011. Procent.

Flickorna, oavsett ålder, drack främst stark cider och sprit. Pojkarna, också oavsett ålder, drack främst starköl och sprit. Det var inte speciellt vanligt att ungdomarna drack hembränt.

Eleverna fick också svara på hur de fick tag på alkohol. Försäljning av alkohol är ju förbjudet till minderåriga. Det innebär att eleverna i år 9 och år 2 på gymnasiet fick tag på alkohol på andra sätt.

I år 9 fick närmare varannan elev (42 %), som drack alkohol, i första hand tag på alkohol genom kompisar och kompisars syskon. I andra hand fick de tag på alkohol från vuxna, 19 % fick från sina föräldrar, 2 % tog från föräldrarna utan deras medgivande och 7 % fick från andra vuxna. Ett fåtal, 4 %, fick tag på alkohol genom sina syskon.

I år 2 på gymnasiet fick 40 % av eleverna, som drack alkohol, i första hand tag på alkohol genom kompisar och kompisars syskon, I andra hand fick de tag på alkohol på annat sätt, 38 %. I tredje

hand fick de alkohol från vuxna, 4 % fick från sina föräldrar, 12 % fick från andra vuxna och 6 %, fick tag på alkohol genom sina syskon. Ingen tog från föräldrarna utan deras medgivande.

Det var signifikant fler flickor än pojkar som fick tag på alkohol genom kompisar och kompisars syskon. I övrigt fanns inga större skillnader mellan flickor och pojkar.

Bland de elever i år 9 som drack alkohol var det 66 % (25 elever) och bland eleverna i år 2 på gymnasiet var det 87 % (27 elever) som någon gång hade druckit så mycket alkohol att de känt sig berusade. I CAN:s undersökning var det 42 % av eleverna i år 9 och 76 % av eleverna i år 2 på gymnasiet som druckit alkohol det senaste året och någon gång druckit så mycket alkohol att de blev berusade.

De elever som drack alkohol fick också uppge hur ofta de kände sig riktigt berusade när de drack alkohol. I diagram 53 visas andelen som svarat att de någon gång ibland samt andelen som svarat att de nästan eller varje gång blev riktigt berusade.

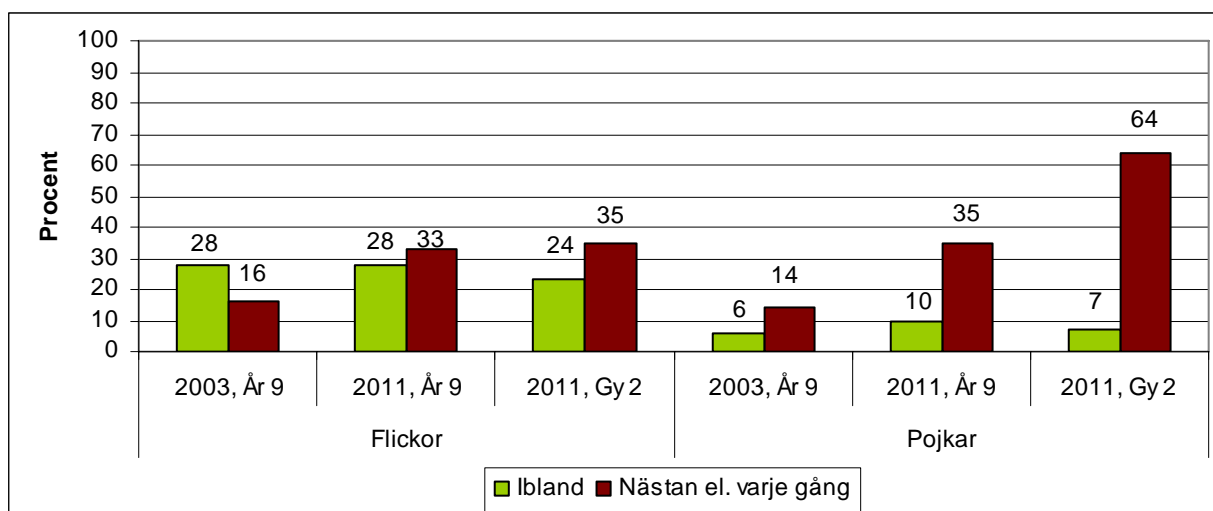

Diagram 53. Hur ofta flickorna och pojkarna var berusade, år 2003 och 2011. Procent.

I år 9 har en signifikant ökning skett för pojkarna från år 2003 till år 2011. Det var 28 % av de flickor och 33 % av de pojkar som drack alkohol som varje eller nästan varje gång blev riktigt berusade. I år 2 på gymnasiet var det 35 % av flickorna och 64 % av pojkarna. Dessa skillnader är signifikanta.

I år 9 trodde en tredjedel av de elever (31 %) som drack alkohol att deras föräldrar inte kände till det. En femtedel av eleverna (20 %) trodde att föräldrarna bara kände till en liten del av deras alkoholkonsumtion och närmare hälften (41 %) trodde att deras föräldrar i princip kände till allt de drack. Enligt eleverna tillät 26 % av föräldrarna att eleverna drack alkohol och 31 % av föräldrarna tillät det inte. De övriga eleverna kände inte till föräldrarnas åsikt.

I år 2 på gymnasiet trodde 7 % av de elever som drack alkohol att deras föräldrar inte kände till det. Närmare en fjärdedel (23 %) av eleverna trodde att föräldrarna bara kände till en liten del av deras alkoholkonsumtion och drygt hälften (57 %) trodde att deras föräldrar i princip kände till allt de drack. Enligt eleverna tillät 52 % av föräldrarna att eleverna drack alkohol och 34 % av föräldrarna tillät det inte. De övriga eleverna kände inte till föräldrarnas åsikt.

I enkäten ställdes en fråga om eleverna blivit bjudna på alkohol av sina föräldrar, se diagram 54. Frågan fanns inte med år 2003.

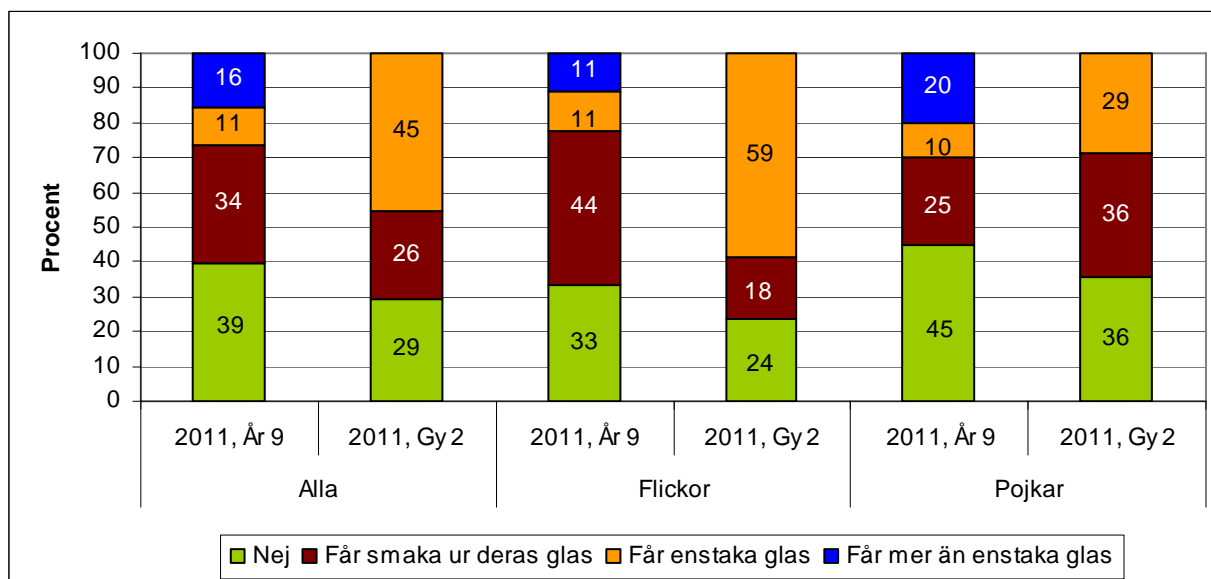

Diagram 54. Om föräldrarna bjöd eleverna, flickorna och pojkarna på alkohol, år 2011. Procent.

I år 9 hade 61 % och i år 2 på gymnasiet hade 71 % av de elever som drack alkohol också blivit bjudna på alkohol av sina föräldrar. I år 9 är det vanligast att eleverna fick smaka ur föräldrarnas glas och i år 2 på gymnasiet var det vanligast att eleverna fick enstaka glas av sina föräldrar. Det var dock endast i år 9 som det fanns elever som fick mer än enstaka glas av sina föräldrar.

I CAN:s undersökning år 2011 hade 36 % av eleverna i år 9 och 56 % av eleverna i år 2 på gymnasiet blivit bjudna på alkohol av sina föräldrar. Siffrorna i Töreboda ligger alltså över genomsnittet i landet.

I enkäten fick eleverna som druckit alkohol det senaste halvåret ta ställning till 14 olika problem som de kunde få på grund av att de druckit alkohol och huruvida de någon gång haft de problemen. Problemen har i analysen delats upp i fyra områden: individuella, sexuella, relations- och brottsrelaterade problem. Det var inga elever som angett att de fått relations- eller brottsrelaterade problem, se diagram 55.

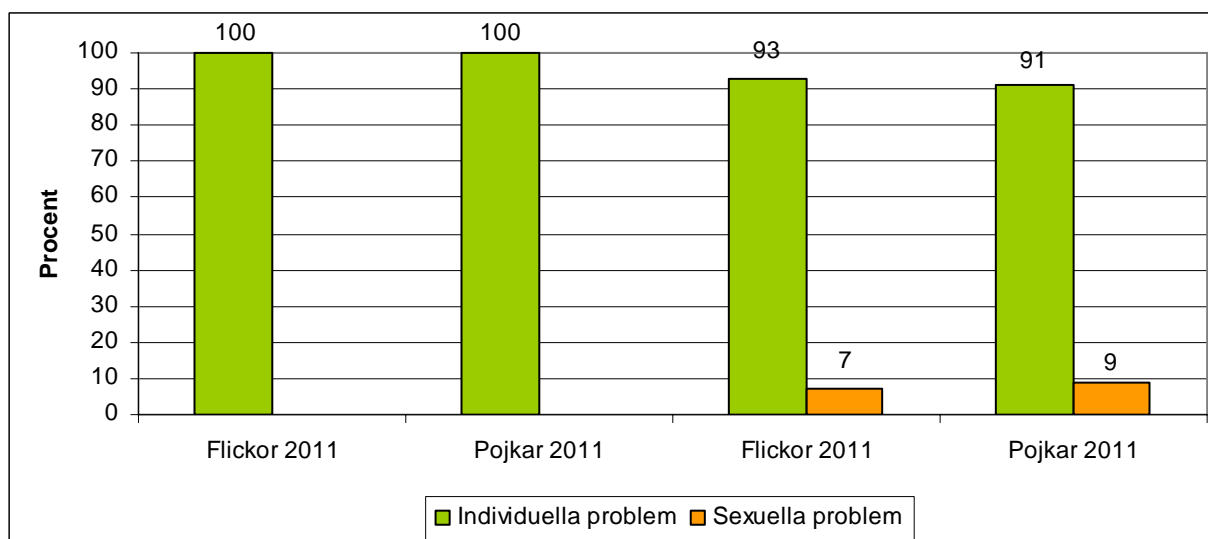

Diagram 55. Alkoholrelaterade problem hos flickor och pojkarna, år 2011. Procent.

Eleverna hade främst fått individuella problem. De handlade om att eleverna hade råkat ut för någon olycka eller skada, tappat pengar eller värdesaker, förstört saker eller kläder samt haft baksmälla. Några elever hade också fått sexuella problem, det vill säga haft oönskat sex, oskyddat sex eller

blivit sexuellt utnyttjade.

Eleverna i år 9 i grundskolan var i genomsnitt drygt 13 år när de för första gången drack minst ett glas alkohol och närmare 14 år första gången de var berusade.

Eleverna i år 2 på gymnasiet var i genomsnitt drygt 14 år när de för första gången drack minst ett glas alkohol och 15 år första gången de var berusade.

Sniffning

I undersökningen fick eleverna svara på två frågor om sniffning. Statistiskt sett hade få elever sniffat någon gång. Det var 4 elever i år 9 (5 %) och 1 elev i år 2 på gymnasiet (3 %) som hade sniffat någon gång.

I CAN:s undersökning år 2011 har 6 % av eleverna i år 9 och år 2 på gymnasiet någon gång sniffat. På grund av anonymitetsskäl redovisas inte svaren för de övriga frågorna.

Narkotika

Eleverna fick även svara på ett antal frågor om narkotika.

I år 9 hade 19 % av flickorna och 18 % av pojkarna någon gång haft möjlighet att pröva narkotika. Det var 5 % av flickorna och 10 % av pojkarna som någon gång hade haft lust att pröva narkotika. Någon gång hade 3 elever (4 %) prövat narkotika. I CAN:s undersökning hade 8 % av eleverna i år 9 någon gång provat narkotika.

I år 2 på gymnasiet hade 30 % av flickorna och 43 % av pojkarna någon gång haft möjlighet att pröva narkotika. Det var 15 % av flickorna och 8 % av pojkarna som någon gång hade haft lust att pröva narkotika. Någon gång hade 2 elever (6 %) prövat narkotika. I CAN:s undersökning hade 17 % av eleverna i år 2 på gymnasiet någon gång provat narkotika.

För att bevara anonymiteten för eleverna lämnas inga fler uppgifter om användningen av narkotika.

Spel

Helt nytt för undersökningen år 2011 var att flera frågor ställdes angående spel om pengar. Frågorna är desamma som CAN ställde i sin undersökning. Det bör påpekas att spel om pengar är olagligt för minderåriga. Det var tre frågor som tog upp spel om pengar på Internet. I diagram 56 redovisas andelen som spelat om pengar på Internet någon gång de senaste 12 månaderna, det vill säga som svarat: flera gånger i veckan, flera gånger i månaden och en gång i månaden eller mer sällan. Det var inga elever i år 2 på gymnasiet som hade spelat om pengar på Internet.

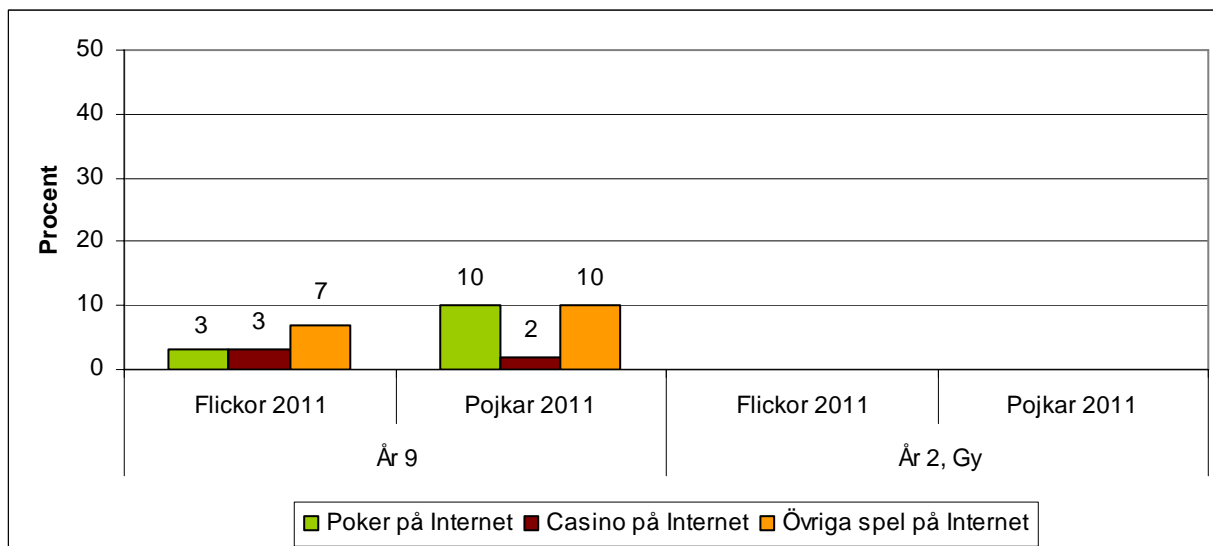

Diagram 56. Någon gång de senaste 12 månaderna spelat om pengar på Internet, flickor och pojkar, år 2011. Procent.

Resultaten i diagram 56 visar att det främst var pojkar som spelat om pengar på Internet. Som mest var det 10 % av pojkarna i år 9 som spelade om pengar. Det var som mest 4 elever som hade spelat om pengar på Internet flera gånger i veckan. Fanns det andra spel eller lotterier om pengar som eleverna deltagit i?

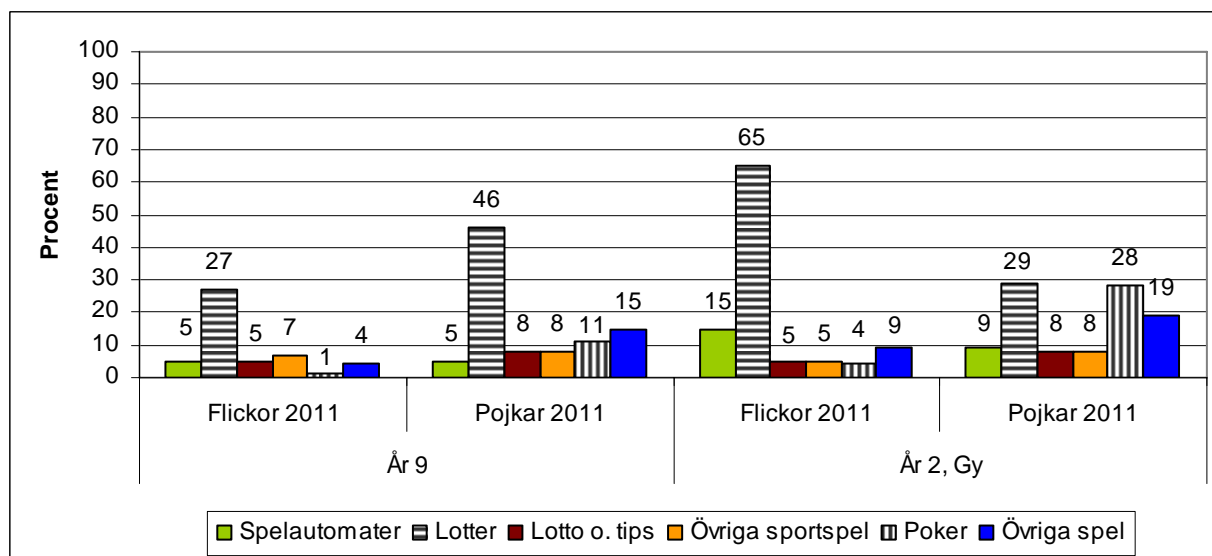

Diagram 57. Någon gång de senaste 12 månaderna spelat andra spel om pengar, flickor och pojkar, år 2011. Procent.

Det vanligaste spelet om pengar var lotter. Störst andel elever som köpte lotter var flickor i år 2 på gymnasiet (65 %). För de övriga spelen om pengar var fördelningen ganska jämn, utom poker som 28 % av pojkarna i år 2 på gymnasiet spelade.

I år 9 i grundskolan var det 6 elever som någon gång gått tillbaka en annan dag för att vinna tillbaka pengar som de förlorat på spel. Det var 5 elever som någon gång känt att de måste spela för mer och mer pengar. Bland eleverna var det 2 elever som någon gång hade ljugit för sin familj eller vänner om hur mycket pengar de spelat för.

I år 2 på gymnasiet hade ingen elev gått tillbaka en annan dag för att vinna tillbaka pengar som de förlorat på spel. Det var ingen elev som någon gång känt att de måste spela för mer och mer pengar. Ingen elev hade någon gång ljugit för sin familj eller vänner om hur mycket pengar de spelat för.

Några jämförelser

- **SÄLLAN KÄNT ORO OCH STRESS.** I år 9 har andelen som sällan känt oro eller stress ökat signifikant från år 2008 till 2011, från 71 % till 77 %. Störst andel elever som sällan kände oro/stress fanns i Gullspång (83 %) och minst andel i Töreboda (72 %). I år 2 på gymnasiet var det 53 % av eleverna i Mariestad och 59 % i Töreboda som sällan kände oro/stress.
- **SKOLK.** I år 9 har skolket ökat signifikant från år 2008 till år 2011, från 8 % till 12 %. Störst andel skolk förekom i Gullspång (20 %) och minst andel i Töreboda (7 %). Skillnaderna är signifikanta. I år 2 på gymnasiet skolkade 31 % av eleverna i Mariestad och 6 % i Töreboda. Dessa skillnader är också signifikanta.
- **TRIVS I SKOLAN.** I år 9 har inga större förändringar skett, utan 82 % av eleverna trivdes bra i skolan. I år 2 på gymnasiet trivdes 75 % av eleverna i Mariestad och 85 % av eleverna i Töreboda bra i skolan. Skillnaderna är signifikanta.
- **MOBBNING.** I år 9 har en signifikant ökning av andelen mobbade skett från år 2002 till 2011, från 2 % till 11 %. Störst andel fanns i Mariestad (14 %) och minst andel elever som blivit mobbade fanns i Gullspång (7 %). I år 2 på gymnasiet var det 13 % som blivit mobbade i Mariestad och 9 % i Töreboda.
- **RÖKNING.** I år 9 har andelen som rökte signifikant minskat från år 2002 och 2008 till år 2011. År 2011 rökte 11 % av eleverna. Störst andel rökare i fanns Töreboda (19 %) och minst andel i Gullspång (5 %). I år 2 på gymnasiet rökte 28 % i Mariestad och 53 % i Töreboda.
- **RÖKVANOR I JÄMFÖRELSE MED FAMILJENS.** De elever som rökte hade också i större utsträckning någon i familjen som rökte och tvärtom. De elever som inte rökte hade i mindre utsträckning någon i familjen som rökte.
- **ALKOHOLKONSUMTION SENASTE HALVÅRET.** I år 9 har andelen som druckit alkohol det senaste halvåret signifikant minskat sedan 2002. År 2011 var det 41 % som hade druckit alkohol det senaste halvåret. Störst andel som druckit alkohol fanns i Töreboda (48 %) och minst andel i Mariestad (39 %). I år 2 på gymnasiet hade 77 % av eleverna i Mariestad och 91 % av eleverna i Töreboda druckit alkohol det senaste halvåret.
- **ALKOHOLKONSUMTION SENASTE VECKAN.** I år 9 har andelen som druckit alkohol den senaste veckan minskat från 24 % år 2008 till 16 % år 2011. Störst andel som druckit alkohol den senaste veckan fanns i Töreboda (18 %) och minst andel fanns i Mariestad (12 %). I år 2 på gymnasiet hade 35 % av eleverna i Mariestad och 41 % av eleverna i Töreboda druckit alkohol den senaste veckan.

Läsanvisning

En enkel tumregel för signifikans mellan undersökningen år 2011 och tidigare undersökningar är att skillnaden behöver vara 3 % eller mer om svarsfördelningen är väldigt jämn (50/50).

Skillnaden mellan de olika kommunernas elever i år 9 behöver vara 6 % eller mer om svarsfördelningen är väldigt jämn (50/50). Skillnaden mellan eleverna i år 2 på gymnasiet behöver skillnaden vara 8 % eller mer.

Det är viktigt att tänka på att i år 9 i Gullspång och år 2 i gymnasiet i Töreboda motsvarar en elev knappt 3 %. Det medför att en svarande kan påverka svarsprocenten ganska mycket.

Hittills har resultaten från undersökningen redovisats separat för de tre kommunerna. Det är nu dags att jämföra några av resultaten från kommunerna med varandra och tidigare undersökningar. Totalt har, som tidigare nämnts, 567 elever medverkat i undersökningen.

I följande diagram benämns resultaten från de kommuner som deltog i undersökningen år 2002 och 2008 som "Skaraborg 2002" och "Skaraborg 2008". Resultaten från eleverna i år 9 och de tre kommunerna tillsammans år 2011 benämns "MTG år 9, 2011". MTG är den gängse förkortningen för de tre kommunerna Mariestad, Töreboda och Gullspång. Resultaten från gymnasiet år 2 i Mariestad och Töreboda benämns "MT 2 år gy, 2011".

Elevernas livssituation

I enkäten ställdes en fråga om oro och stress. Den frågan ställdes också i undersökningen år 2008.

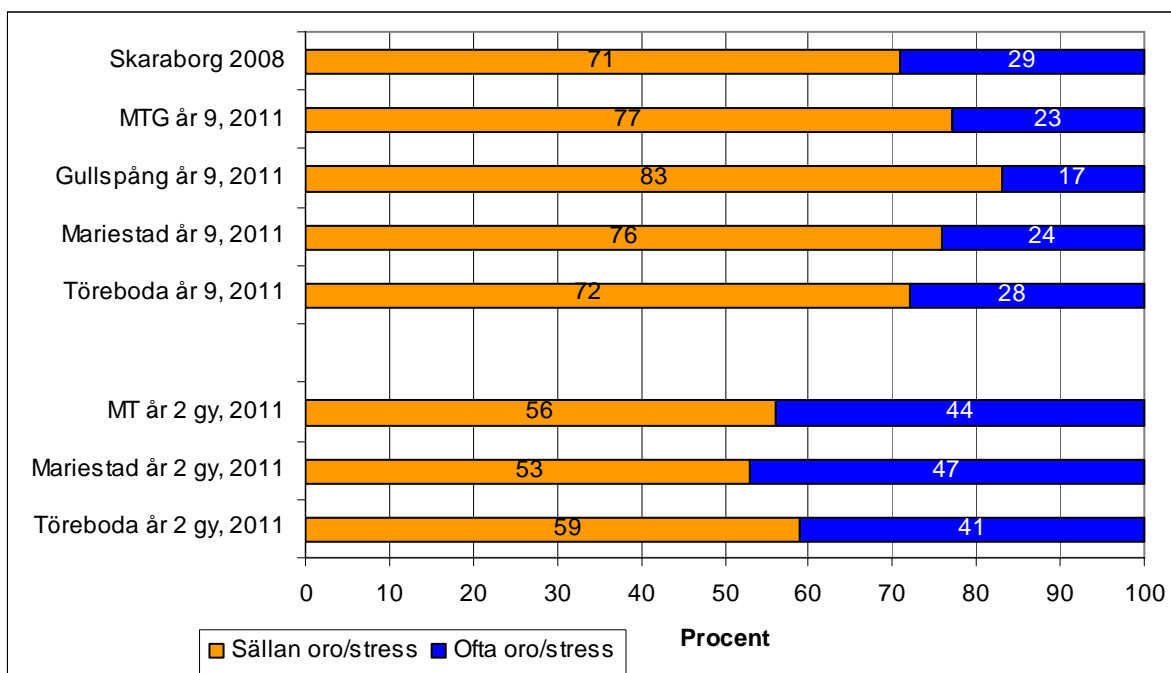

Diagram 58. Hur ofta eleverna kände oro eller stress, år 2008 och 2011. Procent.

I år 9 har andelen som sällan känt oro eller stress signifikant ökat från år 2008 till 2011, från 71 % till 77 %. Störst andel elever som sällan kände oro/stress fanns i Gullspång (83 %) och minst andel i Töreboda (72 %). Flera skillnader är signifikanta.

I år 2 på gymnasiet var det 53 % av eleverna i Mariestad och 59 % i Töreboda som sällan kände oro/stress.

Elevernas skolsituation

När det gäller elevernas skolsituation har fyra frågor valts ut för jämförelse mellan kommunerna. Den första handlar om skolk, se diagram 59.

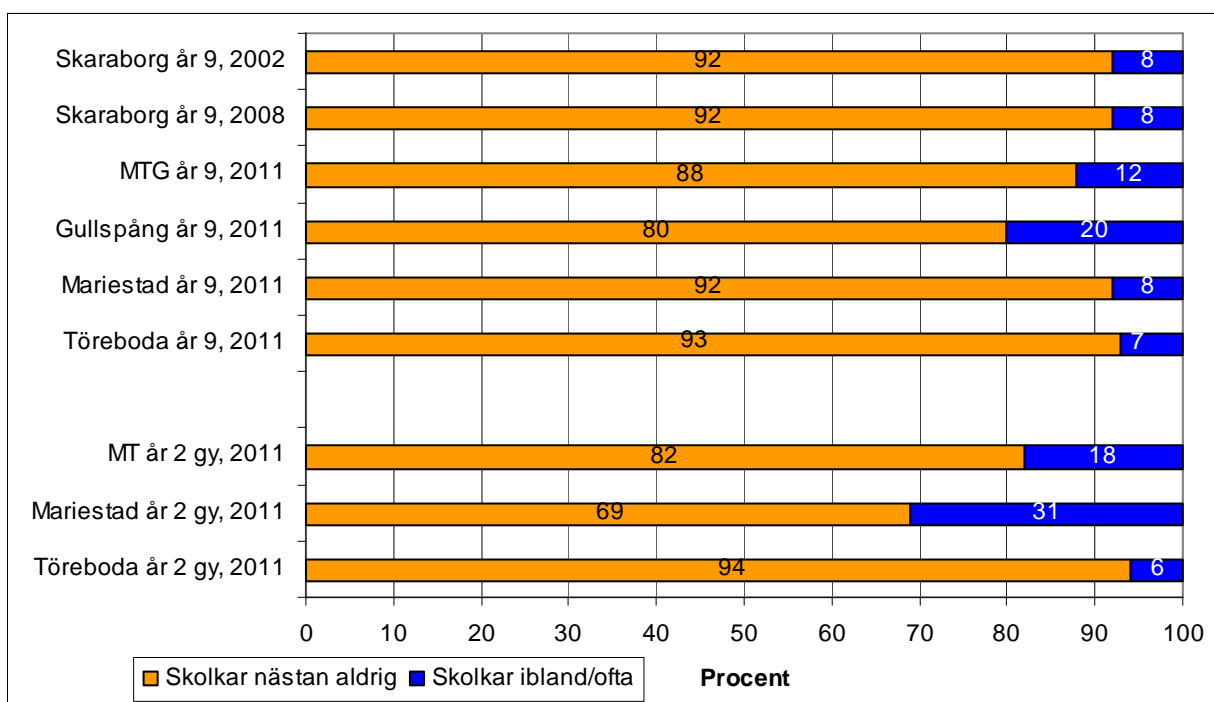

Diagram 59. Hur ofta eleverna skolkade, år 2002, 2008 och 2011. Procent.

I år 9 har skolket ökat signifikant från år 2008 till år 2011, från 8 % till 12 %. Störst andel skolk förekom i Gullspång (20 %) och minst andel i Töreboda (7 %). Skillnaderna är signifikanta.

I år 2 på gymnasiet skolkade 31 % av eleverna i Mariestad och 6 % i Töreboda. Dessa skillnader är också signifikanta.

I CAN:s undersökning hade 18 % av eleverna i år 9 samt 34 % av eleverna i år 2 på gymnasiet angett att de skolkade ibland eller ofta.

En annan fråga handlade om hur eleverna trivdes i skolan, se diagram 60.

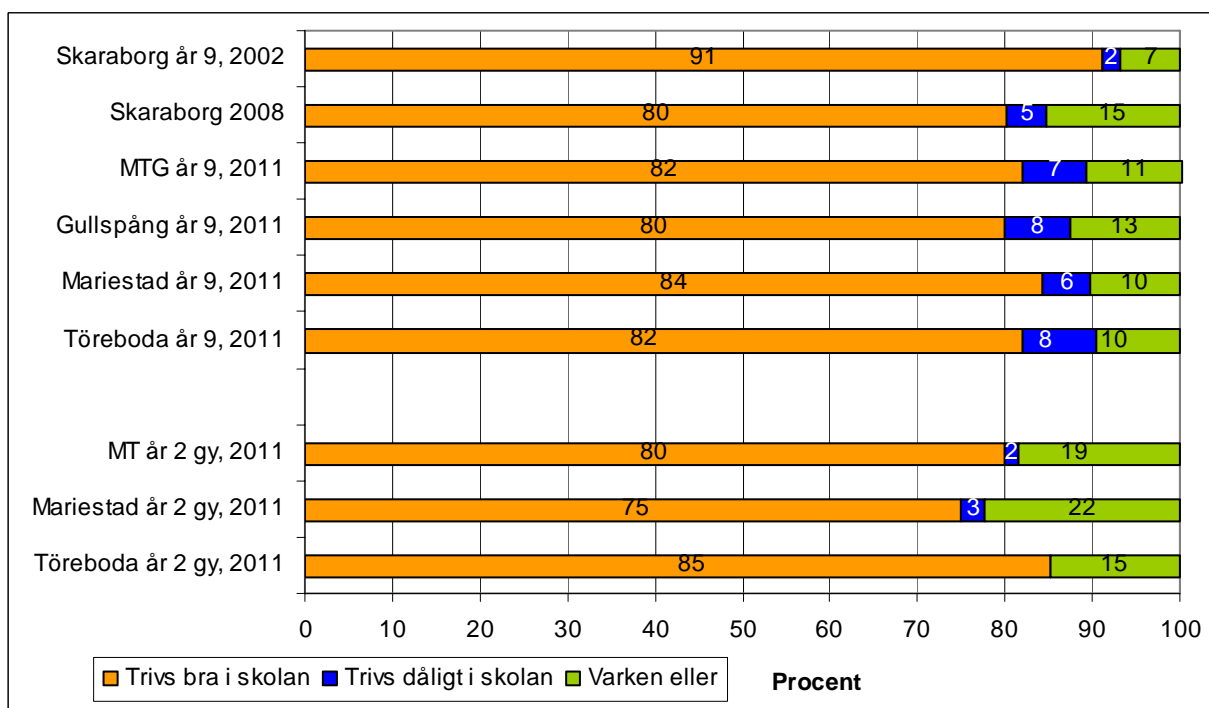

Diagram 60. Hur eleverna trivs i skolan, år 2002, 2008 och 2011. Procent.

I år 9 har inga större förändringar skett, utan 82 % av eleverna trivdes bra i skolan. I år 2 på gymnasiet trivdes 75 % av eleverna i Mariestad och 85 % av eleverna i Töreboda bra i skolan. Skillnaderna är signifikanta.

I CAN:s undersökning var det 85 % av eleverna i år 9 samt 89 % av eleverna i år 2 på gymnasiet som angett att de trivdes ganska eller mycket bra i skolan.

Den tredje frågan handlade om eleverna blivit mobbade de senaste 12 månaderna, se diagram 61.

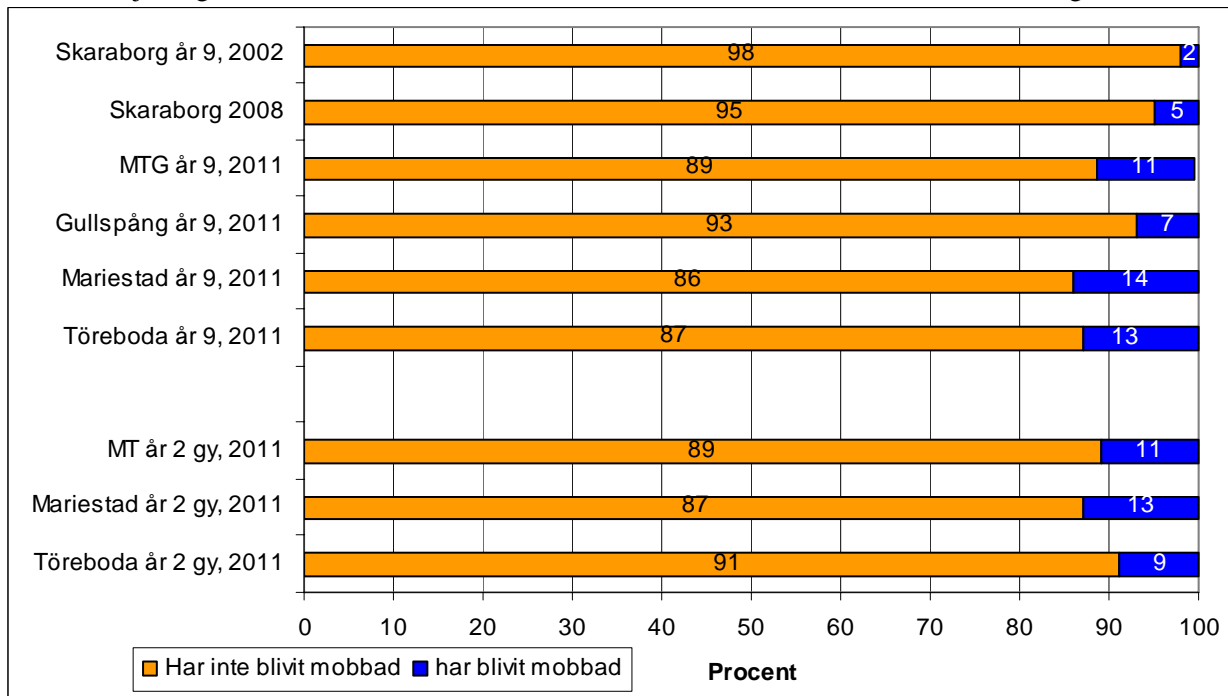

Diagram 61. Om eleverna blivit mobbade, år 2002, 2008 och 2011. Procent.

I år 9 har en signifikant ökning av andelen mobbade skett från år 2002 till 2011, från 2 % till 11 %. Störst andel fanns i Mariestad (14 %) och minst andel elever som blivit mobbade fanns i Gullspång (7 %). I år 2 på gymnasiet var det 13 % som blivit mobbade i Mariestad och 9 % i Töreboda. Hur många elever hade varit med och mobbat någon annan elev de senaste 12 månaderna? Svaret finns i diagram 62.

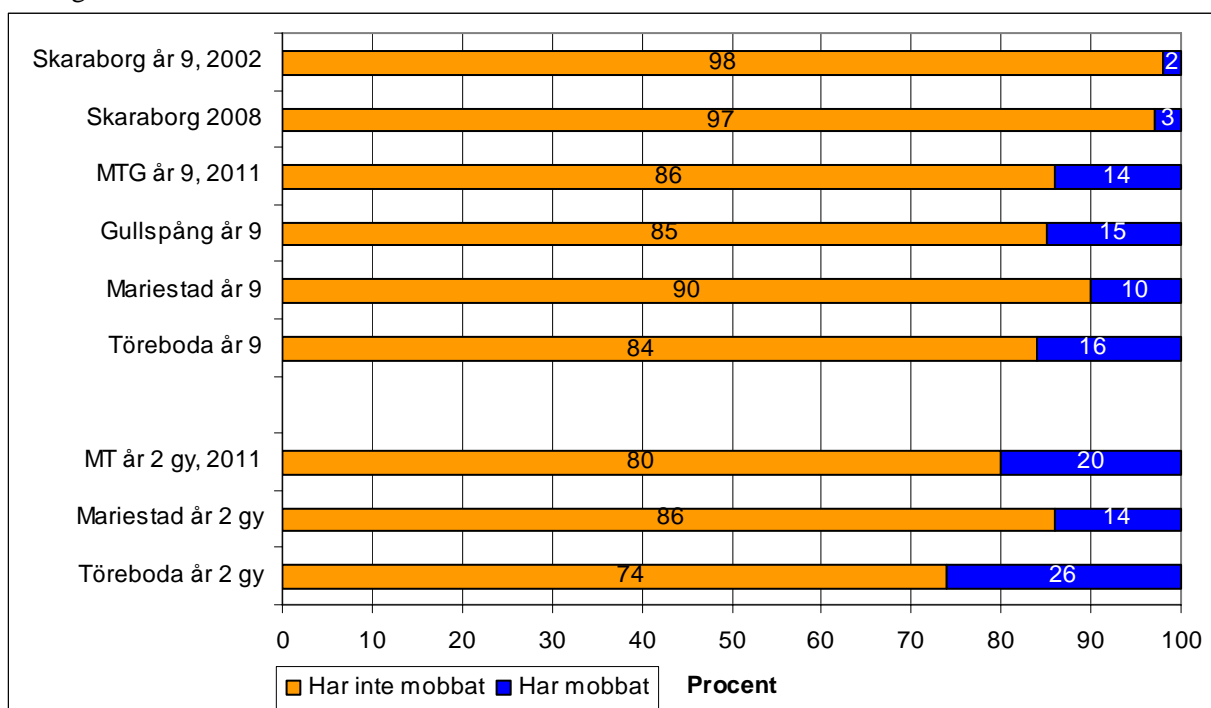

Diagram 62. Om eleverna mobbade, år 2002, 2008 och 2011. Procent.

I år 9 har en signifikant ökning skett av andelen elever som mobbat andra, från 3 % år 2008 till 14 % år 2011. Störst andel som mobbade fanns i Töreboda (16 %) och minst andel fanns i Mariestad (10 %).

I år 2 på gymnasiet var det 14 % av eleverna i Mariestad och 26 % av eleverna i Töreboda som mobbade andra.

Drogvanor

När det gäller elevernas drogvanor har tre frågor valts ut för jämförelser: rökning, druckit alkohol det senaste halvåret och druckit alkohol den senaste veckan. Diagram 63 visar elevernas rökvanor.

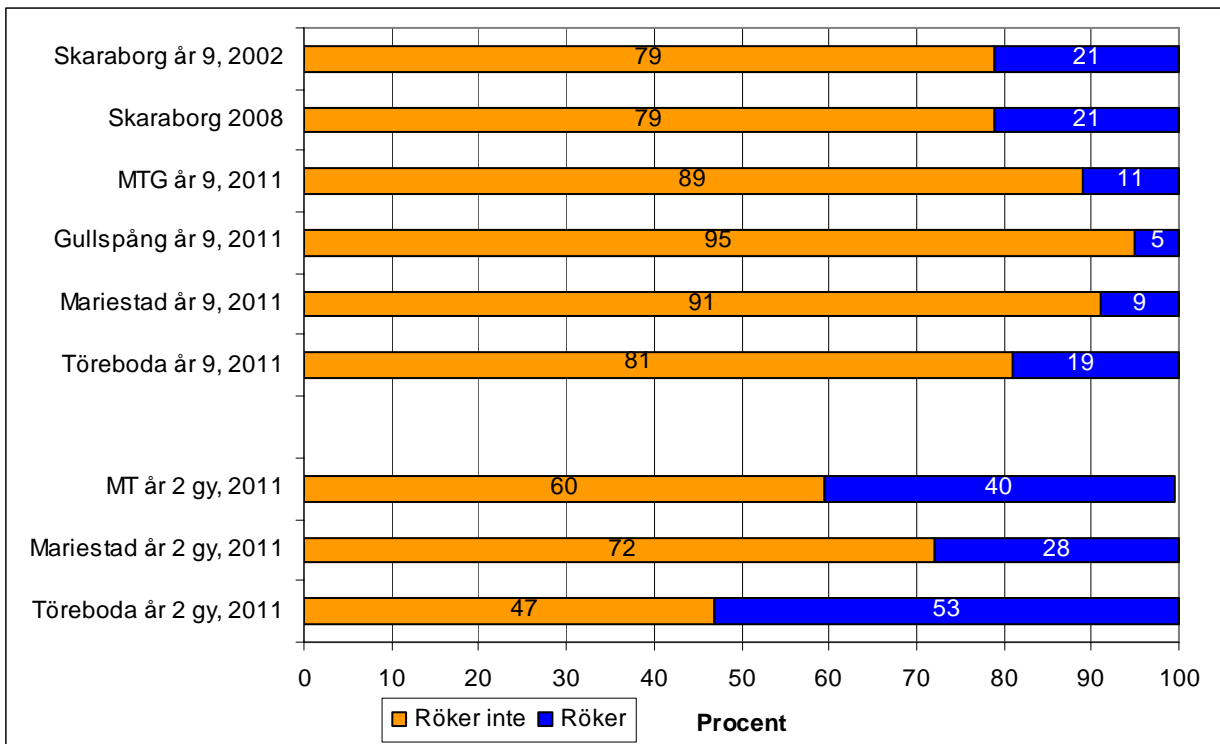

Diagram 63. Elevernas rökvanor, år 2002, 2008 och 2011. Procent.

I år 9 har andelen som rökte signifikant minskat från år 2002 och 2008 till år 2011. År 2011 rökte 11 % av eleverna. Störst andel rökare fanns i Töreboda (19 %) och minst andel i Gullspång (5 %). I år 2 på gymnasiet rökte 28 % i Mariestad och 53 % i Töreboda.

I CAN:s undersökning rökte 22 % av eleverna i år 9 och 36 % av eleverna i år 2 på gymnasiet.

Undersökningen 2008 och andra undersökningar visar att det finns ett samband mellan elevens rökvanor och familjen. Dessa samband fanns även i denna undersökning, se diagram 64.

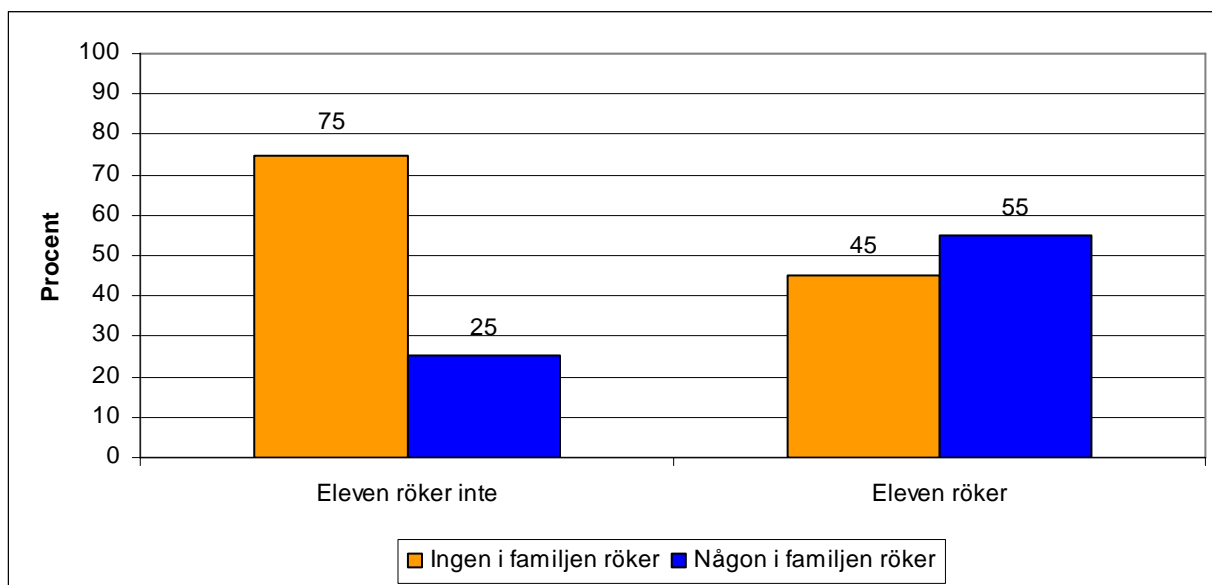

Diagram 64. Om någon i familjen rökte jämfört med om eleven rökt, år 2011. Procent.

Skillnaderna är signifikanta. De elever som rökte hade också i större utsträckning någon i familjen som rökte och tvärtom. De elever som inte rökte hade i mindre utsträckning någon i familjen som rökte.

Hur är det med elevernas alkoholvanor? Som alkoholkonsument betecknas alla som svarat att de druckit alkohol någon gång det senaste halvåret. Med alkohol menas öl, alkoholisk, stark cider, vin eller sprit. Med sprit menas brännvin, vodka, gin, konjak, whisky, likör, punsch och liknande, även utblandat i drinkar eller shots. Till alkohol räknas inte lättöl eller svag cider. Diagram 65 visar elevernas alkoholvanor det senaste halvåret.

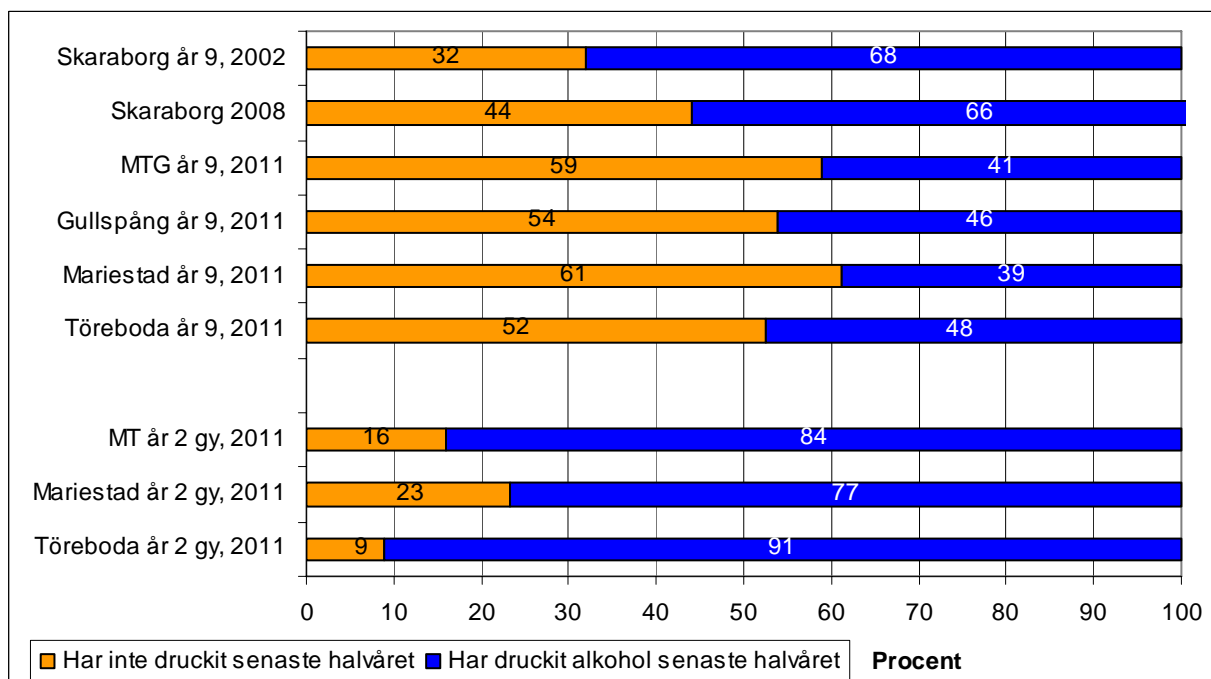

Diagram 65. Elevernas alkoholvanor det senaste halvåret, år 2002, 2008 och 2011. Procent.

I år 9 har andelen som druckit alkohol det senaste halvåret signifikant minskat sedan 2002. År 2011 var det 41 % som hade druckit alkohol det senaste halvåret. Störst andel som druckit alkohol fanns i Töreboda (48 %) och minst andel i Mariestad (39 %). I år 2 på gymnasiet hade 77 % av eleverna i Mariestad och 91 % av eleverna i Töreboda druckit alkohol det senaste halvåret.

Samma neråtgående trend på andelen alkoholkonsumenter visar också CAN, även om det i deras undersökning räknas in alla som druckit alkohol det senaste året.

Eleverna fick också svara på om de druckit alkohol den senaste veckan, se diagram 66.

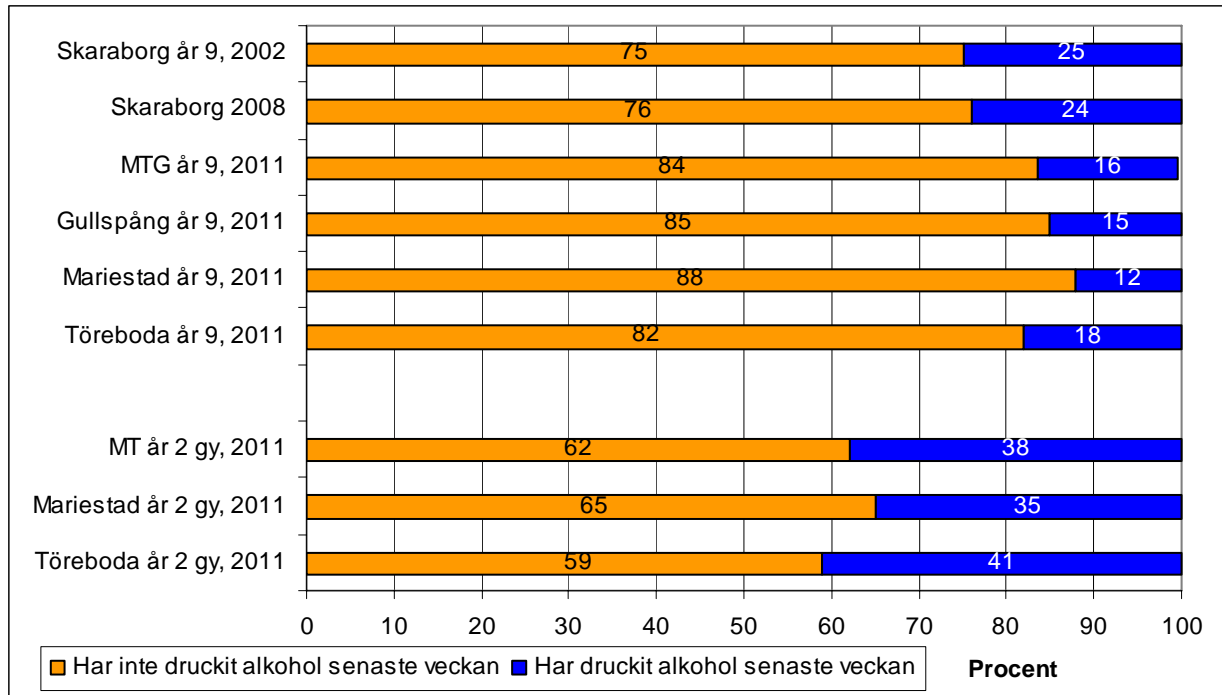

Diagram 66. Elevernas alkoholvanor den senaste veckan, år 2002, 2008 och 2011. Procent.

I år 9 har andelen som druckit alkohol den senaste veckan minskat från 24 % år 2008 till 16 % år 2011. Störst andel som druckit alkohol den senaste veckan fanns i Töreboda (18 %) och minst andel fanns i Mariestad (12 %).

I år 2 på gymnasiet hade 35 % av eleverna i Mariestad och 41 % av eleverna i Töreboda druckit alkohol den senaste veckan.

I CAN:s senaste undersökning hade 24 % av eleverna i år 9 och 47 % av eleverna i år 2 på gymnasiet druckit alkohol den senaste veckan.

Undersökningens metod

I all forskning, från enkla lokala undersökningar till stora, komplexa internationella studier, finns metodfrågor som åtminstone ur ett forskningsperspektiv behöver besvaras och diskuteras. Dessa frågor kan gälla undersökningens syfte, uppläggning, metod, urval, bearbetning, resultatpresentation med mera. Beroende på en undersökningens syfte och målgrupp kan metoddiskussionen vara mer eller mindre utförlig. I det här kapitlet görs en beskrivning och diskussion av metod och genomförande för den forskningsintresserade läsaren.

Syftet med den här undersökningen är, som tidigare nämnts, att få kunskap om ungdomars hälsa och drogvanor i år 9 i grundskolan och år 2 på gymnasiet under hösten 2011.

Metod och tillvägagångssätt

I samråd med uppdragsgivarna, beslutades att göra en totalundersökning och en så kallad klassrumsenkät. Det vill säga att alla berörde elever som var i skolan vid undersökningstillfället hade möjlighet att under lektionstid besvara enkäten.

Tillsammans med uppdragsgivarna bestämdes vilka frågor som skulle ingå. I huvudsak användes samma frågor som vid undersökningstillfället år 2002, 2003 och 2008, men en del justeringar gjordes. Frågorna i enkäten var i huvudsak slutna, vilket innebar att det fanns förvalda svarsalternativ att ta ställning till.

I vecka 46 år 2011 genomfördes undersökningen i alla tre kommunerna. Av praktiska skäl ansvarade uppdragsgivaren för distribution av enkäterna, insamlandet av dem och för att de ifyllda enkäterna återsändes. Totalt inkom 567 enkätsvar.

Bearbetning och analys

Enkäterna bearbetades kvantitativt. Enkätsvaren har skannats in i programmet Excel för att sedan analyseras med hjälp av statistikprogrammet SPSS (Statistical Package for the Social Sciences). I analysen har enklare beräkningar skett av olika korstabeller.

Metoddiskussion

I kvantitativa undersökningar är ofta *bortfallet* en viktig och svår fråga. I och med att enkäten var en totalundersökning, det vill säga att så gott som alla elever som var i skolan vid det aktuella tillfället svarat på den, är inte bortfallet så stort.

CAN genomförde i anslutning till sin undersökning 1993 en uppföljning av bortfallet i år 9 i Stockholms skolor. De kunde då konstatera att de elever som var frånvarande vid undersökningstillfället hade en större konsumtion av alkohol, narkotika och tobak än undersökningmaterialet. De ursprungliga undersökningresultaten påverkades emellertid inte med mer än enstaka procentenheter om man beaktade de senare erhållna uppgifterna om bortfallet (Andersson & Hibell 1993).

En fråga som alltid kan diskuteras när ifyllandet äger rum på lektionstid är *frivilligheten*. Frivilligheten har visserligen påpekats i själva informationen om undersökningen, men man kan ändå tänka sig att ett gruptryck uppstår som innebär att man helst bör fylla i enkäten. Med utgångs-

punkt från att de flesta säkerligen svarat på enkäten kan man säga att undersökningen ger en rättvisande bild av elevernas åsikter och vanor.

I samband med undersökningar som vänder sig till barn och ungdomar och som innehåller känsliga frågor om hälsa och drogvanor, ställs ofta frågan om man *kan lita på svaren*. Det går inte att komma ifrån att en del elever gör en underrapportering av sitt droganvändande och att de redovisar en för låg konsumtion. Det går inte heller att utesluta det motsatta, en överrapportering. En underrapportering kan dels bero på att eleverna svarar på det sätt som de uppfattar är ”socialt önskvärt”, det vill säga att unga människor inte ska dricka alkohol. Den kan dels bero på att eleverna inte litar på att deras anonymitet kan garanteras. Orsaken till överrapportering kan vara att en del elever uppfattar det som ”häftigt” att dricka mycket och att ha provat på mer än vad de verkligen har gjort. En del kanske rent av skäms inför sina kompisar att de är så präktiga som de är. Även om både under- och överrapportering säkerligen förekommer är det inte rimligt att tro att de tar ut varandra, utan en viss osäkerhet kvarstår.

Det är också möjligt att eleverna minns fel och tror att en händelse inträffat vid en annan tidpunkt än vad som var fallet (se Wärneryd m.fl. 1993). Detta är aktuellt för frågor i undersökningen där uppskattningar ska göras bakåt i tiden om exempelvis debutålder för olika droger.

Däremot är det få enkäter som uppenbart fyllts i på skoj, fyllts i delvis, där eleven verkar ha tröttnat eller inte haft tillräckligt med tid för att svara färdigt. Överlag verkar eleverna istället varit mycket måna om att svara sanningsenligt och fullständigt, trots att enkäten varit omfattande och känslig.

Ett annat problem i samband med enkätundersökningar är om frågorna verkligen ger svar på det som avsetts. Är de frågor som till exempel ställts om skolan (se bilaga 1) verkligen ett bra mått på trivsel i skolan? Även om de flesta frågorna använts i tidigare undersökningar är det inget som nödvändigtvis borgar för deras kvalitet. Det finns alltid en risk för att dåligt formulerade frågor reproduceras i nya undersökningar utan någon större eftertanke.

I jämförelse med andra liknande undersökningar kan man anta att resultaten kvalitativt är likvärdiga. De svagheter som finns i alla enkäter med känsliga frågor kan inte sägas vara eliminerade, men problemet bör inte heller överbetonas.

Referenser

- Andersson B, Hibell B (1993): *Skolelevers drogvanor 1993*. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN): Stockholm. Rapport 44
- Boij, Anita (2003a): *Ungdomars hälsa och drogvanor. En undersökning bland niondeklassare i sex kommuner i Skaraborg 2002*. Falköping: Forskningsstation Mösseberg. Rapport 2003:2
- Boij, Anita (2003b): *Ungdomars hälsa och drogvanor i Töreboda. En undersökning bland niondeklassare år 2003*. Falköping: Forskningsstation Mösseberg. Rapport 2003:C
- Boij, Anita (2009): *Ungdomars hälsa och drogvanor. En undersökning bland niondeklassare i sju kommuner i Skaraborg 2008*. Tranås: A. BOIJ AB – Idé- och produktutveckling. Rapport 2009:2
- Boij, Anita (2011): *Tobaksfri gymnasieskola. Utvärdering av ett samverkansprojekt för framtagandet av ett flerkomponentsprogram*. Tranås: A. Boij AB. Rapport 2011:1.
- Forster, Martin (2003): *Prevention av missbruk och kriminalitet. Vad kan skolan göra?* Stockholms stad: Socialtjänstförvaltningen, Forsknings- och utvecklingsenheten, FoU-rapport 2003:7
- Henriksson, Clara & Leifman, Håkan (2011): *Skolelevers drogvanor 2011*. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN): Stockholm. Rapport 129
- Molin, Peter (2008): *Skolelevers drogvanor 2007*. Göteborgs stad: Preventions- och Utvecklingsenheten. Rapport 2008:1
- Sundell, Knut (2003): *Mellanstadieelevers erfarenhet av droger. En jämförande studie av elva- och tolvåringar i Bologna, Rotterdam, Stockholm och Walsall*. Stockholms stad: Socialtjänstförvaltningen, Forsknings- och utvecklingsenheten, FoU-rapport 2003:7
- Wärneryd, Bo med flera (1993): *Att fråga. Om frågekonstruktion vid intervjuundersökningar och postenkäter*. Stockholm: Statistiska Centralbyrån

Bilaga 1. Enkäten

A. Det handlar om dig

1. I vilken årskurs och kommun går du i skolan?

Mariestad

- År 9 i grundskolan
 År 2 på gymnasiet

Töreboda

- År 9 i grundskolan
 År 2 på gymnasiet

Gullspång

- År 9 i grundskolan

2. Är du tjej eller kille?

- Tjej Kille

3. Om du får problem eller bara skulle vilja prata med någon, hur lätt eller svårt tycker du då att det är att vända sig till...

Markera en ruta på varje delfråga.

	<i>Mycket lätt</i>	<i>Ganska lätt</i>	<i>Varken lätt eller svårt</i>	<i>Ganska svårt</i>	<i>Mycket svårt</i>
a) föräldrar eller de vuxna du bor hos?	☐	☐	☐	☐	☐
b) lärare?	☐	☐	☐	☐	☐
c) elevvårdspersonal på skolan?	☐	☐	☐	☐	☐
d) annan vuxen?	☐	☐	☐	☐	☐
e) kamrater?	☐	☐	☐	☐	☐
f) syskon (om du har något/några)	☐	☐	☐	☐	☐

4. Känner du dig någonsin ensam?

- Nej
 Ja, ibland
 Ja, ganska ofta
 Ja, mycket ofta

5. Har du känt oro eller stress senaste månaden?

- Nej
 Ja, ibland
 Ja, ganska ofta
 Ja, mycket ofta

6. Har du haft svårt att somna eller sovit oroligt den senaste månaden?

- Nej
 Ja, ibland
 Ja, ganska ofta
 Ja, mycket ofta

7. Hur trivs du med livet just nu?

- Jag trivs mycket bra
- Jag trivs ganska bra
- Jag trivs inte särskilt bra
- Jag trivs inte alls

B. Det handlar om skolan**8. Hur trivs du i skolan?**

- Mycket bra
- Bra
- Varken bra eller dåligt
- Dåligt
- Mycket dåligt

9. Brukar du skolka?

- Nej, aldrig
- Ja, någon gång per termin
- Ja, en gång i månaden
- Ja, 2-3 gånger i månaden
- Ja, en gång i veckan
- Ja, flera gånger i veckan

10. Här följer en rad frågor om hur du har det i skolan.

Markera med ett kryss för varje delfråga.

	Nej	Ja, ibland	Ja, ofta
a) Känner du dig trygg i skolan?	☐	☐	☐
b) Brukar du ha det roligt med dina klasskamrater på rasterna?	☐	☐	☐
c) Känner du stöd från dina klasskamrater?	☐	☐	☐
d) Känner du att lärarna bryr sig om dig?	☐	☐	☐
e) Har du svårt att hänga med i skolan?	☐	☐	☐
f) Tycker du att det är oroligt eller stökigt i klassen?	☐	☐	☐

11. Har du blivit mobbad de senaste 12 månaderna?

- Nej
- Ja, någon enstaka gång
- Ja, ungefär 2-3 gånger i månaden
- Ja, ungefär en gång i veckan
- Ja, flera gånger i veckan

12. Har du varit med och mobbat någon de senaste 12 månaderna?

- Nej
- Ja, någon enstaka gång
- Ja, ungefär 2-3 gånger i månaden
- Ja, ungefär en gång i veckan
- Ja, flera gånger i veckan

C. Det handlar om tobak**13. Röker du?**

- Nej, har aldrig rökt —————→ *Fortsätt till fråga 17*
- Nej, har bara provat
- Nej, har slutat
- Ja, men bara ibland
- Ja, men bara när jag är på fest
- Ja, men bara vid veckosluten
- Ja, nästan varje dag
- Ja, varje dag —————→

☐ Röker vanligen cigaretter varje dag
--

14. Hur får du vanligen tag på cigaretter?

- Köper själv
- Från kompisar
- Från föräldrar
- Från försäljare av smuggelcigaretter
- Från annan person

15. Känner dina föräldrar till att du röker?

- Ja
- Nej
- Vet inte

16. Tillåter dina föräldrar att du röker?

- Ja
- Nej
- Vet inte

Här svarar alla igen**17. Hur många av dina vänner i din närmaste omgivning röker?**

- Ingen
- Några få
- Många

18. Röker någon i din familj?

Markera med ett eller flera kryss.

- Nej, ingen
- Ja, mamma eller pappa
- Ja, både mamma och pappa
- Ja, syskon eller annan familjemedlem

19. Snusar du?

- Nej, har aldrig snusat
 - Nej, har bara provat
 - Nej, har slutat
 - Ja, men bara ibland
 - Ja, nästan varje dag
 - Ja, varje dag
- } → Fortsätt till fråga 24

20. Hur mycket snus använder du?

- Mindre än en dosa/vecka
- 1 dosa/vecka
- 2 dosor/vecka
- 3 dosor per vecka
- 4 eller fler dosor per vecka

21. Hur får du vanligen tag på snus?

- Köper själv
- Från kompisar
- Från föräldrar
- Från annan person

22. Känner dina föräldrar till att du snusar?

- Ja
- Nej
- Vet inte

23. Tillåter dina föräldrar att du snusar?

- Ja
- Nej
- Vet inte

Här svarar alla igen

24. Hur många av dina vänner i din närmaste omgivning snusar?

- Ingen
- Några få
- Många

25. Snusar någon i din familj?

Markera med ett eller flera kryss.

- Nej, ingen
- Ja, mamma eller pappa
- Ja, både mamma och pappa
- Ja, syskon eller annan familjemedlem

26. Har du någon gång rökt vattenpipa?

- Nej
- Ja, med nikotin
- Ja, utan nikotin
- Ja, men vet inte om den innehöll nikotin

27. Hur ofta under de senaste 12 månaderna har du rökt vattenpipa?

- Någon gång i veckan
- Ett par gånger i månaden
- Någon gång i månaden
- Några gånger per år
- Mer sällan
- Inte de senaste 12 månaderna
- Aldrig

D. Det handlar om alkohol

28. Har du någon gång under det senaste halvåret druckit öl, alkoholisk, stark cider, vin eller sprit?

Räkna inte med lättöl eller svag cider. Med sprit menas brännvin, vodka, gin, konjak, whisky, likör, punsch och liknande, även utblandat i drink eller shots.

- Nej Fortsätt till fråga 41
- Ja, en gång under det senaste halvåret
- Ja, flera gånger under det senaste halvåret

29. Har du druckit öl, alkoholisk, stark cider, vin eller sprit den senaste veckan (det vill säga 7 dagar tillbaka från och med igår)?

Markera med ett eller flera kryss.

- Nej, varken öl, alkoholisk, stark cider, vin eller sprit
- Ja, folköl (2,8-3,5 % alkohol)
- Ja, starköl (mer än 3,5 % alkohol)
- Ja, alkoholisk
- Ja, stark cider (det vill säga sådan som finns på systembolaget, pubar och dylikt)
- Ja, vin
- Ja, sprit

30. Hur ofta brukar du dricka öl, alkoholisk, stark cider, vin eller sprit?

- Varje dag
- Varannan dag
- Två gånger i veckan
- En gång i veckan
- Två gånger i månaden
- En gång i månaden
- Två till sex gånger om året
- En gång om året eller mera sällan

31. Hur mycket öl, alkoholisk, stark cider, vin eller sprit dricker du vid varje tillfälle?

- 1 burk/ett glas
- 2 burkar/två glas
- 3-4 burkar/Halv flaska
- 5-7 burkar/Hel flaska
- 8 burkar eller mer/Mer än en hel flaska
- Vet inte

32. Om du dricker öl, alkoholisk, stark cider, vin eller sprit, vilken sort dricker du vanligtvis?

Markera med ett eller flera kryss.

- Folköl (2,8-3,5 % alkohol)
- Starköl (mer än 3,5 % alkohol)
- Alkoholisk
- Stark cider (det vill säga sådan som finns på systembolaget, pubar och dylikt)
- Vin
- Sprit (brännvin, vodka, gin, konjak, whisky, likör, punsch och liknande, även utblandat i drink eller shots)
- Hembränt
- Smuggelsprit

33. Hur får du vanligen tag på följande drycker?

Sätt ett kryss för varje typ av dryck.	<i>Dricker inte</i>	<i>Från syskon</i>	<i>Från kompisar eller kompisars syskon</i>	<i>Från föräldrar med lov</i>	<i>Från föräldrar utan lov</i>	<i>Annan vuxen som bjuder eller köper åt mig</i>	<i>Annat sätt</i>
a) Folköl	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Starköl, stark cider o alkoholisk mer än 3,5 %	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Vin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Sprit	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Smugglad starköl, stark cider o. alkoholisk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) Smuggelsprit	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g) Hembränt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

34. Hur ofta händer det att du dricker alkohol motsvarande minst 18 cl sprit (en halv "kvartering") eller en helflaska vin eller 4 stora flaskor stark cider/alkoholisk eller 4 burkar starköl eller sex burkar folköl vid samma tillfälle?

- Aldrig
- Några gånger per år
- Någon gång i månaden
- Ett par gånger i månaden
- Någon gång i veckan

35. Har det hänt någon gång att du druckit så mycket alkohol att du känt dig berusad?

- Ja
- Nej

36. Hur ofta händer det att du känner dig riktigt berusad när du dricker alkohol?

- Aldrig
 Sällan
 Någon gång ibland
 Nästan varje gång
 Varje gång

37. Känner dina föräldrar till att du dricker alkohol?

Räkna inte med vanlig cider eller lättöl.

- Nej
 Ja, men bara en liten del av det jag dricker
 Ja, men bara ungefär hälften av det jag dricker
 Ja, i princip allt jag dricker

38. Tillåter dina föräldrar att du dricker alkohol?

- Ja
 Nej
 Vet inte

39. Händer det att du blir bjuden på alkohol av dina föräldrar?

- Nej
 Jag får smaka ur deras glas
 Jag får enstaka glas
 Jag får mer än enstaka glas

40. Har du någonsin fått något av följande problem på grund av att du druckit alkohol?

		<i>En gång</i>	<i>Två gånger</i>	<i>Tre gånger eller mer</i>
	<i>Markera med ett kryss för varje delfråga.</i>	<i>Aldrig</i>		
a.	Grälat	☐	☐	☐
b.	Råkat i slagsmål	☐	☐	☐
c.	Råkat ut för någon slags olycka eller skadats	☐	☐	☐
d.	Tappat pengar eller andra värdesaker	☐	☐	☐
e.	Förstört saker eller kläder	☐	☐	☐
f.	Problem med förhållandet till föräldrar	☐	☐	☐
g.	Problem med förhållandet till vänner	☐	☐	☐
h.	Problem med förhållandet till lärare	☐	☐	☐

40. Har du någonsin fått något av följande problem på grund av att du druckit alkohol?

Markera med ett kryss för varje delfråga.

	<i>Aldrig</i>	<i>En gång</i>	<i>Två gånger</i>	<i>Tre gånger eller mer</i>
j. Haft oönskat sex	☐	☐	☐	☐
k. Haft oskyddat sex	☐	☐	☐	☐
l. Blivit sexuellt utnyttjad	☐	☐	☐	☐
m. Blivit bestulen eller rånad	☐	☐	☐	☐
n. Råkat i bråk med polisen	☐	☐	☐	☐
o. Haft huvudvärk eller mått illa dagen efter (så kallad baksmälla)	☐	☐	☐	☐

E. Det handlar om sniffning och narkotika**Här svarar alla igen****41. Har du sniffat någon gång?**

- Nej → Fortsätt med fråga 43
- Ja, en gång under de senaste 30 dagarna
- Ja, under de senaste 12 månaderna
- Ja, för mer än ett år sedan

Vad har du sniffat?

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

42. Hur många gånger har du totalt sniffat?

1. En gång
2. 2-4 gånger
3. 5-10 gånger
4. Mer än 10 gånger

Här svarar alla igen**43. Har du någon gång haft möjlighet att pröva narkotika?***Med narkotika avses till exempel hasch, marijuana, amfetamin, ecstasy, LSD, kokain, heroin och GHB.*

- Ja
- Nej

44. Har du någon gång haft lust att pröva narkotika?

- Ja
- Tveksam
- Nej

45. Har du någon gång använt narkotika?

- Ja
- Nej —————▶ *Fortsätt med fråga 50*

46. Vilket eller vilka slag av narkotika har du använt?*Markera med ett eller flera kryss.*

- Hasch/marijuana (cannabis)
- Amfetamin
- Ecstasy
- GHB
- Kokain
- Receptbelagda sömn-/lugnande medel utan läkarordination
- Heroin
- LSD
- Annan typ av narkotika
- Vet inte

47. Hur många gånger har du använt följande?*Sätt ett kryss för varje typ av narkotika.*

	<i>Hasch och/eller marijuana</i>	<i>Annan narkotika än hasch/marijuana</i>
Ingen gång	☐	☐
En gång	☐	☐
2-4 gånger	☐	☐
5-10 gånger	☐	☐
Mer än 10 gånger	☐	☐

48. Hur får du vanligen tag på narkotika?*Markera med ett kryss.*

- Gata, park etc
- I skolan eller på skolgården
- Disco, bar etc
- Hemma hos en kompis
- Hemma hos en langare
- På annat ställe

49. Känner dina föräldrar till att du använt narkotika?

- Ja
- Nej
- Jag vet inte

F. Det handlar om spel

Här svarar alla igen

50. Vilka spel om pengar på Internet har du deltagit i under de senaste 12 månaderna?

Markera en ruta på varje delfråga.

	<i>Flera gånger i veckan</i>	<i>Flera gånger i månaden</i>	<i>En gång i månaden eller mer sällan</i>	<i>Har inte spelat de senaste 12 månaderna</i>
a. Poker på Internet	☐	☐	☐	☐
b. Casino på Internet	☐	☐	☐	☐
c. Övriga spel på Internet	☐	☐	☐	☐

51. Vilka andra spel eller lotterier om pengar har du deltagit i under de senaste 12 månaderna?

Markera en ruta på varje delfråga.

	<i>Flera gånger i veckan</i>	<i>Flera gånger i månaden</i>	<i>En gång i månaden eller mer sällan</i>	<i>Har inte spelat de senaste 12 månaderna</i>
a. Spelautomater (t.ex. Jack Vegas)	☐	☐	☐	☐
b. Lotter (t.ex. Triss eller Bingolotto)	☐	☐	☐	☐
c. Lotto och tips (t.ex. Stryktipset eller Måltipset)	☐	☐	☐	☐
d. Övriga sportspel (t.ex. hästar eller Oddset)	☐	☐	☐	☐
e. Poker	☐	☐	☐	☐
f. Övriga spel	☐	☐	☐	☐

52. Hur ofta har du gått tillbaka en annan dag för att vinna tillbaka pengar du förlorat på spel?

- Varje gång
 Nästan varje gång
 Ibland
 Aldrig

53. Hur mycket pengar har du spelat för de senaste 30 dagarna?

☐ Har inte spelat de senaste 30 dagarna	☐ 100–300 kronor
☐ Mindre än 50 kronor	☐ Mer än 300 kronor
☐ 50–99 kronor	

54. Har du någon gång känt att du måste spela för mer och mer pengar?

- Ja
 Nej

55. Har du någon gång ljugit för din familj eller vänner om hur mycket pengar du spelat för?

Ja

Nej

Till sist

56. Hur gammal var du när du (om någonsin) gjorde följande saker FÖR FÖRSTA GÅNGEN?

Sätt ett kryss för varje delfråga.

	Aldrig	Ålder
a. Drack minst ett glas alkohol (öl, vin, sprit etc)	☐	<input type="text"/>
b. Blev berusad av alkohol	☐	<input type="text"/>
c. Rökte din första cigarett	☐	<input type="text"/>
d. Rökte cigaretter dagligen	☐	<input type="text"/>
e. Provade att sniffa	☐	<input type="text"/>
f. Provade marijuana eller hasch	☐	<input type="text"/>
g. Provade annan narkotika än marijuana/hasch	☐	<input type="text"/>
h. Provade alkohol tillsammans med läkemedel	☐	<input type="text"/>

Här är enkäten slut. Vi ber dig att läsa igenom det en gång till och se efter att alla frågor som ska besvaras är besvarade.

TACK FÖR DIN MEDVERKAN!

Om du har några övriga kommentarer om hälsa och drogvanor kan du skriva dem här:

Tidigare rapporter

Om inte annat anges är Anita Boij ensam författare till nedanstående rapporter.

Arbetsmiljö, kvalitetsarbete och organisationsförändringar

- Församlingssamgånganden i Visby stift. Utvärdering av klockares, ordförandes, kyrkoherdars och stiftslednings åsikter
- *Kvalitetsarbete som nödvändighet*. Slutrapport från utvärderingen av det BRUK-baserade kvalitetsarbetet i förskola och grundskola, Vänersborgs kommun
- *Kvalitetsarbete som process eller tvång*. Delrapport 2 från utvärderingen av det BRUK-baserade kvalitetsarbetet inom förskola och grundskola i Vänersborg
- *Kvalitetsarbete i förskola och grundskola, Vänersborg*. Delrapport 1 av det påbörjade BRUK-baserade kvalitetsarbetet
- Ljudmiljön inom förskolan. Kartläggning av två förskolor i Skövde kommun inför ett pedagogiskt pilotprojekt
- *Missbruksvård i Lidköpings kommun*. Uppföljning av utredning, beviljade insatser och eftervård

Drogförebyggande arbete

- *Att arbeta tobakspreventivt med ungdomar*. Utvärdering av tre projekt som delvis finansierats av Statens folkhälsoinstitut
- *Compass*. Slutrapport från ett förebyggande skolprojekt. Anita Boij & Zelma Fors
- *Drogvanor i årskurs 9 Skara 2008* (för undersökningen ansvarade Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning)
- *Drogvanor i årskurs 9 i grundskolan och årskurs 2 i gymnasiet, Skövde 2008* (för undersökningen ansvarade Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning)
- *Drogvanor i gymnasiet, år 2 Skara 2010* (för undersökningen ansvarade Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning)
- *Kunskapsförsörjning och samordning om tobak*. Utvärdering av ett projekt i Göteborgs stad
- *Tobaksfri grundskola – fem år senare*. Utvärdering av vad som finns kvar på skolorna av ett flerkomponentsprogram
- *Tobaksfri gymnasieskola*. Utvärdering av ett utvecklingsprojektet för framtagandet av ett flerkomponentsprogram
- *Tobaksprevention och invandrargrupper*. Utvärdering av ett fortsättningsprojekt i Göteborgs stad.
- *Ungdomars hälsa och drogvanor 2008*. En undersökning bland niondeklassare i sju kommuner i Skaraborg
- *Ungdomars hälsa och drogvanor i Vara 2009*. Undersökning bland niondeklassare
- *Ungdomars hälsa och drogvanor*. En undersökning bland niondeklassare i sex kommuner i Skaraborg år 2002

Folkhälsa

- *Att göra barnkonventionen känd och använd i Götene kommun*. Utvärdering av ett utvecklingsarbete år 2010
- *En meningsfull ålderdom*. Undersökning i Skövde kommun av äldres tankar kring boende, omvårdnad och IT-teknologi
- *Folkhälsoakademin*. Utvärdering av ett samarbetsprojekt mellan Västra Götalandsregionen i Sverige och Zemgale planeringsregion i Lettland. Anita Boij med flera
- *Hälsofrämjande fysisk aktivitet*. Kartläggning av sådan verksamhet i grundskola och gymnasium på Gotland
- *Kraftsamling mot klamydia i Skaraborg*. Utvärdering av gymnasieelevernas uppfattningar
- *Kraftsamling mot klamydia i Trestadsområdet*. Utvärdering av gymnasieelevernas uppfattningar
- *Skolmaten i Hjo kommun*. Elevers matvanor och åsikter om skolmaten i år 3, 6 och 9
- *Kultur- och fritidsvanor i Gullspångs kommun*. Undersökning av olika åldersgruppers vanor, intressen och hälsa
- *Skolmaten i Hjo, Mariestad, Skövde, Tibro och Töreboda år 2010*
- *Skolmatsundersökning*. Elevers matvanor och åsikter om skolmaten i en 6–9 skola i Töreboda
- *Äta för livet*. Undersökning av uppfattningar om skolmaten bland elever, lärare och föräldrar i Skövde kommun

Skola och utbildning

- *Att leva med både diabetes och celiaki.* Undersökning om familjernas livssituation och tankar kring en föräldrautbildning i Västra Götaland
- *Att stärka föräldraskapet.* Uppföljning av insatser riktade till föräldrar med barn i grundskolans år 7, Gotlands kommun
- *Barnmatsinformation på teckenspråk.* Utvärdering av en matutbildning för barndomsdöva föräldrar
- *Delutvärdering av Mateko.* En satsning för ökat användande av ekologiska livsmedel i storhushåll. Joacim Andersson & Anita Boij
- *Den nationella kampanjen Hitta stilen.* Utvärdering med ett elevperspektiv år 2008–2009
- *Fokus Matglädje.* Utvärdering av Hushållningssällskapets nationella projekt om att öka matglädjen i den offentliga måltiden
- *Föräldrautbildning om mat för överkänsliga barn.* Utvärdering av deltagares och projektlednings åsikter om utbildningen
- *Integrationsfrämjande konsumtionsutbildning.* Utvärdering av en utbildningsmodell för invandrade småbarnsfamiljer
- *Livsstil och hälsa.* Utvärdering av ett pilotprojekt inriktat på elever, skolpersonal och föräldrar i grundskolans år 5–7
- *Matstart.* Utvärdering av en matutbildning för småbarnsföräldrar. Anita Boij & Agneta Zetterlund
- *Smarta Matval.* Utvärdering av matutbildningar för småbarnsföräldrar samt personal i förskolan inom Uppsala län
- *Stödet till familjer med barn som har både diabetes och celiaki.* Undersökning om familjernas samhällsstöd och tankar kring en nationell föräldrautbildning
- *Studerandes trivsel och lärande.* Sammanställning av en studerandeenkät genomförd vid Vuxenutbildningen i Falköping
- *Vad betyder livsmedelsmärknigen?* Utvärdering av en regional försöksstudie för småbarnsföräldrar med invandrarbakgrund

Socialtjänst, omsorg, omvårdnad och rehabilitering

- *Anhörigstöd i Skaraborg.* Utvärdering av ett samverkansprojekt mellan 15 kommuner, primärvård och sjukhus år 2006–2009 (utgiven av Skaraborgs Kommunalförbund Socialtjänst FoU)
- *Anhörigstödet i Falköping, Grästorp och Tidaholm.* Utvärdering av tre projekt år 2007–2009
- *Anhörigstöd i Hjo kommun.* Utvärdering av ett projekt år 2007 – 2009
- *Att få Chansen igen.* Slutrapport från utvärderingen av samverkansprojektet Chansen i Falköping
- *Boendetrappan i Mariestad och gemensamt Beroendecentrum för Mariestad, Töreboda och Gullspång.* Utvärdering av två projekt inom beroendevården år 2008–2010
- *Boendetrappan i Lidköping.* Utvärdering av en heltäckande vårdkedja för missbrukare på hemmaplan år 2006–2009 (utgiven av Skaraborgs Kommunalförbund Socialtjänst FoU)
- *Edvin i fokus.* Utvärdering av ett gemensamt arbete för barn och unga i Skara kommun
- *Fältverksamheten i Lidköping.* Utvärdering av olika intressenters åsikter och uppfattningar
- *Förslag om ett FoUU-arbete i formaliserad samverkan mellan folkhälsoenheten, hälso- och sjukvårdsförvaltningen samt socialförvaltningen i Gotlands kommun*
- *Föräldrastöd i Fyrbodalen.* Utvärdering av Hälsokällans samverkansprojekt år 2007–2011
- *Kvinnofridsarbetet i Götene och Lidköpings kommuner.* Utvärdering av ett ettårigt utvecklingsprojekt
- *Livet blir bättre.* Utvärdering av verksamheten med personliga ombud i Skaraborg år 2002–2006. (utgiven av Skaraborgs Kommunalförbund Socialtjänst FoU)
- *Medlingsverksamhet och stöd till unga brottsutsatta.* Utvärdering av en verksamhet och ett projekt i Västra Skaraborg
- *Projektet "Hemmaplanslösningar i Götene kommun".* Utvärdering år 2010–2011
- *"På väg" i Töreboda kommun.* Utvärdering av ett projekt inom äldreomsorgen. (utgiven av Skaraborgs Kommunalförbund Socialtjänst FoU)
- *Rehabilitering på väg.* En pilotstudie av effekterna av rehabilitering för individer med stressrelaterade symptom vid Mössebergs Rehabcenter i Falköping. Hugo Westerlund & Anita Boij
- *Äldres livssituation och behov av stöd.* Undersökning i Hjo kommun bland personer födda år 1928 eller tidigare
- *Äldres livssituation och behov av stöd i Karlsborgs kommun.* Undersökning bland personer födda år 1923 och 1928

Anita Boij är teologie doktor i religionssociologi. Sedan 2002 har Anita Boij, som biträdande forskningschef på Forskningsstation Mösseberg, arbetat med utvärderingar, utredningar och undersökningar inom samhällets välfärdsområde. Från och med 2005 arbetar Anita Boij som anställd utredare och forskare hos A. BOIJ AB. Under åren har uppdragsgivarna varit Västra Götalandsregionens folkhälsokommitté, Statens Folkhälsoinstitut, Hushållningssällskapet, Skaraborgs kommunalförbund, Fyrbodals kommunalförbund, A Non Smoking Generation, Göteborgs stad, olika kommuner i framför allt Skaraborg med flera.

A. BOIJ AB ägs och drivs av Arne Boij som har cirka femtio års erfarenhet av företagande inom teknik och idéproduktion, främst som konstruktör och ledningsansvarig för en liten småföretagsgrupp. Vid sidan av nämnda försörjningsinriktade verksamhet har Arne Boij i mer än femtio år systematiskt studerat och forskat i frågor som avser de rättsgrundande momenten för etik, normgivningsmakt och rättstillämpning av enskild och allmännyttig betydelse. Företaget har på så sätt ett brett kontaktnät av sakkunniga inom olika samhällsvetenskapliga områden.

A. BOIJ AB
Chef: Arne Boij
Telefon: 0140-180 15
Postadress: Box 178
573 22 Tranås
Kontor och besöksadress: Skogsgatan 7

Organisationsnummer: 556311-1136
Innehar F-skattsedel

Utredare / forskare: **Anita Boij**
Telefon: 0500-42 15 14
Mobiltelefon: 0708-42 15 14
Post- och besöksadress: Skattegården, Hallum
541 94 Skövde
E-post: anita@boij.net

Ungdomars hälsa och drogvanor 2011

Undersökningen genomfördes i mitten av november 2011. Sammanlagt medverkade 567 elever från år 9 Gullspång kommun samt år 9 och år 2 på gymnasiet från Mariestad och Töreboda kommuner i undersökningen

- **ORO OCH STRESS.** I år 9 har andelen som sällan känt oro eller stress signifikant ökat från år 2008 till 2011, från 71 % till 77 %. Störst andel elever som sällan kände oro/stress fanns i Gullspång (83 %) och minst andel i Töreboda (72 %). I år 2 på gymnasiet var det 53 % av eleverna i Mariestad och 59 % i Töreboda som sällan kände oro/stress.
- **SKOLK.** I år 9 har skolket ökat signifikant från år 2008 till år 2011, från 8 % till 12 %. Störst andel skolk förekom i Gullspång (20 %) och minst andel i Töreboda (7 %). Skillnaderna är signifikanta. I år 2 på gymnasiet skolkade 31 % av eleverna i Mariestad och 6 % i Töreboda. Dessa skillnader är också signifikanta.
- **TRIVS I SKOLAN.** I år 9 har inga större förändringar skett, utan 82 % av eleverna trivdes bra i skolan. I år 2 på gymnasiet trivdes 75 % av eleverna i Mariestad och 85 % av eleverna i Töreboda bra i skolan. Skillnaderna är signifikanta.
- **MOBBNING.** I år 9 har en signifikant ökning av andelen mobbade skett från år 2002 till 2011, från 2 % till 11 %. Störst andel fanns i Mariestad (14 %) och minst andel elever som blivit mobbade fanns i Gullspång (7 %). I år 2 på gymnasiet var det 13 % som blivit mobbade i Mariestad och 9 % i Töreboda.
- **RÖKNING.** I år 9 har andelen som rökte signifikant minskat från år 2002 och 2008 till år 2011. År 2011 rökte 11 % av eleverna. Störst andel rökare i fanns Töreboda (19 %) och minst andel i Gullspång (5 %). I år 2 på gymnasiet rökte 28 % i Mariestad och 53 % i Töreboda.
- **RÖKVANOR I JÄMFÖRELSE MED FAMILJENS.** De elever som rökte hade också i större utsträckning någon i familjen som rökte och tvärtom. De elever som inte rökte hade i mindre utsträckning någon i familjen som rökte.
- **ALKOHOLKONSUMTION SENASTE HALVÅRET.** I år 9 har andelen som druckit alkohol det senaste halvåret signifikant minskat sedan 2002. År 2011 var det 41 % som hade druckit alkohol det senaste halvåret. Störst andel som druckit alkohol fanns i Töreboda (48 %) och minst andel i Mariestad (39 %). I år 2 på gymnasiet hade 77 % av eleverna i Mariestad och 91 % av eleverna i Töreboda druckit alkohol det senaste halvåret.
- **ALKOHOLKONSUMTION SENASTE VECKAN.** I år 9 har andelen som druckit alkohol den senaste veckan minskat från 24 % år 2008 till 16 % år 2011. Störst andel som druckit alkohol den senaste veckan fanns i Töreboda (18 %) och minst andel fanns i Mariestad (12 %). I år 2 på gymnasiet hade 35 % av eleverna i Mariestad och 41 % av eleverna i Töreboda druckit alkohol den senaste veckan.